

1 § Utökning av antalet suppleanter i skatteutskottet

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i skatteutskottet skulle utökas från 23 till 24.

Kammaren medgav denna utökning.

2 § Val av extra suppleant i skatteutskottet

Företogs val av extra suppleant i skatteutskottet.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i skatteutskottet

Pia Nilsson (s)

3 § Ny riksdagsledamot

Upplästes och lades till handlingarna följande från Valprovsningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot

Till Valprovsningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Jan Lindholm (mp) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 15 november 2004 sedan Kerstin-Maria Stalin (mp) avsagt sig uppdraget.

Valprovsningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 19 kap. 11 § vallagen.

Stockholm den 10 november 2004

Staffan Magnusson

/Kerstin Siverby

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2004/05:107

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:107 av Elina Linna (v) om jämställd vård och omsorg

Interpellationen kommer att besvaras tisdag den 14 december 2004.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 5 november 2004

Socialdepartementet

Ylva Johansson

Enligt uppdrag

Björn Reuterstrand

Rättschef

Interpellation 2004/05:122

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:122 av Gustav Fridolin (mp) om förändrad Mellanösternpolitik

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 november 2004.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 8 november 2004

Utrikesdepartementet

Laila Freivalds

Enligt uppdrag

Per Thöresson

Expeditionschef

Interpellation 2004/05:126

Till riksdagen

Interpellation 2004/05:126 av Göran Lindblad (m) om situationen för de mänskliga rättigheterna i Ryssland

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 november 2004.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 8 november 2004

Utrikesdepartementet

Laila Freivalds

Enligt uppdrag

Per Thöresson

Expeditionschef

Anf. 1 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Luciano Astudillo har frågat Thomas Östros vilka åtgärder han avser att vidta för att förstärka Malmö högskolas möjligheter att också i fortsättningen vara en viktig och positiv del i stadens utveckling samt om han avser att öka Malmö högskolas forskningsmöjligheter i den omfattning att högskolan kan ges universitetsstatus. Arbetsfördelningen inom regeringen är numera sådan att det är jag som ska svara på interpellationen.

Före etableringen av Malmö högskola 1998 var utbildningsnivån i Malmö lägre än i övriga storstadskommuner. Strukturomvandlingen inom näringslivet i Malmöregionen hade inneburit att den traditionella industrin hade minskat i omfattning samtidigt som nya expansiva verksamheter etablerades framför allt i regionens universitetsstad Lund. Ett viktigt skäl för regeringens förslag att etablera en ny högskola i Malmö var att en ny självständig högskola kunde förväntas höja utbildningsnivån bland stadens befolkning och därmed öka attraktionskraften för ett mer utbildnings- och kunskapsintensivt näringsliv.

Sedan Malmö högskola inrättades den 1 juli 1998 har antalet helårsstudenter ökat från 3 000 till närmare 12 000. År 1998 var högskolans grundutbildningsanslag ca 170 miljoner kronor och år 2004 är det 630 miljoner kronor. Högskolans forskningsanslag var drygt 20 miljoner kronor år 1998 och är 74 miljoner kronor i år, det vill säga nästan en fyrdubbling.

Malmö högskola har redan haft mycket stor betydelse för Malmöregionen. Läsåret 1996/97, det vill säga året innan högskolan inrättades, påbörjade 1 400 personer från Malmö kommun högskoleutbildning, medan motsvarande antal var 2 350 läsåret 2002/03. Det innebär en ökning med 66 % mellan dessa år, vilket kan jämföras med en ökning med 27 % i landet som helhet. Alla högskolenybörjare från Malmö kommun började naturligtvis inte på Malmö högskola, men vi vet att 75 % av Malmö högskolas studenter kommer från Skåne.

Malmö högskola har lyckats väl med rekryteringen av studenter med arbetarbakgrund och utländsk bakgrund. Högskolan har genomfört många lovvärda projekt för att aktivt rekrytera invandrarungdomar till sina utbildningar. Denna framgångsrika rekrytering har varit ett viktigt skäl till att regeringen i den senaste budgetpropositionen har föreslagit ett ökat grundutbildningsanslag till Malmö högskola med 32 miljoner kronor.

Regeringens forskningspolitik för de kommande åren kommer att presenteras i den forskningspolitiska propositionen. Jag avvaktar till dess med att ge besked i andra delar av de frågor som ställs i interpellationen.

Anf. 2 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Först vill jag tacka ministern för svaret och samtidigt önska honom lycka till med det nya uppdraget som utbildningsminister. Högskolevärlden och kulturlivet kan känna sig nöjda och trygga med att statsrådet Leif Pagrotsky ska få ansvaret för dessa så viktiga framtidsområden.

Svar på
interpellationer

Bakgrunden till interpellationen är följande. Malmö högskola har haft och har en otroligt viktig roll i utvecklingen och omvandlingen av Malmö. Precis som ministern berättar befann sig Malmö i ett synnerligen bekymmersamt läge för ett par år sedan. Nedläggningen inom stora näringar som varvsindustri och teko ledde till långvarig hög arbetslöshet och fattigdom.

Det var då Malmö hamnade tillsammans med de värst utsatta Norrlandslänen i arbetslöshets- och socialbidragsstatistiken. Det var då Malmö etablerade sig som landets mest segregerade stad. Skillnaden mätt i arbetslöshet, inkomst och hälsa var oerhört markant. Inte minst drabbades då malmöbor med invandrarbakgrund.

Syftet med högskolan i Malmö var att bidra positivt till strukturomvandlingen som Malmö genomgick på 80- och 90-talen. En högskola ansågs då vara en nödvändig del i omvandlingsprocessen från tung industristad till en stad med mer kunskapsbaserad verksamhet.

Precis som ministern beskriver har högskolan varit mycket framgångsrik. Utbildningsnivån har generellt ökat i staden. Det är en avgörande faktor för en fortsatt stark ekonomisk utveckling inte bara för Malmös del utan för Öresundsregionen i stort. Det är en tillgång som vi behöver där.

Samtidigt är det viktigt också för Malmö stad och malmöborna att vi är så pass utbildade att vi kan locka till oss de framtida arbetsplatserna och framtida företagen till vår stad. Så många som 33 % av eleverna i Malmö högskola har i dag arbetarbakgrund, och 24 % har utländsk bakgrund.

Denna statistik visar hur framgångsrik högskolan har varit med sitt uttalade mål att minska den etniska och sociala snedrekryteringen till högre utbildning. Ingen högskola i landet kan presentera bättre statistik på det området.

Samtidigt har Malmö fortfarande stora problem. Det är precis som ministern säger. Högskolan har fått ett ökat grundutbildningsanslag på 32 miljoner kronor nästa år. Det ska dock ställas mot en minskad utbyggnadstakt samt mot att det extra anslaget som Malmö högskola fick för breddad rekrytering dras in.

Visst är de 32 miljonerna välkomna medel. Signalen från Malmö högskola är att tillskottet bland annat ska användas för att bibehålla den breddade rekrytering som varit så framgångsrik just för Malmö. Men det finns en del orosmoln som jag vill lyfta upp.

Vid förra antagningen kunde vi se hur nivån för betygsintaget till flera av högskolans utbildningar gick upp drastiskt. Till exempel hade den mångkulturella socionomutbildningen en av de högsta antagningspoängen i riket.

Det visar att Malmö högskola blivit populärare och erbjuder intressanta utbildningar, vilket är positivt. Men det gör det också svårare för de unga i Malmö att ta sig in i sin egen högskola. Samtidigt som vi ser att konkurrensen om varje plats hårdnar i Malmö finns det andra högskolor som inte fyller sina platser. Ska vi klara målet att 50 % av dem som lämnar gymnasiet ska komma in på högskolan är det viktigt att Malmö högskola får fortsätta att växa så att också Malmös ungdomar kan utbilda sig i sin hemstad.

Den andra delen rör forskningsanslaget. Malmö är landets åttonde största lärosäte men har bland de lägsta forskningsanslagen. Tilldelningen per grundutbildningsplats är de facto lägst i landet. Detta är ohållbart om vi på sikt ska kunna ge Malmö högskola universitetsstatus, vilket är en ambition jag hoppas ministern delar med mig.

Prot. 2004/05:27
11 november

Svar på
interpellationer

Anf. 3 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Jag vill också önska ministern lycka till i sitt nya ämbete, och jag ser fram emot att få diskutera mitt huvudområde – kultur.

I dag handlar det om utbildning. Malmö högskola är nu sex år gammal och, som tidigare sagts, landets åttonde största lärosäte när det handlar om akademisk grundutbildning. Den är en viktig del i förvandlingen från industristad till kunskapsstad som Malmö genomgår.

Malmö högskola har som målsättning att vara en öppen högskola som tar hänsyn till den skiftande arbetsmarknaden, jobbar med nya spännande pedagogiska former och suddar ut ämnesgränserna mellan olika områden. Fastän jag själv har studerat i Lund och upplevt allt det positiva där har jag genom vår dotters studier i Malmö fått en inblick i och en stark känsla för Malmö högskola. Jag känner därför att jag vill ansluta mig till interpellantens frågor.

För lite mer än två år sedan levererade Malmö högskola och Malmö kommun en tjock lunta till utbildningsminister Thomas Östros. Där redovisades det hur självklart det var att högskolan borde få status som universitet. Jag förmodar att Thomas Östros placerade denna skrift på en hylla någonstans eftersom absolut ingenting har hänt. De tunga skälen för att Malmö högskola ska få status som universitet har inte beaktats. Nu hoppas jag att vår nye minister tittar på någon hylla och hittar skriften, tar del av den och verkar för ett snabbare beslut. Det förefaller egendomligt att sådana städer som Karlstad, Örebro och Växjö har blivit universitetsstäder och att Mitthögskolan i Sundsvall står på tur för att bli universitet. Jag skulle alltså önska att vi får en snabbare behandling av Malmö högskolas önskan att få universitetsstatus.

Anf. 4 MARIE WAHLGREN (fp):

Fru talman! Den här interpellationen tar upp en fråga som är viktig inte bara för Malmö stad utan för hela den södra regionen. Statusen och möjligheten för Malmö högskola att utvecklas är väldigt viktig därför att den utgör ett så starkt och bra komplement till alla de andra universiteten som finns i Öresundsregionen. Med sin speciella profil på det som kan kallas professionsutbildningar, lärarutbildning, sjuksköterskeutbildning och inte minst tandläkarutbildningen, som i Malmö har hög internationell status, utgör Malmö högskola en viktig utbildningsinstitution i hela Öresundsregionen.

Denna högskola brottas i dag, som så många andra högskolor, med en extremt tuff ekonomisk situation. Inte minst ligger det i det faktum att man har så oerhört låga anslag fakultetsmässigt till forskningen. Enda skälet att Malmö högskola över huvud taget kan bidra med mycket kvalificerad forskning är därför att man har lyckats dra in externa anslag. Det ger ibland en skevhet i forskningen om man måste leva på alldeles för mycket externa anslag och inte har en bas att arbeta med. Det är också bekymmersamt för Malmö högskola att man inte har möjlighet att utex-

aminera doktorer inom de områden där man faktiskt har den absolut största tyngden i sitt utbildningsansvar, nämligen inom lärarutbildningen. Det finns många som doktorerar på Malmö högskola, men de får i så fall vara knutna till andra universitet.

I det läget när man sade att Mitthögskolan hade tillräcklig kvalitet att vara universitet hade det varit självklart att också ge samma status till Malmö högskola. Man jämför på punkt efter punkt på kvalitetsparametrarna antalet professorer och disputerade forskare möjligheten att utvärdera och bedriva akademisk forskning. Malmö högskola är faktiskt oftast bättre, i alla fall lika bra som Mitthögskolan. Därför tror jag att det är dags att ta fram Malmö högskolas ansökan om universitetsstatus och ge den en god granskning. Ingen högskola ska bli universitet om högskolan inte har kvaliteterna för det, men Malmö högskola har kvaliteterna för att bli universitet.

Anf. 5 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att tacka interpellanten och de andra deltagarna i debatten för de vänliga orden till mig i min första debatt i mitt nya jobb men också för enigheten och uppslutningen kring satsningen på Malmö högskola. Skolan får här i talarstolen mycket beröm. Det är välförtjänt. Det är viktigt för mig att se den enigheten.

Det här är en mycket framgångsrik högskola som har etablerat nya sätt att arbeta, som har experimenterat på ett positivt sätt och visat att nyetableringen har inneburit en förnyelse av och stimulans för utbildningsväsendet i Sverige, både vad gäller det som Luciano Astudillo beskrev, hur man har lockat nya grupper till högskolestudier, men också hur den efter så kort tid redan har bidragit till regionens ekonomiska utveckling. Det har höjt kvalifikationsnivån på arbetsmarknaden, vidgat rekryteringsmöjligheterna för företagen och den offentliga sektorn och på det viset stimulerat den ekonomiska utvecklingen.

Jag vill att högskolan ska fortsätta att utveckla sina arbetsmetoder både vad gäller grundutbildning och vad gäller forskning. Regeringen har hittills fortsatt att satsa framåt i varje års budget på ny utveckling av högskolan. Jag hoppas att det ska bli möjligt att fortsätta detta under åren framöver, både vad gäller grundutbildning och vad gäller forskning.

Så här långt är vi eniga om allting. Låt oss då för ett kort ögonblick påminna oss om den strid som det ändå var att inrätta denna högskola. Vad bra det är när man i politiken kan lämna striden, oenigheten, bakom sig och vara överens om att det var en klok åtgärd både för Utbildnings-Sverige och för Malmö att genomföra satsningen.

Jag har en liten enkel fråga till Lars-Ivar Ericson och Marie Wahlgren. Hur ser era planer ut för Malmö högskola? Jag vet att Centerpartiet delar vår grundläggande syn på högskoleutbildningen vad gäller spridning på fler orter och att tillvarata dess regionalpolitiska möjligheter till förnyelse och vitamininjektioner genom att satsa på nya lärosäten. Men för Folkpartiets del har jag fått intrycket av inläsningen under min första period att Folkpartiet hellre ser en koncentration av forskningsresurserna till färre, större och starkare enheter. Det är inte tydligt för mig efter att vi har åhört att Malmö högskola anses ha små och obetydliga forskningsresurser hur de kommer ut i Folkpartiets alternativ och hur de skulle

komma ut i ett samlat borgerligt regeringsalternativ, där det också ska ingå moderater som inte har ett dugg till övers för Malmö högskola.

Hur ska Centerpartiet få gehör för sitt synsätt, det synsätt som ligger så kloss inpå våra socialdemokratiska synsätt, tillsammans med folkpartister och moderater? Och hur kommer Marie Wahlgrens synsätt att få gehör inom det egna partiet och i en eventuell borgerlig allians på det här området? Det tycker jag vore mycket spännande att få höra inför den fortsatta debatten här i riksdagen.

Anf. 6 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Fru talman! Först vill jag tacka ministern för svaret igen. Det är nog viktigt att slå fast en sak. Många gånger när man pratar om Öresundsregionen pekar man på bron som den absolut viktigaste faktorn för att man har vänt utvecklingen i Malmö och den regionen. Men jag tror faktiskt att högskolan har varit minst lika viktig om inte viktigare än bron – den fasta förbindelse som också är ett positivt inslag i regionen – när det gäller att vända den negativa spiral som fanns i 80- och 90-talens Malmö. Då flyttade företag. Utbildningsnivån var låg, och fler och fler hamnade i arbetslöshet och socialbidrag.

Jag vill inte stå här och ställa högskolor mot varandra, men jag ser ett klart problem i att vi har vissa högskolor där antagningspoängen går upp på i stort sett varje område medan andra högskolor inte kan fylla sina platser. Man måste se på det också. I Malmö stad har vi en större andel ungdomar i befolkningsunderlaget än riket i stort, och vi vet att närheten till högskolan är viktig. I och med att det finns så mycket ungdomar i Malmö skulle det kunna vara ett sätt att fullfölja med en ökad uppbyggnadstakt.

Vi kan också konstatera att högskolan lever upp till de universitetskriterier som riksdagen formulerade 1996. Vi ser en ökning av doktorander, precis som Marie Wahlgren pekar på, men de måste ha handledare och examineras vid någon annan av landets lärosäten med universitetsrättigheter. Det kan jag tycka är onödigt krångligt.

Jag tycker att det är relevant att högskolan inom en snar framtid ges universitetsstatus och de resurser som krävs för att bibehålla densamma. Och där är forskningsanslagen oerhört viktiga. Det jag kan utläsa av budgeten för nästa år är att Malmö inte tilldelas något, men den forskningspolitiska propositionen, som håller på att utarbetas, kanske har någonting intressant att ge också Malmö högskola. Jag kommer att följa det noggrant.

Sedan vill jag tacka två personer som har tagit sina utbildningar vid Lunds universitet för att de backar upp just Malmö högskola. Det gäller speciellt Marie Wahlgren som dessutom har varit verksam vid Lunds universitet under en så lång tid.

Malmö högskola är oerhört viktig för Malmös framtid. Det är därför som jag har skrivit den här interpellationen. Kan vi få den här universitetsstatusen för vår högskola tror jag att det kommer att ge ännu mer positiva effekter.

Anf. 7 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Malmö högskola uppfyller riksdagens kriterier för att bli universitet, eftersom det finns två klara vetenskapsområden, odontologin

och pedagogiken, samhällsvetenskapen. Här bedrivs också mycket omfattande forskning. Det skrivs doktorsavhandlingar, precis som vid ett universitet, men i det senare fallet måste doktoranderna skriva in sig vid ett universitet för att kunna få ut sin doktorsgrad. Det är vi många som tycker är en pinsam faktor i sammanhanget. Så min vädjan är: Ge åtminstone Malmö högskola universitetsstämpel!

Jag tror att det finns en god förutsättning för att man inom samtliga politiska partier skulle kunna komma överens om att ge högskolan universitetsstämpel, för det är inte så svårt att göra. Det är kanske svårare att tilldela ekonomiska resurser, men just universitetsstämpeln är ganska enkel att få fram.

Anf. 8 MARIE WAHLGREN (fp):

Fru talman! Ministern har rätt i att vi från Folkpartiet har en anorlunda syn än Socialdemokraterna när det gäller den högre utbildningen. Den synen går ut på att man faktiskt måste se till att man har tillräckliga resurser på plats för att bedriva både forskning och utbildning. Jag tror att Malmö högskola i den politiken hade kommit ut väldigt väl.

Malmö högskola har ett väldigt högt söktryck, vilket är någonting som hade premierats med en folkpartistisk politik. Och vad jag vet har våra representanter i utbildningsutskottet faktiskt just vid flera tillfällen pläderat för mer resurser på utbildningssidan till Malmö högskola, eftersom det finns ett högt söktryck och många studenter som vill dit – inte bara från Malmö stad, inte ens bara från den södra regionen utan faktiskt från hela landet.

Sedan tror jag att det är oerhört viktigt att ha mycket höga kvalitetskrav på den högskola som ska få lov att bli universitet. Det är ytterst viktigt att det aldrig är regionalpolitik utan kvaliteten på den utbildning och den forskning som bedrivs som styr om den kan bli universitet. Där står jag och partiet på exakt samma linje. Med min kännedom om den verksamhet som bedrivs på Malmö högskola – det är en ganska god kännedom som dessutom är baserad på en akademisk synpunkt – tror jag att Malmö högskola har de kvaliteterna. Därför skulle den också komma väl ut i ett borgerligt regeringsalternativ.

Anf. 9 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Jag vill satsa mer på forskningen. Regeringen vill satsa mer på forskningen. Vi har redan informerat om att det i den forskningsproposition som kommer att läggas fram har avsatts ett utrymme på 2,3 miljarder i ytterligare pengar till forskningen i Sverige. Närmare om hur detta ska fördelas och vilka områden det gäller och så vidare kommer att framgå av propositionen, men satsningen fortsätter. Ökningen, som vi har varit igenom, kommer att accelerera under de kommande åren. Det tror jag är ett bra besked till alla som bryr sig om den framtida utvecklingen i Sverige och alla som är engagerade i forskningsverksamhet på universitet och högskolor, även om det naturligtvis finns en och annan som gärna hade sett att det var ytterligare en krona i anslaget. Jag kan tänka mig att en och annan fackminister också kan tycka det om sina anslag här och där. Men vad gäller Malmö skapar ju detta utrymme för fortsatt expansion av forskningsverksamheten.

Jag skulle vilja säga, som min uppfattning, att ordet ”universitet” har stor betydelse, men det är inte den avgörande frågan. Det är självklart för mig att ordet ”universitet” ska förknippas med kvalitet och bara komma till stånd när det är riktigt bra, men det är inte så att alla som är riktigt bra automatiskt får kalla sig universitet. Det tillkommer också andra krav. Jag vill mena att det är viktigt att fortsätta att utveckla forskningen ändå. Effektiv forskning, världsklassforskning, kan bedrivas även i andra miljöer än dem som har etiketten ”universitet”.

Malmö högskola är exceptionellt väl placerad för samarbete till exempel med framstående institutioner i Köpenhamn. Där finns många olika, inte minst inom det medicinska odontologiska området, där Malmö högskola är så framgångsrik.

Jag ställde en viktig fråga om hur alternativet ser ut på den borgerliga kanten vad gäller Malmö högskola. Jag är ledsen att den fick ett för mig ganska otydligt och svårförståeligt svar. Jag inser att vi bara har två av de fyra partierna här, men det är två av de partier som är engagerade i detta. Centerpartiet har varit med och skapat Malmö högskola och kan i dag vara stolta över vad som har hänt. Och Folkpartiet har en forskningsvänlig inriktning men gillade inte den här skolan från början.

Marie Wahlgren säger att hon tror – jag noterade ordet ”tror” – att Malmö högskola med en folktoppartistisk politik skulle ha fått mer pengar. Såvitt jag förstår hade Malmö högskola med en folktoppartistisk politik över huvud taget inte funnits. Folkpartiet röstade ju emot att den skulle inrättas. Jag tolkar uttalandena i dag som att vi i dag är överens om att det är bra att den finns och att vi är överens – åtminstone vi som är här – om att den borde få lite mer pengar. Men huruvida Folkpartiet totalt sett står bakom detta eller inte fick jag inget tydligt besked om.

För Centerpartiets vidkommande är det ju alldeles tydligt. För att Centerpartiets utbildnings- och forskningspolitik ska få gehör i Sveriges riksdag krävs ett samarbete med Socialdemokraterna och inte med Folkpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna. Det här är ett tydligt besked på det området och, menar jag, till Malmös befolkning och alla människor som är engagerade i Malmö högskola. Det är Socialdemokraterna som bär upp idén om expansion, kvalitetshöjning och fortsatt satsning på Malmö högskola. Att den alls finns beror på att socialdemokrater och centerpartister hade ett väldigt effektivt, framtidsinriktat samarbete. Jag beklagar att Centerpartiet nu ingår i en annan konstellation, och jag tror att Malmö högskolas forskare, lärare och studenter, och många andra i Malmö, beklagar att den alliansen har ersatts av en annan allians.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2004/05:84 om Sveriges Radio och opartiskheten

Anf. 10 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Gunnar Axén har frågat mig på vilket sätt jag agerar för att Sveriges Radio i alla delar ska leva upp till kraven i sändningstillståndet och om jag är beredd att dra in sändningstillståndet om företaget bryter mot något av dessa krav.

Sveriges Radio (SR) är ett av tre oberoende svenska radio- och TV-företag med uppdrag i allmänhetens tjänst. Företagets utsändningar till hela landet sker med stöd av ett sändningstillstånd som innehåller de grundläggande riktlinjerna för innehållet i programverksamheten. Utöver sändningstillståndets villkor finns också vissa krav i de anslagsvillkor som är kopplade till det årliga beslutet om medelstilldelning till företaget.

Ett grundläggande villkor i SR:s sändningstillstånd är att sändningsrätten ska utövas opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrandefrihet och informationsfrihet ska råda i ljudradion.

Det är inte regeringen utan Granskningsnämnden för radio och TV som har i uppdrag att löpande övervaka hur företaget lever upp till kraven i sändningstillståndet genom efterhandsgranskning av de program som sänts.

Sveriges Radio ska varje år följa upp och rapportera till regeringen hur uppdraget uppfyllts. Företaget ska redovisa uppföljningsbara resultatmått baserade på de villkor som gäller för verksamheten. Rapporten ska ge god information och förmedla viktiga erfarenheter av verksamheten.

Inför varje ny tillståndsperiod sker en översyn av företagets verksamhet. Just nu arbetar en parlamentarisk kommitté för att ta fram ett underlag om de villkor som ska gälla för radio och TV i allmänhetens tjänst under nästa tillståndsperiod.

Regering och riksdag beslutar sedan hur uppdraget ska formuleras och hur verksamheten ska organiseras och finansieras. Det är slutligen regeringen som beslutar och utformar sändningstillstånd och anslagsvillkor i enlighet med riksdagens beslut.

Regeringen kan utöver de krav och villkor som formulerats inte påverka programverksamheten i Sveriges Radio – kan inte och ska inte.

Ett sändningstillstånd som beslutats av regeringen enligt radio- och TV-lagen kan återkallas om ett tillståndsvillkor har åsidosatts på ett väsentligt sätt. Ett beslut om återkallelse får meddelas endast om det i betraktande av skälen för åtgärden inte framstår som alltför ingripande. Prövning görs, beroende på vilket tillståndsvillkor som åsidosatts, i allmän domstol eller av Radio- och TV-verket efter en anmälan av regeringen.

Anf. 11 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka vår nye kulturminister för svaret och klargörandet av hur beslutsvägarna ser ut. Vi har i Sverige en dominans av statliga så kallade *public service*-medier i form av de statliga TV- och radiokanalerna. Inget annat demokratiskt land har en så kraftig dominans av statliga medier som Sverige. Förevändningen för statens engagemang inom medieområdet är att det är fråga om *public service*, medier i allmänhetens tjänst, medier som ska bistå med saklig och opartisk information.

De statliga radio- och TV-kanalerna fylls inte bara med dokusåpor och andra underhållningsprogram utan även av nyheter, dokumentärer och samhällsprogram. Det är de sistnämnda typerna av program som i allra högsta grad ska uppfylla kraven på opartiskhet och saklighet. Så är dock inte fallet. Vi ser och hör dagligen exempel på hur Sveriges Radio och Sveriges Television brister i kravet på saklighet och opartiskhet.

Ett flagrant exempel är affären Erik Fichtelius, en journalist som å ena sidan under lång tid arbetat för Sveriges Television, å andra sidan i hemlighet fungerat som hovreporter åt landets statsminister. Å ena sidan skulle han kritiskt granska makten. Å andra sidan hade han, och har fortfarande antar jag, i uppdrag att på ett förtroligt sätt dokumentera statsministerns karriär och gärningar. Vi har inte sett resultatet av det här projektet ännu, men det var oomtvistligen två roller som inte gick att förena. Fichtelius kunde inte vara opartisk och saklig i sin nyhetsrapportering och fick därför överge sin roll som nyhetsjournalist för Sveriges Television.

Ett annat exempel är hur ensidigt man under de senaste veckorna har skildrat den amerikanska valrörelsen. I reportage efter reportage i statliga medier, både Sveriges Television och Sveriges Radio, har man framhävt kritiken mot Bush och framhållit fördelarna med presidentkandidaten Kerry. Det är som en reporter i en ständigt återkommande fråga till sina intervjuoffer framställer det hela: Tycker du inte att det är självklart att Kerry vore bättre för världen än Bush i det här läget? En mer osaklig och partisk journalistik får man leta efter.

Tydligast uttrycktes statsmediernas partiskhet och osaklighet av programledaren för Sveriges Radio P1:s program Konflikt, Cecilia Uddén, när hon i en intervju frankt deklarerade: ”Jag tycker heller inte att svenska medier har något som helst krav på sig på opartiskhet när det gäller valet i USA. Vi har ju ingen anledning att vara opartiska och redovisa båda ståndpunkter”.

Förvisso avstängdes journalisten ett par veckor från sin tjänst, under det amerikanska presidentvalet, men på ett tydligare sätt kan inte statsmediernas osaklighet och partiskhet klargöras. Det är uppenbart att det finns en kultur inom Sveriges Radio och Sveriges Television som stöder osaklighet och partiskhet. Och det är kanske inte så konstigt med tanke på att 70 % av journalisterna på Sveriges Radio och Sveriges Television sympatiserar med och röstar på något av landets tre vänsterpartier. Om statliga medier över huvud taget ska kunna motiveras är kravet på opartiskhet och saklighet det omvända mot vad som verkar gälla i dag: oftergivligt.

Därmed åter till min grundläggande fråga, som kulturministern ännu inte har besvarat. Vad avser kulturministern att vidta för åtgärder för att framöver garantera de statliga radio- och TV-kanalernas opartiskhet och saklighet? Och inte minst: Hur många överträdelse av kravet på saklighet och opartiskhet krävs för att ministern ska ta initiativ till att anmäla Sveriges Television eller Sveriges Radio till domstol eller till Radio- och TV-verket för att man åsidosatt tillståndsvillkoren för sin verksamhet?

Anf. 12 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! En journalist vid Sveriges Radio uttryckte några konstiga saker om nyhetsförmedlingens opartiskhet, sin egen nyhetsförmedlings opartiskhet, som hon senare har tagit tillbaka och som har lett till en omfattande intern diskussion inom Sveriges Radio. Den har, tycker jag, tydliggjort betydelsen av opartiskheten i nyhetsförmedlingen. Den har, tror jag, befast Sveriges Radios egen kultur av att värna opartiskheten och förtroendet för sig själva som opartisk förmedlare av nyheter och

information om hur tillståndet är i världen på ett sätt som jag tror att vi alla önskar.

Interpellanten har ställt sina frågor till mig baserat på synen att det är regeringens uppgift att gripa in och städa när regeringen själv anser att saker och ting inte är riktigt rätt i bolaget. Det skulle enligt min mening vara raka motsatsen till det som nu pågår, nämligen att vi politiker värderar vad som är partiskt och opartiskt, vad som är lämpligt och olämpligt.

Konstruktionen på *public service* i Sverige har ju gjorts på ett sådant sätt att det ska garantera att Granskningsnämnden, oberoende från oss politiker, självständigt granskar och värderar och gör den här typen av utlåtanden. Den ska göra det med regelbundenhet, efter anmälan, men också lite då och då komma med rapporter till regeringen och allmänheten om verksamheten.

Jag tycker att det är en orimlig attityd att jag som statsråd, att regeringen eller, för den delen, oppositionen ska gripa in och säga: Det här tycker inte vi om. Det här ska göras på annat sätt. Gör ni inte som vi säger drar vi in sändningstillståndet för alla radiokanaler.

Vi har ett regelverk som ska följas. Det är väl konstruerat för att ta hand om just sådant som vi nu diskuterar. Min åsikt är att det kanske aldrig har varit viktigare än nu att värna *public service* förtroende i en tid med tilltagande "foxnewsisering" av den internationella nyhetsförmedlingen. Det är viktigt att det finns en kanal som har allmänhetens förtroende för att vara opartisk, att den inte går någon annans ärenden än tittarnas och lyssnarnas och att detta intresse står i centrum. När det sker misstag ska de korrigeras och rättas till. Det är viktigt att kulturen står stark. Det är i lyssnarens och tittarens intresse att informationen är opartisk så att lyssnaren och tittaren själva kan orientera sig i nyhetsflödet och bilda sig sina egna uppfattningar och inte bli matade med färdiga mer eller mindre propagandistiska perspektiv.

Där har *public service* en otroligt viktig roll – en omistlig roll – i den svenska demokratin. Jag menar att den har en allt viktigare roll också i konkurrensen om tittare och lyssnare. Jag tror att Sveriges folk vill ha den typen av opartisk nyhetsförmedling och inte andra typer av nyhetsförmedlingar, inklusive sådana som skulle godkännas av moderater eller socialdemokrater från tid till annan, beroende på regering.

Det vill de inte ha. Det tycker jag att de gör rätt i.

Detta är ingen statstelevision eller statsradio. Det är en helt annan konstruktion som har gjorts för att säkerställa att vi inte har det så som ni moderater ser ut att önska, nämligen att staten ska gripa in och lägga sig i internt. Uttrycket statsradio är alltså felriktat.

Anf. 13 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Kulturministern säger emot sig själv. I interpellationssvaret säger han att det ankommer på regeringen att anmäla Sveriges Radio eller Sveriges Television till domstol eller till Radio- och TV-verket om man bryter mot tillståndsvillkoren. Kulturministern säger klart och tydligt att det är regeringens uppgift att anmäla om man anser att Sveriges Radio eller Sveriges Television bryter mot tillståndsvillkoren.

Ett av tillståndsvillkoren är kravet på opartiskhet och saklighet.

Sedan säger kulturministern att detta inte är något som regeringen ska lägga sig i.

Vad är det som gäller egentligen? Hur många gånger ska Sveriges Radio eller Sveriges Television bryta mot tillståndsvillkoren, eller hur gravt ska man bryta mot tillståndsvillkoren för att regeringen ska göra det som kulturministern sade i sitt interpellationssvar, det vill säga anmäla Sveriges Radio eller Sveriges Television till domstol eller till Radio- och TV-verket?

Det finns mer eller mindre dagligen exempel på hur man brister i opartiskhet och saklighet. Ett exempel som jag inte nämnde förut var att Sveriges Television under presidentvalskampanjen nyligen sände någonting som man kallade en dokumentärfilm om presidentvalet. I själva verket var det inte något annat än en kampanjfilm till förmån för presidentkandidaten Kerry. Den så kallade dokumentären – den presenterades som dokumentär i Sveriges Television – var finansierad och producerad av en kampanjstiftelse som öppet stödde Kerrys kandidatur till presidentämbetet. Det är väl ytterligare ett väldigt tydligt exempel på att Sveriges Television och Sveriges Radio bryter mot kravet på opartiskhet och saklighet?

Anf. 14 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! En programledare vid Sveriges Radio har i ett inslag sagt något som Moderaterna ogillar, som många andra ogillar och som hon själv ogillar och har tagit tillbaka och beklagat. Hon har blivit avstängd i två veckor.

Tycker ni moderater, och är det partiets ståndpunkt, att återkalla sändningstillståndet för alla Sveriges Radios kanaler är en rimlig och proportionell reaktion på detta uttalande som gäller presidentvalskampanjen i USA?

Som vägledning för svaret kan jag läsa hur lagen ser ut när det gäller detta: Ett beslut om återkallelse får meddelas endast om det i betraktande av skälen för åtgärden inte framstår som alltför ingripande.

Jag frågar då: Vill Moderaterna på grund av uttalandet av Cecilia Udden dra in sändningstillståndet för alla radiokanaler som Sveriges Radio har?

Anf. 15 GUNNAR AXÉN (m):

Fru talman! Om kulturministern hade svarat på min fråga i stället kanske den här debatten hade varit lite mer upplysande för åhörarna.

Det är klart att det inte är rimligt att dra in ett sändningstillstånd för att en journalist har sagt en tokighet. Problemet är att man i sin nyhetsförmedling i sina samhällsprogram gång på gång brister i kravet på opartiskhet och saklighet.

Det var därför jag frågade kulturministern: Hur många gånger ska man bryta mot kravet på opartiskhet och saklighet för att man ska anmäla Sveriges Radio eller Sveriges Television till domstol eller till Radio- och TV-verket? Hur gravt ska brottet mot sändningsvillkoren vara för att man ska göra det som regeringen faktiskt är skyldig att göra om man bryter mot tillståndsvillkoren?

Det handlar inte om en enda gång. Det handlar om upprepade gånger mer eller mindre dagligen.

Jag har nämnt några exempel här i debatten. Det var Cecilia Uddén som klart och tydligt talade om att hon tyckte att Sveriges Radio inte behövde vara opartiska och sakliga när det gällde rapporteringen av presidentvalet i USA. Jag har nämnt det som kallades för dokumentärfilm när den sändes i Sveriges Television, men som i själva verket var en kampanjfilm till förmån för presidentkandidaten Kerry. Den sänds som dokumentärfilm i Sverige. Vi har exemplet med Erik Fichtelius som i hemlighet fungerat som hovreporter åt statsministern och under lång tid samtidigt varit en nyhetsjournalist som ska granska makten, granska regeringen och statsministern.

Hur många gånger ska man bryta mot villkorskraven för att man ska anmäla detta för granskning till domstol eller Radio- och TV-verket?

Anf. 16 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Gunnar Axén har interpellat mig på temat att Cecilia Uddén har sagt saker som är så förgripliga att sändningstillståndet ska dras in. Jag frågar om det är hans uppfattning att sändningstillståndet ska dras in på grund av vad Cecilia Uddén har sagt. Då är svaret nej. I stället har det sagts så många andra saker att sändningstillståndet bör dras in.

Jag tycker att det här är lite virrigt.

Jag föreslår Gunnar Axén: Lista alla de saker som har gått emot Moderaternas partikamrat George Bush.

Det är ju det som saken gäller. Anmäl det till Granskningsnämnden, som Sveriges riksdag har beslutat inrätta just för att ta hand om den här typen av värderingar och granskningar! Det svar som jag vill ge på Gunnar Axéns fråga, hur många gånger det ska krävas den här typen av saker som Gunnar Axén åberopar för att sändningstillståndet ska dras in, är ganska enkelt: Många fler och mycket allvarligare än det som Cecilia Uddén har gjort sig skyldig till.

Hon har beskrivit presidentvalskampanjen i USA på ett, i alla fall vad gäller de reportage som jag har sett, mycket allsidigt sätt. Hon har skildrat det som inte så många andra har gjort, det Amerika som finns mellan kusterna, som inte är så europeiskt som Nordost-USA och västkusten är, som är svårare för oss att förstå med de starka religiösa, konservativa och nationella elementen. Sådant har hon skildrat på ett sätt som jag som tittare begriper och som gör att jag lättare förstår hur George Bush som är så annorlunda än vad som gäller i europeiska mediers normala beskrivning kan ha så starkt stöd. Det tycker jag hon ska ha respekt för även om hon i uttalandet sade en del saker som fick en och annan av oss att lyfta på ögonbrynen.

Svaret är: Det krävs mycket mer, mycket grövre och många fler saker för att någonting så grovt som att dra in sändningstillståndet för hela Sveriges Radio-koncernens alla kanaler ska komma i fråga. Jag tvivlar på att det ens är Moderaternas uppfattning, även om jag vet att Moderaterna vill krympa, begränsa och vingklippa *public service* i Sverige till förmån för privata, vinstdrivande, börsnoterade och ofta utlandsägda alternativ.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 17 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):
Fru talman! Håkan Larsson har frågat mig följande.

- Vilka åtgärder avser jag att vidta för att offentliggöra motiven för regeringens förslag att lägga ned den väl fungerande garnisonen i Östersund?
- Hur förklarar jag att sådant material hittills inte har offentliggjorts trots att regeringen har lagt sitt förslag?
- Vilka regionalpolitiska hänsyn har jag vägt in i utformandet av försvarspropositionen?

Camilla Sköld-Jansson har frågat mig följande.

- Vilka åtgärder tänker jag vidta för att direktiv ställda av regeringen fullföljs?
- Avser jag att vidta några åtgärder för att komplettera Arbetsgruppen Grundorganisations underlag i enlighet med regeringens direktiv?
- Vilka regionalpolitiska överväganden har gjorts i samband med framtagandet av förslaget till grundorganisation?

Jag besvarar de två interpellationerna i ett sammanhang. I propositionen *Försvarsmaktens grundorganisation* den 28 oktober 2004 (prop. 2004/05:43) redovisar regeringen sina förslag och bedömningar avseende förändringar i grundorganisationen. Regeringen grundar propositionen på bland annat det underlag om Försvarsmaktens grundorganisation som Arbetsgruppen Grundorganisation (AG GRO) redovisade till Försvarsdepartementet i september i år. Liksom AG GRO i sitt underlag har regeringen motiverat alla sina förslag till förändringar.

Regeringen har ett ansvar för att ta fram en sammanhållen grundorganisation för Försvarsmakten, vilken kan utbilda och öva de förband som behövs för insatsorganisationen. En utgångspunkt är den geografiska viljeinriktning som redovisas i propositionen. Försvarsmaktens förband ska kunna uppträda i Sveriges olika miljöer avseende klimat, geografi och hydrografi. Dessutom ska nödvändiga kompetenser kunna vidmakthållas och utvecklas. Tillsammans med den övergripande dimensioneringen, som utgår från insatsorganisationens behov, är den geografiska viljeinriktningen därför grundläggande för lokaliseringen av förbanden.

Regeringen beslutade i augusti 2003 om riktlinjer för arbetsgruppen. AG GRO har lämnat ett underlag i enlighet med dessa riktlinjer. Regeringen har därför kunnat lägga gruppens underlag till grund för propositionen om Försvarsmaktens grundorganisation. Jag kommer således inte att begära några kompletteringar av underlaget.

AG GRO har biträtt Regeringskansliet i framtagandet av underlag till regeringens ställningstaganden om Försvarsmaktens grundorganisation. Därmed ingår det underlag som gruppen redovisade till departementet som ett arbetsmaterial i Försvarsdepartementets akt. Underlaget blev

*Svar på
interpellationer*

tillgängligt samtidigt som försvarspropositionen (prop. 2004/05:5) överlämnades till riksdagen, det vill säga den 24 september i år.

Utgångspunkten för AG GRO:s arbete har varit att se till Försvarsmaktens långsiktiga behov. I regeringens riktlinjer angavs också att AG GRO skulle beakta de berörda arbetsmarknadsregionernas sårbarhet ur regionalpolitisk och arbetsmarknadspolitisk synvinkel. Vidare skulle gruppen ta särskild hänsyn till försvarsmaktsberoendet. AG GRO har genom Näringsdepartementet inhämtat underlag i dessa avseenden från Verket för näringsutveckling (Nutek). Även detta underlag ingår i Försvarsdepartementets akt och är därmed tillgängligt.

När försvaret reduceras är det viktigt att Försvarsmakten ges förutsättningar för att bedriva en effektiv och rationell militär verksamhet. Regionalpolitiska aspekter har funnits med i beredningsprocessen. De försvarspolitiska aspekterna har dock varit de avgörande i den slutliga avvägningen. Samtidigt har regeringen ett ansvar för att stödja de människor och regioner som påverkas av förändringarna i försvaret. Som redovisats i försvarspropositionen kommer regeringen därför att ta ett särskilt stort ansvar i form av riktade åtgärder till de regioner som berörs mest av försvarsomställningen, bland annat Östersund. En viktig del i den propositionen är därför regeringens redovisning av de regionala konsekvenserna av förändringarna i Försvarsmakten och de specifika insatser som kommer att göras för dessa regioner.

Anf. 18 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Leni Björklund för svaret på våra interpellationer. Tyvärr finns det ingenting i försvarsministerns svar som visar att hon, ännu så länge i varje fall, har tagit intryck av den massiva sakliga kritik som framförs mot underlaget för försvarspropositionen. Detta gör mig mycket bekymrad.

Förra onsdagen besökte ministern Östersund och fick då, direkt från de berörda, ta del av den kraftiga kritik som riktas mot förslaget att i ett enda slag rasera landets bäst sammanhållna och mest effektiva garnison. Jag lyssnade då noga för att höra om Leni Björklund och hennes rådgivare Dan Olsson kunde presentera några tydliga motiv för varför regeringen lägger fram detta förslag. Men inget hållbart skäl i sak presenterades i Östersund, än mindre i det svar vi nu har fått på interpellationerna.

Talet om att ”de försvarspolitiska aspekterna har ... varit de avgörande i den slutliga avvägningen” övertygar inte. Skulle det vara försvarspolitiska aspekter som ligger bakom att mer än halva Sverige, från Mälardalen till Luleå, töms på militära förband?

De direktiv som regeringen lade fast i augusti 2003, och som ministern hänvisar till i sitt svar, är utmärkta. Enligt direktiven skulle sammanhållna och effektiva garnisoner prioriteras. Gjorda investeringar i fastigheter skulle tas till vara. Kostnader för nyinvesteringar och omlokaliseringar skulle minimeras. Lägg till detta: Den lokala arbetsmarknadens sårbarhet skulle beaktas ur regionalpolitiska och arbetsmarknadspolitiska synvinklar. Hänsyn till miljön skulle tas, liksom till påverkan på det omgivande civila samhället. Förslaget skulle också vara motiverat så att skälen för varje förslag kan utläsas, och det ska vara kostnadsberäknat.

I propositionen föreslår man ändå en nedläggning av landets bäst sammanhållna och mest effektiva garnison för att i stället behålla solitä-

rer. Regeringen väljer att lägga ned förband i utsatta regioner och behålla dem som finns i expansiva tillväxtregioner, i befolkningstäta områden som de kallas. Man föreslår en mycket kostnadskrävande flytt av Arméns tekniska skola från Östersund till Halmstad. Förband som har ont om utrymme och som saknar miljögodkända övnings- och skjutfält prioriteras före de förband som har gott om utrymme och miljögodkända övnings- och skjutfält.

Försvarsministern talar i sitt svar om den geografiska viljeinriktningen. Men det intressanta är inte den militära geografin utan den verklighet som råder på de övnings- och skjutfält som våra förband är hänvisade till att bedriva sin verksamhet på. Jag tolkar i stället viljan så att regeringen vill stimulera centralisering och befolkningskoncentration.

I denna anda beslutar man sig för att lägga ned en stark garnison i Jämtland, en region som har problem med befolkningsminskning, för att i stället bygga upp en garnison i Halmstad i Halland, landets kanske mest expansiva län. I Skåne, där regeringen vill behålla P 7 på bekostnad av i I 5, växer också befolkningen kraftigt. Jag tar upp dessa två för att peka på ett par exempel.

I Jämtland kan vi inte acceptera att utan hållbara och begripliga argument bli misshandlade på detta sätt av centralmakten. Det finns inget underlag som visar att det finns försvarsmässiga, ekonomiska eller regionalpolitiska motiv att avveckla Östersundsgarnisonen, tvärtom.

Försvarsministern säger att utgångspunkten för AG GRO:s arbete har varit att se till Försvarsmaktens långsiktiga behov. Jag skulle vilja veta vad ministern menar med Försvarsmaktens långsiktiga behov och var dessa behov är formulerade. Har regeringen över huvud taget övervägt alternativa förslag till grundorganisation? På vilket sätt har regeringen kommit fram till att den föreslagna grundorganisationen är den mest kostnadseffektiva, och var finns den jämförelsen i så fall redovisad?

Anf. 19 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Fru talman! Jag vill också börja med att tacka försvarsministern för svaret, även om jag liksom Håkan Larsson tyvärr inte tycker att svaret för frågan framåt. Jag tycker att det är viktigt att vi påminner oss om att det som vi diskuterar faktiskt är ett drastiskt ingrepp i Östersund och i Jämtlands län. Förslaget handlar om att i ett slag ta bort 1 400 statliga arbetstillfällen. Det ska jämföras med att man i Stockholm skulle ta bort 18 000 arbetstillfällen. Det är alltså ett mycket stort ingrepp. Det gör man i en region i Norrlands inland med en geografiskt mycket avgränsad arbetsmarknad. Vi kan inte pendla. Det näringsliv och de arbetstillfällen som vi har de har vi så att säga. Det är viktigt att komma ihåg.

Om man ska göra ett sådant ingrepp är det av särskilt värde att invånare i min region men också vi som företräder regionen känner oss trygga med att beslut fattas på sakliga grunder, och det gör vi inte. Från flera olika politiska partier och institutioner i mitt län känner vi inte denna trygghet, utan tvärtom ett stort misstroende, och det är ett problem.

Det som försvarsministern säger i sitt interpellationssvar om att underlaget är i enlighet med regeringens direktiv stämmer inte. Flera har nämnt detta, och jag tänkte vidareutveckla resonemanget lite grann just när det gäller att utgångspunkten ska vara sammanhållna garnisoner. Det är ett sådant direktiv som arbetsgruppen fick, och det är också ett utta-

lande som regeringen gör i propositionen, där man bland annat säger att man så långt som möjligt vill skapa bärkraftiga garnisoner.

Om man går in och tittar på detta underlag och använder en sökmotor och söker i texten på alla de ställen där man behandlar verksamheter i Östersund, då ser man att regeringen föreslår att man ska lägga ned I 5, att man ska lägga ned F 4 och att man ska lägga ned ATS utan att vid ett enda tillfälle resonera om att detta är pusselbitar i en sammanhållen garnison. Det nämns över huvud taget inte. Däremot förs det fram i det sista steget. Då skriver regeringen att det i Östersund finns en garnison genom vilken samordningsvinster kan uppnås. Men eftersom regeringen redan har föreslagit att I 5, F 4 och ATS ska läggas ned leder det till att Militärhögskolan i Östersund i så fall skulle bli den enda militära verksamheten i Östersund, och därför föreslår man att den också läggs ned.

Det är inte hållbart, och det är inte att undra på att känslan finns hos invånare i Jämtlands län, hos politiska företrädare, hos militära företrädare och hos alla så att säga att man på förhand har bestämt att Östersunds garnison ska bort. Sedan tar man fram ett underlag som bekräftar det.

Jag hade också några frågor till försvarsministern, men jag uppfattade att Håkan Larsson ställde flera konkreta frågor. Därför ansluter jag mig till hans frågeställningar och hoppas att vi får svar och att vi kan komma vidare i denna diskussion i nästa omgång.

Anf. 20 MARIA ÖBERG (s):

Fru talman! Många människor är oroliga och frustrerade. Många har frågor och funderingar, och framtiden ter sig osäker. En trygghet i grunden är omskakad i och med vårt förslag till omstrukturering av Försvarsmakten. Anställningarna i Försvarsmakten har gett små kommuner en bra skattebas att bygga sin välfärd på, och människor har känt att en anställning inom Försvarsmakten har varit säker och trygg.

Vårt uppdrag är att ta människors oro på största allvar, samtidigt som vi har till uppgift att ta ställning till hur Sverige faktiskt ska organisera sitt framtida försvar, ett försvar i sin helhet.

Vi kan alla läsa i propositionen om vilka kriterier och direktiv som den tillsatta arbetsgruppen hade att arbeta med, bland annat skulle regionalpolitiska hänsyn tas, och sårbarheten i arbetsmarknadsregionen skulle beaktas.

Små orter med stor andel anställda inom Försvarsmakten blir av naturliga skäl extra sårbara sett ur ett arbetsmarknadsperspektiv.

Arvidsjaur har den största sårbarheten när det gäller arbetsmarknadsregionen. Vi har minst 15 mil, enkel väg, till nästa arbetsmarknadsregion. Vi har konstaterat att Arvidsjaur är den ort som är mest försvarsmaktsberoende ur ett arbetsmarknadsperspektiv, och det finns omskrivet i propositionen. Därför vill jag också, i likhet med interpellanterna, återigen fråga ministern och regeringen: Hur har man resonerat just utifrån dessa två aspekter, regionalpolitiken och arbetsmarknadspolitiken? Vilka skäl har vägt tyngre för ministern och regeringen än just dessa två? Jag tror att det är viktigt att man är tydlig i den frågan med tanke på de människor som bor på dessa orter och som känner en stor oro.

Anf. 21 GUNNAR SANDBERG (s):

Fru talman! Jag har ungefär samma frågeställning som Håkan Larsson och Camilla Sköld Jansson hade, nämligen om Arméns tekniska skola i Östersund.

I regeringens riktlinjer för utarbetande av underlaget för en förändrad grundorganisation för Försvarsmakten skriver man följande:

Kostnader för nyinvesteringar och omlokaliseringar ska minimeras.

Hur är denna skrivning förenlig med att flytta Arméns tekniska skola från Östersund till Halmstad, då en flytt uppenbarligen skulle innebära behov av mycket stora investeringar, ett investeringsbehov som skulle kunna undvikas om verksamheten behålls och utvecklas i Östersund?

Anf. 22 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Jag har inte som försvarspolitiker utan som riksdagsledamot i största allmänhet och ledamot från Gävleborgs län, som inte har någon försvarspolitisk anläggning att slåss för av lokalpatriotiska skäl, intresserat mig för den här frågan. Min erfarenhet är dock hur en nedläggning hanterades i mitten av 90-talet, nämligen F 15 i Söderhamn. Då riktades också skarp kritik mot det underlag som låg till grund för de beslut som togs. Och jag slås av likheterna mellan den situation som var då och den situation som är nu. Och jag uppfattar att det snarast är ett ännu svagare sakligt underlag som förefaller ligga till grund för de förslag som regeringen lägger fram.

När man läser tidningsreferat från försvarsministerns framträdanden i landet, när man läser det underlag som har presenterats formellt, och när man läser interpellationssvaret här i dag blir man inte klokare. Vad finns det i sak för försvarspolitiska starka motiv för de förändringar som görs? Vad finns det för logik i de rockader som görs? Och var finns de ekonomiska vinster som måste göras?

När jag studerar materialet ser jag inte någon logik, inga starka motiv och ingen långsiktig ekonomi. Så sent som 2002, om jag minns rätt, slog den här kammaren fast väldigt tydligt och kraftfullt att Östersund var en långsiktig framtidsgarnison. Det var för bara ett par år sedan, 2002, som denna kammare slog fast just detta.

Hur ska vi upprätthålla ett hyggligt förtroende för långsiktigheten och logiken i politiska beslut om vi gör så här dramatiska kast där det sakliga underlaget och den logik som ligger till grund för det hela inte går att se för dem som läser med öppna ögon?

Den tidigare försvarspolitikern Erik Arthur Egevärn i Östersund har offentligt gått ut och sagt att här handlar det inte om saklighet och logik. Det handlar om beställningar från högkvarteret. De har hela tiden jobbat till exempel för en nedläggning i Östersund. Nu har också Försvarsdepartementet och försvarsministern fallit till föga; man orkar inte längre stå emot. Om det är så illa, då är det väldigt illa också för kraften och tilltron när det gäller det politiska beslutsfattandet.

Jag har som enskild riksdagsledamot motionerat i de här frågorna och påpekat att det kanske inte är så klokt att avveckla i både Östersund och Arvidsjaur och därmed lämna halva Sverige fullkomligt tomt på all militär verksamhet.

Jag skulle gärna vilja att försvarsministern kommenterade också den aspekten när hon nu försöker svara på alla frågor som redovisats här från

tidigare talare. Kommentera också gärna logiken i att lägga ned verksamhet på ett ställe och sedan bygga upp andra verksamheter till höga kostnader. Hur får man ekonomiskt ihop ekvationen när det gäller sådana rockader?

Anf. 23 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Både jag och regeringen vet att förändringarna, som är nödvändiga i försvaret, påverkar några orter och några delar av Sverige väldigt starkt. Hela den här diskussionen blir obegriplig om man inte utgår från att vi har ett radikalt ändrat säkerhetsläge. Vi har krav på oss att göra en förstärkning av den civila säkerheten för att möta hoten. Vi måste också se till att den militära verksamheten bedrivs effektivare än den tidigare skötts.

Överbefälhavaren och Försvarsmakten har i sitt budgetunderlag till departementet sagt att även om man fick en ökning av anslagen på 3 miljarder vill man dra ned antalet utbildningsorter med så många som föreslås i den här propositionen. Det tyder på att vi i dag har en organisation som kostar för mycket.

Den beställning som nu har kommit är att vi ska reducera kostnaderna i försvaret samtidigt som vi ska se till att få en ändamålsenlig struktur.

Nu befinner vi oss i riksdagen. Vi ska ha ett försvar som kan försvara hela Sverige om säkerhetsläget skulle ändras. Vi måste ha en struktur som är sådan att vi kan öka utbildningen om det skulle visa sig att vi får ett sämre läge. Däremot kan vi rationalisera utbildningen till färre ställen i Sverige. Så är det. Ni måste läsa hela AG GRO:s direktiv. Utgångspunkten var just att åstadkomma en sådan här uthållig utbildningsorganisation. I långa stycken i AG GRO är kravet att få en sådan struktur när vi nu gör en så dramatisk neddragning i en redan ganska liten organisation.

Därför får de försvarspolitiska kraven trots allt väga tyngst. Sedan kommer de ekonomiska och därefter regionalpolitiken och de aspekterna. Rycker ni nu ut bara det regionalpolitiska och läser om det och hoppar över hela den första delen, som handlar om hur vi faktiskt ska få ett effektivt nyttjande av medlen och verksamheten i försvaret, blir hela debatten obegriplig.

Vi står nu inför att göra en avvägning som är viktig och som handlar om hela Sverige. Då kan jag konstatera att vi har olika geografi och olika klimat i olika delar av vårt land. Vi måste utbilda inom försvaret under dessa olika klimatförhållanden och dessa olika geografiska förutsättningar för att ha den kompetensen om det skulle visa sig att världsläget försämras och vi måste tänka mer på yttre hot från ett annat land.

Det gör att den delen då faller mycket tungt. Men hela tiden har vi arbetat med att också ta in den regionalpolitiska kompetensen. Det har naturligtvis varit viktigt både i AG GRO och, inte minst, i regeringens beredning av ärendet att sedan ställa frågan om man inte kan göra på annat sätt. Vi vet ju också att en del orter är starkt påverkade, att människor starkt berörs och att det här får stort genomslag. När det inte går har vi i stället sagt att det då blir ett desto större ansvar att se till att de här orterna och regionerna får möjlighet till en ny utveckling där försvaret inte är basen. Det finns också med i propositionen.

Anf. 24 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Jag är väl medveten om att vi har ett nytt säkerhetspolitiskt läge i vår del av världen. Men det finns ingenting i den här propositionen som i sak övertygar mig om att inte den mest effektiva garnisonen som finns i det här landet skulle kunna användas för utbildning av de militärer som vi behöver i framtiden – ingenting!

Tvärtom är det så att här finns en väldigt bra utbildningsplattform för att Sverige ska kunna ta sitt internationella ansvar till exempel. Det finns utmärkta övningsområden, långt större och långt bättre än i södra Sverige. Det enda som talar mot Östersund sägs vara att stridsvagnar inte skulle kunna användas på skjutfältet i Grytan, men det kan de visst. Detta är alltså en direkt felaktighet, och så är det hela tiden.

Man har uppenbarligen redan från början bestämt sig för att denna mycket goda garnison ska läggas ned, vilket jag beklagar väldigt mycket. Jag hoppas att vi kan ändra på detta.

Det handlar om en billig garnison. Stora samordningsvinster kan göras. Man kan undvika nyinvesteringar för många hundra miljoner i andra delar av landet. Det blir långt mindre hyreskostnader om man använder de lokaler som redan finns i Östersund i stället för att investera i Halmstad, Skövde och Karlberg.

På s. 21 står det i den nya propositionen om grundorganisationen att man ska granska alla organisationsenheter utifrån faktorerna utbildningsförutsättningar, integrerad garnison, kompetenscentrum, hyreskostnad år 2008, behov av nyinvesteringar och miljöfrågor. Sedan ska man sammanfatta en värdering vad gäller en rationell och effektiv plattform och en långsiktigt hållbar enhet.

Var finns sammanställningen där man vägt samman dessa olika faktorer? Jag skulle vilja se den, för jag är fullständigt övertygad om att man, om man verkligen gör som det sägs i både AG GRO och propositionen, aldrig skulle komma fram till att den garnison som förmodligen bäst uppfyller de här kriterierna ska läggas ned till fullo. I stället har man använt metoden att plocka bort först en enhet och sedan en. Sedan kan man inte ha kvar den sista heller.

Hade man i stället frågat sig vad den svenska Försvarsmakten har i Östersund som vi behöver för framtiden hade man kommit fram till att här finns den modernaste militära utbildningsanläggningen vi har, i nära anslutning till det nya Mittuniversitetet. Den måste vi ha kvar. Vad behöver vi för att försörja denna anläggning? Ja, om man frågade sig det hade man kommit fram till att I 5 behövs för en utbildningsplattform i anslutning till den här utbildningsanläggningen. Då hade man fått en helt annan slutsats än man nu fått genom att tillämpa modellen att ta en enhet i taget. Det som kanske är det bästa i den militära anläggningen i Östersund blir kvar till sist, och då kan man inte ha kvar det heller.

Jag hoppas fortfarande att det finns lite sunt förnuft och att man inte vidtar åtgärder som innebär stora merkostnader, för det är vad som blir fallet. Det är ju inte billigare och effektivare att skrota det som man satsat miljardbelopp i sedan år 1984 då ATS etablerades i Östersund som en utlokalisering och som man sedan har byggt upp och utvecklat så att det kanske är Europas mest toppmoderna utbildning i dag på det militära området.

Anf. 25 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Fru talman! Det är ingen som har ifrågasatt uppfattningen att vi ska ha ett effektivt försvar. Ingen har heller ifrågasatt besparingarna, även om jag vet att vi som debatterar i dag har olika åsikter om volymerna. Ingen har ifrågasatt besparingarna, och vi är överens om ifrågasättandet av hur det går till. Vi är överens om att det finns stora brister i underlaget. Det handlar om brister som att regeringen inte ens ser till att fullfölja sina egna direktiv – direktiv som ibland är intressanta och i andra situationer inte intressanta och där det finns en rad sakfel.

Självklart har vi från regionen noga studerat underlaget. Det finns inga försvarspolitiska skäl angivna för att lägga ned Östersunds garnison. Vi kan inte hitta dem.

Vi kan inte heller se att man har redovisat långsiktiga ekonomiska vinster. Man har inte på något sätt redovisat vad befintlig verksamhet kostar i dag, vilka investeringar som gjorts så att det går att jämföra med vad det kostar att flytta. När man resonerar om brister måste man ta med regionalpolitiska aspekter. Det handlar enligt direktiven inte bara om att de ska kastas in efteråt, utan de regionalpolitiska aspekterna ska finnas med i själva processen.

Man blir inte mindre misstänksam när man läser ÖB:s uttalande i senaste numret av tidningen Värnpliktsnytt. Han säger att det är dyrare och svårare att lägga ned enskilda förband i stället för att lägga ned hela garnisoner. Har man det som utgångspunkt och som arbetshypotes, alltså kortsiktighet och totalt frångående från direktiven, stämmer pusselbitarna. Men det är inte trovärdigt. Vi har ett trovärdighetsproblem.

Regeringen har ingenting att förlora på att ta fram ett nytt underlag. Det skulle tvärtom hedra regeringen. Det skulle hedra försvarsministern, och det skulle vara bra för demokratin om regeringen visade att man lyssnar på rimliga sakargument, jobbar vidare med förslaget, presenterar alternativ och fortsätter debatten. Det här är ett viktigt beslut som ska fattas med ett bra underlag som vi alla kan känna oss trygga med.

Anf. 26 MARIA ÖBERG (s):

Fru talman! Jag får väl tacka försvarsministern för att hon återigen har varit rätt så tydlig i sin argumentation om hur man från Försvarsmakten har diskuterat och hur försvarsministern och regeringen har tagit fram sitt beslutsunderlag, även om man på vissa håll inte alltid håller med om det.

Jag måste ändå konstatera att det kommer att bli en trovärdighetsfråga för regeringen som helhet att se till att till exempel Arvidsjaur med sina unika förutsättningar men också sina speciella svårigheter, får en bra framtida utveckling på arbetsmarknaden. Ansvaret tror jag och vet att hela regeringen känner.

En hel region i Norrbottens inland känner sig faktiskt hotad. Människorna har tydligt visat det när de manifesterade i Arvidsjaur för ett antal veckor sedan. Vettiga och framtidsorienterade beslut från regeringen och denna kammare krävs för att människorna i Arvidsjaur ska kunna ha framtidstro.

Anf. 27 GUNNAR SANDBERG (s):

Fru talman! Försvarsministern! Jag förstår att du har svårt att ändra på det beslutet. Jag håller fullt med om vad Håkan Larsson och Camilla Sköld Jansson har sagt, men i stället för att upprepa det menar jag att om riksdagen beslutar att lägga ned den militära verksamheten i Östersund måste staten se till att det fortfarande är möjligt för människor att bo och arbeta i Jämtland.

Vi har ren luft och fantastisk natur. Vi har gott om skog och andra naturtillgångar. Det finns stora möjligheter att skapa sysselsättning i Jämtland. Men det behövs rejält stöd från statens sida.

För varu- och persontransporter behöver vi en snabbtågsförbindelse till Stockholm. För varutransporters skull måste järnvägen till Atlantkusten förbättras. Vi behöver också ordentliga vägar och flygförbindelser som vi kan lita på. Det behövs ett ordentligt data- och mobilnät, inte minst för småföretagarna. Det behövs riskkapital för att kunna utveckla turismen och den småskaliga matproduktionen i länet. Det krävs mer resurser till forskning för att utveckla träteknik och annan basindustri. Det behövs mer högskoleutbildning och lokalisering av statliga verk för att bredda arbetsmarknaden i länet.

Vi som bor i Jämtland vill bo kvar i Jämtland. Det kan vi inte göra utan arbete. Vi kräver att staten tar ett stort ansvar för detta.

Anf. 28 SVEN BERGSTRÖM (c):

Fru talman! Jag lyssnade noggrant och antecknade också försvarsministerns senaste inlägg på fyra minuter. Jag väntade på att siffrorna, sarkargumenten och tyngden i försvarsministerns starka skäl för det förslag som hon har redovisat skulle komma. Men jag väntade förgäves. Jag noterade aldrig de tunga argument och de nya faktauppgifter som kunde vederlägga den här debatten ordentligt.

Försvarspolitiska krav, säger försvarsministern. Det är första punkten, ekonomin den andra. Vad gäller de punkterna kan jag inte se att försvarsministern redovisar någonting som skulle ändra på den bedömning som riksdagen gjorde för bara några år sedan, att Östersund skulle vara en långsiktig framtidsgarnison. Enligt de direktiv som regeringen gav i planeringsanvisningarna ska man satsa på stora sammanhållna garnisoner. Innebörden i beslutet är precis motsatsen. Man låter solitärer finnas kvar, medan en stor sammanhållen och en väl fungerande garnison ska avvecklas.

När det gäller ekonomin förefaller det som att de här rockaderna medför väldigt stora kostnader, en halv miljard, kanske ännu mera, för att förändra verksamheten och bygga upp den på ett nytt ställe, avveckla ganska nyligen gjorda investeringar i Arvidsjaur och Östersund och bygga upp på annat håll. Vari ligger ekonomin, långsiktigheten, i detta?

Jag tyckte att försvarsministern också nämnde ordet långsiktighet. Återkom gärna och precisera hur en vanlig människa ska kunna uppfatta långsiktigheten i detta, när man nu ändrar på det som för bara några år sedan sades skulle vara långsiktigt. Det säkerhetspolitiska läget har inte ändrats dramatiskt under de senaste två tre åren i alla fall. Även då gjorde vi den bedömningen att vi långsiktigt skulle kunna dra ned på försvaret.

Jag är orolig för att om det här beslutet fullföljs kommer anseendet för politiken – att politiken ska bygga på logiska och sakliga grunder –

att urholkas allvarligt. Det ska bli intressant att se om försvarsministern som försvarsminister överlever ett så här uselt förslag.

Anf. 29 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Allra först vill jag säga att när vi prövar de här frågorna är det viktigt med de försvarspolitiska ställningstagandena. Det är helt grundläggande. Vi har en väsentligt neddragen ekonomi för försvaret i dag jämfört med vid det förra försvarsbeslutet. Det betyder naturligtvis att verksamhet ska reduceras, människor ska sägas upp, orter ska försvinna som försvarsorter. Då är det som var ganska självklart för tre fyra år sedan inte lika självklart.

Då kommer nästa sak – geografin. Vi behöver kunna Norrland, det subarktiska. Vi behöver kunna det mellansvenska landskapet, och vi behöver kunna det södra. Norrland har två utmärkta garnisoner, en i Östersund, den andra i Luleå/Boden. De står mot varandra. Vi kan inte lägga all militär utbildning i Norrland om vi också ska behärska klimatet i Mellansverige och södra Sverige. Så enkelt är det egentligen. När man till slut måste ta ställning ställs två utmärkt välfungerande garnisoner mot varandra. Det är vad man är tvungen att göra, om man menar att försvaret långsiktigt ska bibehålla sin kompetens för att kunna försvara hela Sverige om läget skulle försämrats. Det är en viktig sak att komma ihåg.

Hela förslaget med investeringar som tillkommer och verksamheter som tas bort innebär att kostnaderna för bara hyror för Försvarsmakten som helhet kommer att minska med 400 miljoner till år 2008, vilket är en ansenlig besparing.

Till detta kommer att vissa verksamheter också måste rationaliseras och krympas. Volymerna är så små att de inte motiverar att verksamheterna finns på flera ställen.

Det är därför som militärhögskolorna reduceras. Vi ska inte utbilda lika många officerare i fortsättningen. Det är också därför som man inte kan ha en teknisk skola för varje försvarsgren.

Vi har investerat för armén i Östersund, och vi har gjort stora investeringar för flyget i Halmstad. Där står vi nu. Vilken av dessa båda orter ska ha den tekniska skolan?

Vi har redan konstaterat att Boden/Luleå är en bättre garnison när det gäller att öva och behålla förmågan i norra Sverige och i subarktisk miljö. Då blir både den tekniska skolan och militärhögskolan en ensam verksamhet i Östersund, vilket gör organisationen svagare.

Samtidigt måste man i Östersund inse att om vi ska förlägga hela försvarets tekniska skola till Östersund, då måste alla investeringar som är gjorda i Halmstad för flygets tekniska skola flyttas till Östersund. Det medför naturligtvis också en kostnad, och den sammantagna investeringskostnaden blir högre i Östersund än om man skulle bibehålla verksamheten i Halmstad.

Ekonomi har betydelse. Målet och avsikten är att vi ska reducera försvarets ram med 3 miljarder efter den här beslutsperioden. Erfarenheterna från den tidigare perioden gör att det inte är möjligt om man inte är radikal när det gäller både personalförsörjningen och hur verksamheten bedrivs.

Anf. 30 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Leni Björklund säger att hyreskostnaderna minskar med 400 miljoner, men det skulle ju kunna vara mycket mer. Vi har befintliga lokaler i Östersund som kan svälja alla försvarets tekniska skolor, om man vill. I Halmstad måste man bygga nya teknikhus, i Skövde måste man bygga nytt och investera och i Karlberg har man väldigt höga hyror jämfört med Östersund. Den ekonomiska beräkningen håller alltså inte i verkligheten. Skulle den göra det, skulle jag vilja se på papper vad det är som gör att det blir billigare att investera i nya lokaler i Halmstad än att använda de befintliga i Östersund. Det där går inte ihop.

Vid förra försvarsbeslutet var det en uttalad tanke – som Sven Bergström sade tidigare – att Östersund som garnison var en långsiktig satsning. Jag har pratat mycket med Erik Arthur Egervärn om detta, och man var helt överens om det när man fattade det beslutet. Det är därför som det har investerats så mycket i Östersund. Fastigheterna där är i dag tip-top, långt bättre än i många av de förband som man nu ska ha kvar och som man därför tvingas att göra stora investeringar i.

Det här underlaget borde utsättas för en kritisk granskning av oberoende instanser, och inte bara påstås vara sanning rakt upp och ned. Det övertygar ingen som sätter sig någorlunda in i vad det egentligen handlar om.

Även om det vore tungt skulle vi acceptera ett förslag om att lägga ned i Östersund om det fanns begripliga motiv för det, men det finns inga hållbara motiv. Risker är därför stor att regeringens förslag, om det blir verklighet, leder till minskad försvarsvilja och ökad misstro mot beslutsfattarna.

Mitt förslag är: Gör om! Det måste kunna finnas ett mycket bättre och sakligare förslag än det här.

Anf. 31 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Fru talman! Jag vill börja med att understryka de siffror som Håkan Larsson nämner när det gäller de militära skolorna och det faktum att det finns utrymme i Östersund för att ha all verksamhet där.

Sedan har jag funderat mycket på detta med geografisk viljeinriktning. Som jag tolkar det gjorde försvarsministern detta nästan till en klimatfråga, att det är den som är den intressanta och som ska vara överordnad allt annat. Det är en märklig argumentering. Utan att vara expert på försvarsfrågor menar jag att det är väl ändå förhållandena på övningsfält och skjutfält som avgör den delen.

Med risk för upprepning konstaterar jag bara att regeringens egna direktiv inte har fullföljts. Man har inte vägt in det faktum att Östersund i dag är en sammanhållen garnison. Man har inte visat ekonomiska kalkyler som håller långsiktigt. Man har inte visat försvarspolitiska skäl som motiverar en nedläggning i Östersund. Man har inte heller visat att de regionalpolitiska aspekterna har funnits med. Dessutom har man inte tagit hänsyn till miljöaspekter och det faktum att Östersunds garnison har miljöprövade övnings- och skjutfält. I stället satsar man på övnings- och skjutfält där man inte vet hur det går med miljöprovningarna.

Vi kan göra listan väldigt lång. Det är ett demokratiskt problem om det inte är möjligt att med sakliga argument och fakta få regeringen att

lyssna och att återkomma med ett väl berett förslag som lever upp till regeringens egna direktiv.

Anf. 32 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Här i Sveriges riksdag ska vi se till att det blir ett försvar för hela Sverige. Jag har haft i uppgift att bereda ett sådant förslag där ett av kraven från partierna har varit att kostnaderna kraftigt ska reduceras. Det har varit min uppgift. Då får man inte glömma bort att man sitter i Sveriges riksdag och ska se till helheten och inte bara vara fokuserad på en ort.

Jag har lyssnat på företrädare från alla orter där det bedrivs utbildning under de besök som jag har gjort där, och jag kan garantera att vi skulle ha exakt samma debatt i dag om någon annan ort hade varit utpekad. Så starkt är det lokala engagemanget för den verksamhet som bedrivs.

Det går inte, Håkan Larsson, att flytta flygets tekniska delar utan att göra investeringar i Östersund om man ska ha den tekniska skolan där. Man måste också göra investeringar om man ska flytta ned arméns tekniska skola och slå ihop allt till Försvarsmaktens tekniska skola för att gemensamt kunna utnyttja lärarkompetens, viss utrustning och även lokaler. Det går inte att göra detta utan investeringar i Östersund.

I 19:s skjutfält är bättre. I Östersund säger man att man inte kan använda stridsvagnar i manöverstrid i Grytan, utan man säger att det inte behövs i det framtida försvaret. Det är en bedömning som inte delas av Försvarsmakten, utan det är något som man ställer som ett grundläggande krav för hela det fortsatta arbetet.

Det handlar inte om klimat, Camilla Sköld Jansson, utan det handlar om olika naturtyper, om att kunna behärska geografien som är olika i vårt avlånga land. Det är en av våra styrkor och det som gör Sverige vackert. Men det ställer också särskilda krav på kompetens när man ska utbilda inom försvaret. Därför kan man inte – vilket jag har prövat – förlägga all verksamhet till Norrland. Det går inte om vi ska se till att hela Sverige kan försvaras.

Det är dessa utgångspunkter som jag måste ha när jag ska ta fram ett förslag för regeringens räkning. Regeringen har fört hårda debatter, för vi vet att vi måste också ta ett ansvar för regionerna när försvaret inte längre är den bas som man kan bygga på.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2004/05:70 om drogtest av värnpliktiga

Anf. 33 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Else-Marie Lindgren har frågat mig när jag kommer att lägga fram en proposition som behandlar ändring av pliktlagen vilken får till följd att slumpvisa drogtestar av värnpliktiga kan utföras på förbanden.

De totalförsvarspliktigas skyldighet att genomgå medicinska undersökningar framgår av 5 kap. 1 § lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt. Bestämmelsen föreskriver att den som fullgör värnplikt är skyldig att

genomgå de medicinska och psykologiska undersökningar som krävs för att utveckla och bedöma hans eller hennes förutsättningar att tjänstgöra inom totalförsvaret. I förarbetena till 5 kap. 1 § klargörs att blodprovstagning kan vara en sådan undersökning som är nödvändig för att utreda en totalförsvarspliktigs förutsättningar för tjänstgöring. I förarbetena anförs vidare att en viss undersökning endast får göras om den är motive-rad med hänsyn till den verksamhet som bedrivs vid det förband eller det verksamhetsställe där tjänstgöringen fullgörs. Det kroppsliga ingreppet bör alltid vara nödvändigt för att bedöma förutsättningarna för den totalförsvarspliktiges förmåga att tjänstgöra i just den befattning som han eller hon ska upprätthålla.

Försvarsmakten har uppgett att det inte finns några hinder för att genomföra drogtester inom ramen för gällande lagstiftning, men att sådana tester inte får ske slumpvis. Försvarsmakten har därför genomfört tester då misstanke om berusning eller missbruk funnits.

Jag anser att statsmakterna har ett särskilt stort ansvar att sörja för att landets totalförsvarspliktiga utbildas i drogfri miljö – detta då dessa unga kvinnor och män under plikt är inkallade till tjänstgöring och bedriver sådan verksamhet som kräver särskild uppmärksamhet och försiktighet, till exempel hantering av vapen och olika fordon. Vi har ett ansvar för dessa unga kvinnors och mäns säkerhet vid tjänstgöringen. Vi måste därför hela tiden se över verksamheten. Försvarsmaktens drogförebyggande verksamhet är ett viktigt led i säkerhetsarbetet. Vi behöver därför också se över hur den verksamheten kan breddas och förbättras ytterligare. Denna typ av åtgärder är väsentliga för att kunna skapa en högre verksamhetssäkerhet.

Jag anser att den drogförebyggande verksamheten är så viktig att jag är beredd att vidta ytterligare åtgärder om det krävs.

I fråga om en förändring av lagstiftningen på området så att en utökning av omfattningen av drogtester kan göras vill jag först säga att jag anser att ett omfattande och mycket viktigt arbete mot droger bedrivs inom Försvarsmakten. Jag anser också att det är oerhört viktigt att ett sådant arbete kan bedrivas effektivt så att resultat nås. Att utöka skyldigheten enligt lag är dock förenat med svårigheter. De totalförsvarspliktigas skyldighet att genomgå medicinska undersökningar är i viss utsträckning en inskränkning av den grundlagsskyddade kroppsliga integriteten. Enligt regeringsformen får dessa fri- och rättigheter inte begränsas mer än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet.

Jag är dock beredd att om det behövs låta göra en översyn av reglerna på området för att se om möjligheterna till en utökad kontroll av droganvändning kan göras avseende de totalförsvarspliktiga.

Anf. 34 ELSE-MARIE LINDGREN (kd):

Fru talman! Det känns som om ministern håller med mig men ändå inte vågar ta steget fullt ut och ändra lagstiftningen så att det går att genomföra slumpvisa drogtester. Vad är det egentligen som hindrar ministern? Inte ska det väl behöva hända en svår olycka innan ministern vidtar åtgärder? Det är det som vi oroas för, och jag oroas för.

I den stora rapport som Värnpliktsrådet lade fram för en tid sedan ser man med stor oro på att det i dag finns en tolerantare attityd mot droganvändning bland värnpliktiga. Det handlar inte bara om alkohol utan också

om de nya droger som vi talar om. Man kanske inte upptäcker dem direkt och har kanske inte heller någon utbildning om dem, och det kan ge ödesdigra följder. Jag pratar om drogerna GHB och GBL. Det finns också en ny drog som heter BD.

Fru talman! Det är jättebra att det görs medicinska undersökningar, och det krävs ju för att se vilken befattning man är lämplig för. Men det händer mycket under tiden som man är inkallad. Man får även utbildning om en drogfri miljö, som ministern tog upp här, men tyvärr räcker inte det.

I trafiken kan du bli stoppad när som helst vid en slumpvis kontroll. Jag tror säkert att de flesta av oss varit med om det. På samma sätt borde det kunna göras en kontroll av de värnpliktiga. Är det farligare att köra bil eller moped än att framföra tunga fordon i terräng eller handha skjutvapen? frågar jag ministern.

Ministern säger också att hon tänker se över reglerna. Det har gjorts en utredning som visar att det behövs en lagändring, och det är både Försvarsmakten och de värnpliktiga överens om. Varför inte föreslå detta innan det händer något? De värnpliktiga är ju den största resurs vi har inom Försvarsmakten.

Anf. 35 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Jag tror att Else-Marie Lindgren och jag är helt överens om att det är orimligt att ha droger under värnpliktstjänstgöring och i Försvarsmakten över huvud taget under tjänstgöring och arbete. Därför är det det drogförebyggande arbetet som gör att vi över huvud taget kan få bukt med den typen av allvarliga övergrepp som att tillgripa droger under sin tjänstgöring så att man inte är i form när tjänstgöringen ska påbörjas. Det arbetet måste till. Försvarsmakten arbetar också med de frågorna, men jag är övertygad om att ytterligare kan göras.

Jag har prövat frågan om lagstiftning, självklart. Försvarsmakten har rätt till blodprovstagnation av värnpliktiga under tjänstgöring för att kontrollera att de kan utföra sitt arbete. Det som man inte har rätt till är slumpvisa blodprovstagningar. Om man tar sig den rättigheten är det en allvarlig inskränkning av våra grundlagsskyddade fri- och rättigheter. Den rättigheten förekommer bara på ett enda område, nämligen inom kriminalvården. Den kom till därför att det fanns så mycket narkotika i kriminalvården att det var motiverat att göra de slumpmässiga provtagningarna.

Jag vill inte säga att värnplikten och Försvarsmakten är så belastad av droger att det är möjligt att använda som exempel på varför man ska göra denna inskränkning av grundlagsskyddade rättigheter. Det handlar ju om människor som vi tar in med plikt. Då har vi också ett ansvar att respektera rättigheterna. Men jag har sagt att om man nu inte kan komma längre i att nå drogfrihet är jag beredd att överväga lagstiftning, därför att det är i så fall en nödvändig del i säkerhetsarbetet.

Anf. 36 ELSE-MARIE LINDGREN (kd):

Fru talman! Jag tackar för det svaret. Det öppnar ändå upp för att vi ser ett allvar i problematiken. Det tror jag är viktigt. Även de värnpliktiga själva önskar slumpvisa drogtestar, även om de förstår att det innebär en integritetskränkning.

Ministern har pratat om den förebyggande verksamheten och vill både förbättra och bredda den. Jag skulle vilja veta lite mer om på vilket sätt, men det kan vi väl återkomma till vid ett annat tillfälle.

Jag skulle också önska att Försvarsmakten tar ett ansvar för rehabilitering när man upptäcker att värnpliktiga har drogproblem. Finns det några sådana planer i dag? Det vore också önskvärt att de sociala myndigheterna kontaktas i någon mån, eftersom vi har att göra med unga människor som behöver hjälp och som befinner sig i en känslig period i livet. Jag tror att här kan både kamrater och befäl vara ett fint stöd och förebygga problem som kan uppstå.

Anf. 37 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Det är inte så enkelt att utföra just de slumpvisa testerna. Det kan man ibland komma överens om i avtal mellan parter på en arbetsmarknad. Men de värnpliktiga har inte riktigt den typen av möjlighet genom företrädare.

Det är en viktig signal att man är positiv till slumpvisa drogtest. Men det är inte tillräckligt för att man ska kunna ha det som en legal bas eftersom lagstiftningen är väldigt hård på området.

Man har inom Försvarsmakten sagt att man är beredd att intensifiera det drogförebyggande arbetet. Det är viktigt. Det finns tendenser att användningen av droger ökar. Då måste man också intensifiera arbetet.

Vi har gjort en annan sak i försvarspropositionen. Vi har stärkt säkerhetsarbetet i försvaret. Det ska man också se som en del i det hela. Genom att göra så att säkerhetsarbetet får en viss självständighet kan man också rapportera om företeelser på ett annat sätt än vad man har kunnat.

Kvar står att det handlar om att påverka attityder. Det gäller att ta hand om den som har missbruksproblem och se till att man löser det. Där har Försvarsmakten själv sagt att den kan göra mer och är beredd att arbeta med de frågorna. Det är den positiva grunden.

Jag är lite besviken på att man emellanåt fokuserar mycket på lagstiftningen. Det ska man använda i sista hand. Det är svårt att ändra lagen på den här punkten. Det ska vi ha klart för oss.

Därför är det viktigt att vi under tiden trycker på så mycket som möjligt att vi åtminstone är alldeles bergsäkra på att varje möjlighet till annan drogförebyggande verksamhet har prövats innan vi behöver ändra lagen.

Vi kan inte koncentrera oss på lagändringen. Den kanske måste till. Men den blir svår.

Anf. 38 ELSE-MARIE LINDGREN (kd):

Fru talman! Jag tackar återigen för svaret. Det är en viktig del i det nya försvar som vi nu ska forma. Det gäller inte minst utifrån att man till stor del också är ute i internationell tjänstgöring. Då har säkerhetsdelarna en viktig funktion att fylla. Jag tackar för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.52 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

9 § Frågestund

Anf. 39 TALMANNEN:

Nu har vi veckans frågestund. Följande statsråd kommer att delta: vice statsminister Bosse Ringholm, justitieminister Thomas Bodström, försvarsminister Leni Björklund, socialminister Berit Andnor som ersätter statsrådet Barbro Holmberg och statsrådet Ylva Johansson. Vice statsminister Bosse Ringholm besvarar både allmänpolitiska frågor och frågor inom sitt eget ansvarsområde. Frågor till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

Regeringens satsning på ungdomsidrott

Anf. 40 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! Jag välkomnar Bosse Ringholm i den nya rollen som bland annat idrottsminister till den här frågestunden.

När jag för knappt en vecka sedan, långt bort från läktarvård, kunde bevista en division 3-match i hockey mellan Norsjö och Byske i den nya ishallen i Norsjö kunde jag se exempel på vilken positiv kraft idrotten kan ha på samhället.

Under den här mandatperioden finns det en satsning på idrotten som kallas för Handslaget. Det är egentligen ett samarbete med Riksidrottsförbundet. Huvudsakligen handlar det om att skapa bättre möjligheter för barn och unga att idrotta.

Min första fråga till vår nya idrottsminister blir: På vilket sätt följer regeringen den här satsningen?

Anf. 41 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Det handslag som det talas om här är ett handslag mellan idrottsrörelsen och regeringen där regeringen har förbundit sig att betala 1 miljard kronor under mandatperioden till i huvudsak vanliga lokala idrottsföreningar. Detta handslag handlar å ena sidan om att regeringen finansierar med 1 miljard och å andra sidan ställer idrottsrörelsen upp på att se till att det blir fler tjejer som får idrotta, fler invandrare som får chans att idrotta och att man framför allt håller nere avgifterna. Idrottsrörelsen ska också bidra till information om alkohol- och narkotikafrågor.

Det är också regeringens avsikt att tillsammans med Riksidrottsförbundet och idrottsföreningarna följa upp så att det här handslaget följs

Anf. 42 LENNART GUSTAVSSON (v):

Herr talman! En av grundstenarna i den nationella idrottspolitiken är att främja en god folkhälsa för samhället. Skolorna ska uppmuntra och ge möjligheter för barn, ungdomar och vuxna att motionera och bedriva idrott. Läroplanen fick ett tillägg den 27 februari 2003 där man bland annat säger att skolan ska sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen.

För att stödja det här jobbet ute i skolorna samverkar Skolutvecklingsmyndigheten bland annat med Riksidrottsförbundet. I en delrapport ett och ett halvt år efter de här förändringarna i läroplanen konstaterar Skolutvecklingsmyndigheten: Att fysisk aktivitet har förts in som ett tillägg i läroplanen har inte många uppmärksammat, vilket tyder på att det finns brister i informationssystemet.

Det är väl det minsta man kan säga. Min följdfråga blir: Vad tänker idrottsministern göra för att läroplanens skrivning om fysisk aktivitet ska bli verklighet?

Anf. 43 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Jag tycker att det är en viktig punkt som Lennart Gustavsson talar om. Det är rätt som han säger att i den rapport som myndigheten har lämnat konstateras det att det uppenbarligen finns brister i det praktiskt genomförandet när det gäller idrotten och den fysiska fostran. Jag som idrottsminister, skolministern och regeringen i sin helhet måste ta till oss den här informationen tillsammans med framför allt kommunerna. Det är ju kommunerna som är verkställare och utförare av skolverksamheten och därmed i sista hand har ansvaret för att detta går från ord till handling.

Jag tycker att det viktigt att jag som idrottsminister och skolministern gemensamt med idrottsrörelsen ser till att vi kan fullfölja de intentioner som fanns bakom riksdagsbeslutet. Det Lennart Gustavsson citerar ur rapporten är en bra påminnelse.

Kriminalvården

Anf. 44 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Jag har en fråga till ansvarigt statsråd för svenskt rättsväsende i allmänhet och kanske i synnerhet svensk kriminalvård.

Vi hör ofta att regeringen pratar om att det görs stora satsningar på det här området. Förklaringarna är ganska enkla. Det är ju ett allvarligt läge. Men trots detta kan vi nu notera att man i dessa dagar fortsätter att göra väldigt stora neddragningar när det gäller personal som ska jobba nära de intagna. Utbildningen är fortfarande på en mycket låg nivå. Det är inte minst en säkerhetsfråga. Det här med tidigare inlåsning av de intagna är inte så bra. Då har man hittat på senare upplåsning. Det är inte heller så bra, tycker jag. I praktiken inför man nu permanenta sovmorgnar för många av Sveriges intagna. Det tycker jag är ett väldigt dåligt sätt att öka återanpassningen för de människor som en dag ska återanpassas,

komma ut och försöka skaffa sig ett hederligt jobb. Det har de lidit brist på. Vi kan också se hur färre permissioner ges också till de personer som faktiskt sköter sig och som skulle kunna få det lite lättare att återanpassa sig.

Då är min fråga: Tänker regeringen vidta några åtgärder på detta område för att hindra de utvecklingstendenser vi ser just nu?

Anf. 45 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Som Johan Pehrson, som ordförande i justitieutskottet, väl känner till har det hänt väldigt många saker på lagstiftningsområdet. Johan Pehrson känner också väl till att mycket stora anslag har satsats på kriminalvården. För det närmaste tre åren kommer anslagen att höjas med 1 miljard kronor.

Men det innebär inte att kriminalvården inte är en myndighet som, liksom alla andra myndigheter, kan arbeta med effektivisering. Det kan man göra. Man kan till exempel se till så att personer som sitter i fängelse städar och lagar mat i mycket större utsträckning. Man kan gå vidare med administrationen och gå från 36 myndigheter, som vi har i dag, mot en. Det pågår. Man kan se till att personalen arbetar de tider de bäst behövs. Det görs nu. Man kan se till att det är ungefär lika många i förhållande till antalet fångar runtom på anstalterna. Det görs nu. Allt detta är till för att man, utöver den här miljarden, ska få ytterligare resurser som man sedan kan satsa på en bra utbildning för de anställda, bra vård för de intagna, bra behandling och på att över huvud taget förbättra svensk kriminalvård på olika sätt. Det är en sak att man gör satsningar, men man kan också, liksom alla andra myndigheter, effektivisera.

Anf. 46 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Jag vill också ha en bra utveckling av svensk kriminalvård. I tio års tid har de flesta kurvor pekat åt fel vad gäller arbete, behandling och utbildning. Nu ligger kriminalvården så nära ett fullt utnyttjande av sin kredit att man mer eller mindre har infört ett tokstopp som i praktiken innebär att man nu planerar för permanenta sovmorgnar. Det är ingen återanpassning. Det är verkligen att få dessa människor att bli totalt institutionaliserade.

Vi ser också hur människor som jobbar i kriminalvården själva riskerar att snart bli intagna för att de har sådana överbeläggningar på de anstalter som finns.

Då är min fråga: Känner statsrådet att det finns ett ansvar hos honom och hos regeringen för den utveckling vi ser? Det pratas om miljardsatsningar här och där över mycket lång tid, men det är i själva verket en luftlandsättning av hjälppaket till ett svältfött rättsväsende. Det är inga satsningar. Nu ser vi vad som händer, och någon måste ju vara ansvarig. Jag gissar och hoppas att regeringen känner ett visst ansvar.

Anf. 47 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Om man anser att miljardbelopp inte är någonting värt har man en mycket märklig uppfattning om ekonomi.

Huruvida man ska fortsätta att gå till arbetet och öppna cellerna kl. 7, vilket är fallet nu, eller kl. 8 anser jag är en fråga för kriminalvården. Det tänker jag inte lägga mig i.

Däremot tänker jag fortsätta att ta ansvaret för att driva kriminalvårdens mot en individualisering, fortsätta arbetet med en ny kriminalvårdslag och fortsätta att reformera svensk kriminalvård så att den blir ännu bättre. Trots att det finns saker som kan bli mycket bättre är svensk kriminalvård bland de absolut bästa i hela världen.

Filmer från projektet Flicka

Anf. 48 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Jag har en fråga till socialministern. Att stärka unga tjejers självförtroende har varit Berit Andnors ambition, och det är bra. Kampanjen Flicka har nu pågått i över ett år, bland annat med en turné ute i landet. Nu har de producerade Flickafilmerna stoppats i flera TV-kanaler därför att de skulle sändas som reklamfilmer. Kan socialministern göra något åt den saken?

Anf. 49 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Precis som Monica Green säger är Flickaprojektet väldigt viktigt och angeläget. Det handlar om att stärka de unga flickornas självbild, att skapa en motkraft mot den kommersialisering och sexualisering som vi i dag ser av det offentliga rummet. Många unga flickor mår väldigt dåligt av den stress och den press som de utsätts för.

Ett led i detta projekt har varit en kampanj som har riktat sig mot medierna. Det är medierna själva som har bekostat denna kampanj. Vi har lämnat enbart ett litet bidrag, och jag beklagar att man nu från mediernas sida inte är beredda att delta i denna viktiga verksamhet, som ju handlar om att ifrågasätta de schablonartade bilder som sprids kring hur unga flickor – och för den delen också unga pojkar – ska bete sig och se ut för att duga. Jag tycker att unga flickor och pojkar duger precis som de är. Jag beklagar det inträffade, och jag hoppas att medierna tar sitt ansvar och fullt ut deltar i det här arbetet.

Anf. 50 MONICA GREEN (s):

Herr talman! Jag beklagar precis som socialministern att de här filmerna nu är stoppade. Kan man göra mer? Kan man till exempel uppmäna människor att gå ut på www.flicka.org för att flera ska kunna se filmerna?

Anf. 51 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Precis som Monica Green sagt kan man följa de här bilderna på den hemsida som Monica Green refererar till, det vill säga www.flicka.org. De har producerats av de goda krafterna inom mediebranschen. Det är de som står bakom denna del av projektet. Syftet är just att skapa uppmärksamhet och debatt omkring den kommersialisering och sexualisering som vi ser i vårt offentliga rum. Vi är väldigt många som reagerar mot detta.

Även inom mediebranschen finns det föräldrar som är mycket upprörda över dessa bilder av och budskap om hur unga flickor ska bete sig och se ut. Jag hoppas som sagt att vi kommer att få se en stor förändring

inom det här området och att man kommer att delta fullt ut i det här arbetet.

Personalstrukturen i försvaret

Anf. 52 OLA SUNDELL (m):

Herr talman! Om fem veckor kommer det i den här kammaren att fattas ett försvarsbeslut som innebär att en tredjedel av det svenska försvarets grundorganisation försvinner. Mängder av personal kommer att friställas. Officerare sägs upp, och vi har häromdagen sett att officerare varslats om arbetsbrist. Som lagstiftningen ser ut kommer det att ske en förgubbning av försvaret. Medelåldern kommer att höjas, och de som sist kommit in går först ut i den situation som nu råder.

Regeringens ambition i propositionen är att väsentligt öka de internationella insatserna, och i den satsningen är det oerhört viktigt att ha personal som är kompetent att klara den uppgiften. Min fråga till försvarsministern är: Varför har regeringen inte i sin proposition föreslagit åtgärder som motverkar denna förgubbning och som innebär att de sist anställda får gå, att tjejer får sluta och så vidare?

Anf. 53 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Personalförsörjningen är en av de viktigaste punkterna i vår ambition att klara en ökad internationell förmåga från svensk sida i försvarsreformen. Det står väldigt tydligt i propositionen. Det finns också på svensk arbetsmarknad en tradition att parterna hittar varandra när det gäller att uppnå de mål och klara den inriktning som en verksamhet har.

Det är också en bestämd uppfattning från regeringens sida att den offentliga sektorn och Försvarsmakten som arbetsgivare i det här fallet tillsammans med Statens arbetsgivarverk och arbetstagarorganisationerna ska hitta sådana lösningar att det går att få en riktig personalstruktur och en bra personalförsörjning.

Anf. 54 OLA SUNDELL (m):

Herr talman! Men detta ger inte alls någon vägledning. Sveriges säkerhet bygger inte på något slags korvkioskverksamhet med arbete mellan nio och fem eller liknande. Det krävs givetvis särskilda åtgärder här. Skulle man frånga LAS krävs det andra resurser, så att ÖB kan välja den personal han vill ha för att klara sin uppgift. Säkerhet kan inte vara något som man MBL:ar om utan resurser måste finnas när de bäst behövs. Visa handlingskraft, försvarsministern!

Anf. 55 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Först vill jag erinra Ola Sundell om att riksdagen har ställt sig bakom den arbetsfördelning som vi har och angivit vem som är arbetsgivarföreträdare. Det är inte regeringen och riksdagen utan Försvarsmakten som har den uppgiften.

Det är också så att många av de praktiska frågor som ska lösas i detta sammanhang åvilar parterna. Jag tycker att Försvarsmakten har en viktig uppgift och ställs inför en stor utmaning med ett ökat internationellt åtagande. Jag kan däremot inte säga att hela den svenska arbetsmarknaden i

övrigt drivs som en korvkiosk med verksamhet mellan 9 och 17. Jag tror för övrigt inte ens att en sådan korvkiosk bär sig.

Det finns många andra problem på svensk arbetsmarknad som parterna har lyckats lösa för att kunna klara målen, och jag har en förhoppning att så också ska ske på försvarsområdet.

Prot. 2004/05:27
11 november

Frågestund

Föräldraförsäkringen

Anf. 56 KENNETH LANTZ (kd):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till socialminister Berit Andnor. Berit Andnor har vid flera tillfällen uttalat sig positivt om att inte ha en kvoterad föräldraförsäkring. Jag välkomnar som kristdemokrat att våra synpunkter kan ha lite stöd också på regeringsnivå. Jag utgår från att Berit Andnor står fast vid det här. Jag undrar nu vilka möjligheter Berit Andnor har att driva den här uppfattningen också i den nya regeringen.

Anf. 57 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Låt mig först av allt säga att jag tycker att det är oerhört viktigt att papporna tar ett större ansvar för sina barn och för sin del av föräldraledigheten än vad de gör. Jag är bekymrad över att de inte tar i anspråk en större andel av föräldraledigheten. De 18 % som de har lyckats prestera tycker jag är en alldeles för låg nivå. Av den anledningen har vi tillsatt en utredning som arbetar med att finna former för hur vi ska kunna öka pappornas uttag av föräldraförsäkringen.

När detta väl är sagt vill jag också framhålla att det är viktigt att den föräldraförsäkring som vi har och även kommer att ha i framtiden är flexibel och ger utrymme för familjen att till vissa delar bestämma hur den ska fördelas mellan föräldrarna.

Anf. 58 KENNETH LANTZ (kd):

Herr talman! Lite kort: Kan man tolka detta så att även regeringsföreträdare ställer sig bakom tanken att staten inte är bäst på att ansvara för fördelningen mellan föräldrarna? Kan man anlägga ett barnperspektiv på hur föräldrarnas resurser och tid ska tillgodogöras det uppväxande släktet?

Anf. 59 Socialminister BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Den socialdemokratiska familjepolitiken består av en rad olika delar. Det handlar om föräldraförsäkringen, som till sin längd och omfattning är unik – en föräldraförsäkring som är flexibel och som gör det möjligt för båda föräldrarna att ta ut sin föräldraledighet. Därtill kommer en barnomsorg som är av god kvalitet och omfattar alla barn samt ett barnbidrag.

Detta är de delar som den socialdemokratiska familjepolitiken består av. Den ger en flexibilitet och stort utrymme för barnfamiljerna att välja den lösning som man vill ha för den egna familjen. Detta står i strid med den kristdemokratiska familjepolitiken, som i sin förlängning skulle innebära en lägre kvalitet, en kortare föräldraförsäkring och dessutom sämre möjligheter för barnfamiljerna att utforma sin vardag på det sätt som de själva tycker är bäst.

Anf. 60 LOTTA HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Jag har en fråga till vice statsministern, och det gäller någonting väldigt upprörande.

Det pågår just nu ett folkrättsvidrigt krig i Irak som Sverige, om än inte riktat mot USA, har erkänt strider mot FN- och folkrätten. Just nu pågår intensivbombningar i staden al-Falluja. Runtomkring oss börjar opinionen att jäsa. Vi är säkert många i riksdagen som har blivit mejlbombade, och det är ju bättre bomber än de som befolkningen i al-Falluja får ta emot. I helgen pågår ett tvådagarsseminarium.

Vi undrar: Vad består regeringens tystnad av? Jag har letat förtvivlat i medierna den sista veckan, men har inte funnit ett ord av protest, inte någonting om krav på att stoppa bombningar och inga krav på att följa Genèvekonventionen om ockupationsmakternas förpliktande mot civila i ett ockuperat land. Vad består regeringens tystnad av?

Anf. 61 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Självfallet har regeringen en mycket tydlig linje när det gäller att följa de internationella regler och konventioner som finns på det här området. Regeringen har som bekant från början hävdad linjen att Förenta nationerna borde ha haft en mycket större roll vad gäller Irak och har varit mycket kritisk mot den ensidiga aktivitet som Förenta staterna har bedrivit nere i Irak.

Vi har självfallet ingen anledning att på något sätt undertrycka vår opinion mot sådana rörelser och sådana aktiviteter som bryter mot internationella konventioner och överenskommelser. Vi tycker naturligtvis att det är angeläget att både via Förenta nationerna och i den utsträckning som det är möjligt också via EU-kretsen framföra våra invändningar på det här området.

Anf. 62 LOTTA HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Bombningarna sker nu, och det är nu som världssamfundets opinionstryck behöver höras. Sverige har och har haft en lång och god tradition av att modigt våga stå upp för humanitära ideal och för de överenskommelser som gäller internationellt. Vi ser inte det just nu vad gäller det som sker i Irak och al-Falluja.

Min fråga är då: Kan det här ha att göra med det intensiva och ökande militära samarbetet med USA? Tyvärr har vi måst konstatera att Sverige under förra året faktiskt exporterade vapen trots att USA var ett krigförande land, och vi har nu inlett till exempel ubåtssamarbete. Finns det ett samband mellan detta och tystnaden?

Anf. 63 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Nej, det är precis tvärtom. Eftersom regeringen hela tiden lagt stor vikt vid att Förenta nationerna ska få en mer aktiv roll har vi tillsammans med andra medlemsstater i FN och tillsammans med EU-kretsen försökt vidga FN:s agerande på området och ge FN möjlighet till att via sanktioner eller på annat sätt reagera.

Vi har självfallet ingen som helst anledning att blanda in den typ av frågor som tas upp här. Vi vill fullfölja den traditionella svenska FN-linjen, och det är vårt sätt att via FN försöka protestera och agera mot den typ av övergrepp som förekommer.

Prot. 2004/05:27
11 november

Frågestund

Säkerheten på kriminalvårdsanstalterna

Anf. 64 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Efter de spektakulära och uppmärksammade rymningarna från Hall, Norrtälje- och Kumlaanstalterna tidigare i år var justitieministern mycket tydlig med att ökad säkerhet på anstalterna inte skulle vara en kostnadsfråga.

På Johan Pehrsons tidigare fråga om besparingar och försämringar inom kriminalvården svarade justitieministern att regeringen satsar på kriminalvården. Denna satsning innebär till exempel på Hall att 15 miljoner kronor ska sparas in och att närmare 40 tjänster behöver sägas upp. Det innebär också att personalen kommer att få mindre vidareutbildning.

Anser justitieministern att uppsagd personal och mindre vidareutbildning är förenligt med ökad säkerhet på anstalter?

Anf. 65 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Som jag nyss svarade på Johan Pehrsons fråga är personalen alltså inte jämnt fördelad på våra anstalter. Det har man kunnat konstatera från Kriminalvårdsstyrelsen. De effektiviseringar man har talat om har man också presenterat på ett sätt där man understrukit att detta inte på något sätt hotar säkerheten.

Att arbeta för att bli mer effektiv kan ju också innebära att det på vissa ställen tillförs ytterligare resurser, men framför allt att man arbetar på de tider då man som bäst behövs.

Självklart är det viktigt att personal arbetar nära fångarna. Det är en väldigt viktig del i säkerheten. Men då handlar det också just om att de ska arbeta på de tider då de som bäst behövs.

Det här är ett arbete som pågår nu inom kriminalvården tillsammans med mycket annat. Som jag också sade till Johan Pehrson är det på det sättet att man genom de här åtgärderna kan få ut ännu mer satsningar på personal, men också på vård och behandling.

Anf. 66 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! För min del anser jag att personalsituationen, alltså mängden personal i kriminalvården, också är en fråga om säkerhet. Det är viktigt att personalen finns ute bland de intagna och kan vara nära, lyssna och få veta vad som är på gång. Detta är också den signal som personalen ger när jag har varit och besökt kriminalvården i olika delar av vårt land.

Det är uppenbart att justitieministern tycker att det just på Hallanstalten finns för mycket personal. Jag tror inte att de som jobbar där är riktigt överens om det. Man har också sjukskrivit sig i protest mot de här förslagen.

Men min fråga är om justitieministern står fast vid att ökad säkerhet vid anstalterna inte är en kostnadsfråga.

Anf. 67 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Som jag sade i den diskussion som vi har haft tidigare är det inte en kostnadsfråga när det gäller säkerheten. Sedan kan du förstås lägga in varenda sak i kriminalvården och göra den till en säkerhetsfråga, eftersom fängelser ändå primärt har till uppgift att hålla personer inlåsta. Det här vet Johan Linander efter de diskussioner som vi har haft.

Men jag tror att det vore en mycket märklig ordning om jag som justitieminister skulle sitta i Rosenbad och tala om var man ska jobba på våra olika anstalter och vilka tider man ska göra det. Jag tror att alla är överens om att det är en mycket bättre uppgift för kriminalvården.

Däremot har jag och regeringen ett stort ansvar för att driva arbetet vidare där personalfrågan är en av nyckelfrågorna. Glädjande nog är Sverige tillsammans med Danmark, Norge, Kanada och något land till bland de mest personaltåta i hela världen, just därför att vi satsar på personal som en nyckelfråga inom kriminalvården.

Självklart är det också så att när man gör effektiviseringar ska det inte bara vara personal runtom på olika anstalter som arbetar med fångarna – det är kanske den allra viktigaste delen – utan självklart måste effektiviseringar så att man jobbar effektivt och på de tider då man bäst behövs också ske inom administrationen. På så sätt kan vi fortsätta utveckla kriminalvården. Men det är ett mycket märkligt resonemang att tro att man inte ska göra ett sådant arbete inom kriminalvården när man gör det på andra myndigheter.

Särskilt boende för äldre

Anf. 68 ULRIK LINDGREN (kd):

Herr talman! Boverket och Socialstyrelsen lämnade förra året en rapport om orsakerna till att kommunerna inte inrättar tillräckligt många bostäder i så kallat särskilt boende för våra äldre. I rapporten konstaterar man att det i stället har skett en väldigt snabb avveckling av särskilda boenden under början på detta nya årtusende. 13 500 bostäder i särskilt boende har försvunnit, och nyproduktionen är samtidigt väldigt låg. Det vankas ingen vändning åren framöver heller, utan tempot för avvecklandet kommer att fortsätta vara högt.

Kristdemokraterna delar den oro som Boverket och Socialstyrelsen varnar för, alltså att en alltför snabb och ibland oplanerad avveckling av äldreboenden medför att en stor grupp äldre som behöver tillsyn dygnet runt kanske inte får det på ett lämpligt sätt, utan att det till och med blir dyrare på detta vis med avvecklingen av särskilda boenden.

Frågan är: Delar ministern denna oro för avvecklandet av särskilda boenden och i så fall: Finns det några åtgärder emot det?

Anf. 69 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Platserna i särskilda boenden har minskat, det är alldeles riktigt. Det har också gått hand i hand med att vi har haft en utveckling där alltfler äldre också önskat att bo kvar hemma under en längre tid.

Jag får frågan om det här oroar mig. Ja, det oroar mig i den meningen att jag vet att kvaliteten inom äldreomsorgen, som omfattar både särskilt boende och hemtjänst på alltför många håll lämnar en hel del övrigt att önska. Det behövs en kvalitetshöjning inom äldreomsorgen. Däremot är

jag inte säker på att det behövs fler platser i särskilt boende. Det kan vara så på sina håll, men jag tror också att kvaliteten och tillgången till hemtjänsten är en minst lika viktig fråga som tillgången på platser i särskilt boende.

Ett av problemen i den här frågan är att vi i dag saknar en nationell tillgänglig statistik över kvaliteten inom äldreomsorgen i Sverige. Vi vet i dag inte vad det är för kvalitetskillnader, och det är min avsikt att vi ska upprätta nationella kvalitetsregister inom äldreomsorgen för att underlätta jämförelser och åtgärder.

Anf. 70 ULRIK LINDGREN (kd):

Herr talman! Ministern delar oron, men frågan är: Tycker hon att det är okej med det fortsatt höga tempot? Jag blev inte klar över det.

Det är alldeles uppenbart enligt alla opinionsundersökningar att folk vill vara hemma så länge det bara går, men om ”att vara hemma” blir det enda alternativet ger detta naturligtvis stor anledning till oro och medför i nästa steg en ökad otrygghet för våra äldre.

Det handlar givetvis om en mängd olika åtgärder för att kompensera bortfallet. Jag skulle särskilt vilja fokusera på en fråga som har anknytning till detta, nämligen att de anhöriga därmed får ett allt större ansvar. För att kompensera detta har flera av oss talat för att det då i varje kommun också borde finnas ett mycket starkt program för anhörigstöd och att detta stöd formuleras i lag.

Frågan kvarstår: Delar ministern oron för det höga tempot, och om så är fallet, får vi i så fall ett lagstadgat stöd för våra anhörigvårdare?

Anf. 71 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Som jag sade tidigare delar jag oron över kvaliteten i äldreomsorgen, och därför behöver vi vidta åtgärder. I dag saknar vi emellertid grund för att avgöra om problemet är fler platser i särskilt boende eller om det är kvaliteten i hemtjänsten som är problemet.

Det som kommer att göras är att regeringen tillför mer resurser till kommuner och landsting, vilket ju är en viktig förutsättning. Jag kommer att införa nationella kvalitetsregister för att kunna ha en bättre uppföljning av kvaliteten inom äldreomsorgen. Jag kommer också att initiera jämförande studier när det gäller kvaliteten inom äldreomsorgen. Vi kommer att utreda tillsynen av äldreomsorgen för att få ett bättre underlag för huruvida minskningen av de särskilda boendena också är en kvalitetsfråga.

Naturkatastroffond

Anf. 72 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till försvarsminister Leni Björklund.

I augusti innevarande år inträffade ett skyfall i Värmland, närmare bestämt i Hagforstrakten. Det var ett extremt skyfall. Människorna hade aldrig upplevt något liknande under 80 år. Förödelsen var total och katastrofen ett faktum.

Eftersom vägar rasat, fastigheter står vid ruinens brant och marker brustit vill jag med anledning av detta fråga försvarsministern: Är försvarsministern beredd att utreda inrättandet av en naturkatastroffond? Jag har i en motion föreslagit detta.

Bara för en vecka sedan framfördes samma krav även från Länsstyrelsen i Värmlands län. Detta gjordes med tanke på de höga kostnader som blivit följden. Totalt beräknar man att det rör sig om 45 miljoner, och det är skador som inte täcks av några försäkringar.

Anf. 73 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! I Regeringskansliet bereder vi ett utredningsdirektiv för att se vad vi kan göra med anledning av att en del naturolyckor i form av ras, skyfall och annat tenderar att komma snabbare. Vad är det som händer? Behöver vi ha en helt annan beredskap för den typen av olyckor? I det sammanhanget prövar vi också de framställningar som kommit från olika håll. Jag kan dock inte ge besked i dag.

Anf. 74 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Det är helt uppenbart att väderförhållandena spelar in eftersom katastroferna dyker upp titt som tätt.

Det är viktigt att framhålla att det i botten finns ett samhällsansvar eftersom byggnadslov beviljats för de fastigheter som är drabbade. Många av områdena är områden som man absolut inte kunnat förutse skulle drabbas. Det handlar helt enkelt om att stora markområden rämnat. Inte bara vägar har rasat utan stora gårdar har rämnat. Det finns djupa sprickor, också i stora skogsskiften, där skogen rasat ihop och det bildats djupa spår på en till två meter. Detta område omfattar flera mil.

Om försvarsministern inte besökt området vill jag vädja till henne att göra ett besök. Folket i Hagforstrakten väntar fortfarande på att någon från regeringen ska komma dit och titta på förödelsen. Den finns fortfarande kvar.

Anf. 75 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Allra först ska jag säga att vi till Regeringskansliet får noggranna rapporter om hur utvecklingen varit i de områdena eftersom vi har en decentraliserad räddningsorganisation. Vi har alltså en god kunskap om förhållandena i området. Men om olyckorna med ras och översvämningar tenderar att komma kanske inte som vi trott vart hundra år utan vart tionde år ställs samhället naturligtvis inför en ny uppgift som gäller hur vi ska kunna möta detta.

Vi har bättre uppgifter om rasrisker, och det är därför önskvärt att kommunerna i större utsträckning prövar detta och emellanåt är kritiska till det som folk vill bygga. Även om lägena ser ut att vara goda när vattenflödena är normala kan det ändå finnas risk för ras. Kommunen får naturligtvis ett ansvar om den beviljat byggnadslov utan att kontrollera om det finns uppgifter om översvämning- och rasrisk.

Anf. 76 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Ylva Johansson.

Socialministern i Finland har meddelat att hon kan tänka sig att receptfria läkemedel och egenvårdsprodukter ska få saluföras inom dagligvaruhandeln. I Danmark har en sådan reform inneburit att dessa produkter blivit 10 % billigare.

Jag undrar vad Sveriges regering gör i den frågan. Jo, i väntan på en eventuellt tvingande dom, som kan komma strax före jul, håller man på att smida i det tysta. I kraft av sitt monopol har Apoteket AB nu byggt upp en detaljhandelskedja som de kallar Apoteket Shop.

Som jag ser det är detta ingenting annat än ett sätt för Apoteket att innan ett domstolsutslag kan tvinga Sverige till sådan försäljning passa på att lägga under sig och därigenom komma åt attraktiva affärsområden för att på så sätt minska konkurrensen och möjligheten till billigare produkter.

Min fråga är: Vad tänker statsrådet göra för att säkerställa konkurrensen på dessa produkter?

Anf. 77 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! I dag har vi inte någon konkurrens när det gäller försäljning av receptfria läkemedel, eftersom Apoteket har monopol på att sälja dem.

Det är självklart oerhört viktigt att ett monopolföretag anstränger sig för att se till att produkterna är tillgängliga för så många som möjligt och så enkelt som möjligt, och samtidigt gör farmaceutisk kompetens tillgänglig. Man ska även tillhandahålla receptbelagda läkemedel på detta sätt.

Jag ser positivt på att Apoteket fortlöpande arbetar för att vara så tillgängligt som möjligt både när det gäller tillgången till läkemedlen och tillgången till den viktiga farmaceutiska kompetensen.

Anf. 78 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Detta är en åtgärd som Apoteket AB gör med kniven på strupen och för att motverka konkurrens från billigare produkter.

Vad gäller farmaceuternas tillgänglighet kan de arbeta i dagligvaruhandeln. Dessutom säljer Apoteket AB i dag produkter på Internet, där det inte finns någon fysiskt närvarande farmaceut, så det argumentet gäller inte längre.

Apoteket AB, staten och regeringen, vill i stället ha monopol för att få vinsterna av den försäljning som Apoteken har. Man till och med förbjuder saluförandet av nikotinersättningsprodukter i kiosker, men man säljer cigaretter. Kioskerna får alltså inte sälja nikotinersättningsprodukter med låg nikotinhalt, men de får saluföra cigaretter med hög nikotinhalt. Jag förstår inte detta. Det handlar om att vilja lägga rabarber på vinsten.

I grannlandet Finland ser vi nu en möjlighet till detta; i Danmark har man gjort det och produkterna har blivit billigare. Min följdfråga blir därför: Varför vill inte statsrådet tillse att också folk i Sverige får billigare priser på egenvårdsprodukter?

Frågestund

Anf. 79 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Vi har mycket goda erfarenheter av arbetet med Apoteket, som på ett effektivt sätt kunnat tillhandahålla billiga produkter och både receptbelagda och receptfria läkemedel. Det finns en god kompetens inom Apotekets system.

Apoteket måste självklart fortsätta att utveckla sitt sätt att sälja – var man säljer, på vilket sätt man gör det, vilken service man tillhandahåller. Det är ett naturligt arbete att hela tiden utveckla detta. Däremot tror jag inte, som Cristina Husmark Pehrsson, att en ökad marknadsanpassning av dessa produkter skulle gynna konsumenterna.

Regeringens delgivande av beslut

Anf. 80 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till vice statsminister Bosse Ringholm.

Riksrevisorerna tar i sin årliga rapport för 2004 upp problemet med de sena regeringsbesluten som försvårar för myndigheterna. Vid de avslutande regeringssammanträdena inför jul- och sommaruppehållen fattar regeringen beslut som många gånger har stor betydelse för myndigheternas redovisning och finansiering av verksamheterna.

Den berörda myndigheten nås ofta inte av beslutet förrän just före hel- och halvårsskiptena. Då blir det mycket svårare att göra arbetet med årsredovisning och delårsrapporter. I vissa fall uppfattas också regeringsbesluten som otydliga. Det medför problem för myndigheterna att genomföra de beslutade åtgärderna på ett korrekt sätt.

Problemet med otydliga och sena regeringsbeslut, vilket varit en återkommande iakttagelse inom den statliga revisionen under senare år, är störst inom universitet och högskolor, försäkringskassor samt länsstyrelser.

Nu vill jag veta vad regeringen kommer att göra åt detta problem.

Anf. 81 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Det är naturligtvis viktigt att statens myndigheter i god tid får besked om de beslut som regering och riksdag har fattat och att de har möjlighet att följa upp och genomföra besluten i god tid.

Regeringens ambition är naturligtvis att så snabbt riksdagen har fattat sitt beslut i denna kammare se till att via regleringsbrev eller på annat sätt delge myndigheterna direktiven och rekommendationerna för verksamheten. Men som alla är väl medvetna om innebär den tidspress som finns inte minst här i kammaren att en stor mängd beslut fattas just veckorna före jul.

Men en klar fördel är att myndigheterna sedan lång tid tillbaka, redan i mitten på september när budgetpropositionen lämnas, har fått information om vad som kan tänkas komma att ingå i kommande direktiv och regleringsbrev. Så jag tycker att myndigheterna har betydligt längre tid på sig i realiteten att förbereda genomförandet av besluten än från det formella tillfälle när regleringsbreven kommer.

Men det kan naturligtvis ytterligare förbättras. En möjlighet är, som vi gjorde tidigare, men som riksdagens majoritet ändrade mot regering-

Anf. 82 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! Det förefaller som om vice statsministern vill lägga över ansvaret på riksdagen för att regeringen är sen med sina beslut. Det är tydligen inte en uppfattning som riksrevisorerna delar. De pekar på att beskederna kommer sent från regeringen. Det gäller inte bara regeringens beslut för olika statliga myndigheter, det gäller också utnämningar av generaldirektörer. I mitt arbete i konstitutionsutskottet har jag kunnat se att regeringen är väldigt sen med detta och att det skapar stor osäkerhet hos de berörda myndigheterna och hos de personer som berörs.

Jag hoppas verkligen att man skyndar på. Jag kan inte se att det bara ska vara riksdagens fel att det blir sena regeringsbeslut utan att regeringen också verkligen snabbar på de här processerna så att det inte hakar upp sig för de olika myndigheterna.

Anf. 83 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Det är naturligtvis ett gemensamt ansvar för regering och riksdag att se till att myndigheterna nås av den här typen av regleringsbrev, direktiv, förordningar och uppdrag för sin verksamhet. Man kan inte säga att det är den ena eller den andra som har huvudansvaret utan det är en process. Men framför allt på budgetsidan kan man naturligtvis inte skicka ut direktiv till myndigheterna förrän riksdagen har fattat beslutet.

Det jag vill påminna om till sist, som jag sade i den förra repliken, är att riksdagen i sin vishet för ett par år sedan, mot regeringens vilja, bestämde att inte längre på våren ge så stora och omfattande besked som tidigare var önskvärt i en rad budgetfrågor. Det underlättade faktiskt ganska mycket för myndigheterna. Men det är möjligt att riksdagen kan tänka om på den punkten, i varje fall de sex partier som inte är socialdemokratiska partier. Det skulle underlätta rätt mycket för myndigheterna om vi gick tillbaka till den gamla ordningen.

Officersutbildningen

Anf. 84 ULLA LÖFGREN (m):

Herr talman! Jag tänkte följa upp Ola Sundells fråga, för jag undrar, försvarsministern, vad som händer med de ungdomar som nu går försvarsutbildning och ska bli officerare. De har ju blivit utlovade jobb i framtiden. Vad jag förstår kommer de nu inte att få någon anställning. Ändå besitter de den kompetens som det nya försvaret behöver.

Har regeringen någon plan för hur man ska kunna ta till vara de här ungdomarna?

Anf. 85 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Det tillhör ju den arbetsrättsliga delegering som regeringen har gjort och fått riksdagens godkännande av att det är Försvarsmakten som har arbetsgivaransvaret. Där pågår nu ett väldigt omfattande arbete som handlar om hur man ska klara av de förändrings- och om-

ställningskrav som ställs på den nya Försvarsmakten. Det är svårt att kommentera delar av det.

Regeringen följer det här arbetet mycket noga för att se i vilken utsträckning man behöver vidta åtgärder. Men delegeringen och beslutet gör att det i dag vilar en tung uppgift på Försvarsmakten som är arbetsgivare när det gäller vår personal.

Anf. 86 ULLA LÖFGREN (m):

Herr talman! Det är klart att det är den arbetsfördelningen. Men Försvarsmakten måste ju få instrument så att man kan handha den här svåra uppgiften.

Jag tycker att det finns ett alldeles särskilt ansvar från regeringens sida att se till att de här ungdomarna inte tappar förtroendet för de beslutande myndigheterna genom att så abrupt kastas ut i ovisshet då man utlovats ett fast jobb.

Anf. 87 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Jag tycker att det finns skäl att ha en ödmjuk hållning inför de omställningsproblem som finns i Försvarsmakten. Det är korrekt. Det handlar ändå om att vi måste sätta upp tydliga mål för vad vi vill ha utträttat, och vi måste också ställa erforderliga resurser till förfogande. Det är en av uppgifterna för regering och riksdag.

Sedan är det många frågor som måste lösas i en så stor myndighet som Försvarsmakten är. Det kan vi inte göra annat än följa noga. Jag är övertygad om att man på alla sätt ser till att dessa ungdomar får fullfölja utbildningen. En officersutbildning är aldrig bortkastad. Den har ett högt meritvärde, och den innebär också att man blir reservofficer och kan användas i bland annat internationella insatser.

Påföljd för barnmisshandel

Anf. 88 BIRGITTA GIDBLOM (s):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till justitieministern och ta upp domen mot en styvpappa som brutalt misshandlade sin treåriga styvson till döds för några år sedan. Det är många som fortfarande är djupt upprörda över den i deras tycke milda dom som styvpappan fick.

Nu vill jag fråga vad regeringen har vidtagit för åtgärder efter den händelsen.

Anf. 89 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Regeringen har inte vidtagit några åtgärder med anledning av just den enskilda händelsen. Däremot hade det redan innan den här händelsen påbörjats ett lagstiftningsarbete som faktiskt har direkt anslutning till de frågor som togs upp i samband med diskussionen om den här domen. Det handlar bland annat om att om man agerar på det sättet, alltså grovt misshandlar ett mindre barn, ska det av domstolarna anses vara straffskärpande.

Det finns ett antal omständigheter som ska ge strängare straff och det finns motsvarande som ska ge mildare straff. Numera ska just misshandel

av barn i den egna familjen eller av någon närstående ses som extra straffskärpande.

Utöver det har man också sett till att det är en större anmälningsskyldighet hos flera myndigheter när missförhållanden misstänks. Och det är det allra bästa sättet att se till att inte sådana här fruktansvärda händelser ska behöva ske.

Anf. 90 BIRGITTA GIDBLOM (s):

Herr talman! Tack för det svaret!

Jag vill också fråga om polisen och juristerna har fått bättre utbildning i att handlägga fall med barnmisshandel.

Anf. 91 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Just frågan om våld i nära relationer, som berör våld mot barn och många gånger kvinnor, är någonting som har prioriterats hårt inom polisen. Glädjande nog har vi också kunnat få rapporter från bland annat flera olika kvinnoorganisationer om att polisen på olika sätt har organiserat sig, blivit bättre på de här frågorna, skaffat sig större kunskap och utbildning i sättet att bemöta brottsoffer. Bland annat innebär det just att man agerar när man misstänker att saker och ting inte står rätt till.

Det pågår och har pågått ett stort arbete inom polisen. Men självklart måste det arbetet också fortsätta.

Investeringar i kärnkraftverk

Anf. 92 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Min fråga är till vice statsministern.

Det planeras enorma investeringar i kärnkraftverken för att öka reaktornas effekt och ge dem förlängd livstid. Siffran 30 miljarder har förekommit i medier. För detta skulle man bland annat få så mycket mer kärnkraft i effekt och energi att det väl kompenserar stängningen av hela Barsebäck.

Effekthöjningar är av två slag. En mindre del av dem ger helt enkelt bättre verkningsgrad genom att man byter till bättre generatorer och värmeväxlare etcetera. Men merparten av effekthöjningarna innebär att man höjer effekten i själva reaktorn. Det betyder att det går åt mer uran, att det bildas mer avfall och att det finns mer radioaktivitet i reaktorn i händelse av en olycka. Den här typen av effekthöjningar kräver regeringens tillstånd efter beredning av Kärnkraftsinspektionen.

Tänker regeringen ge sådana tillstånd?

Anf. 93 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Det avgörande för regeringen är att fullfölja folkomröstningsresultatet från 1980 om att vi ska avveckla kärnkraften i den takt som det är möjligt och att finna nya energikällor. Det har skett i olika steg, med både Barsebäck 1 och Barsebäck 2, som är det närmaste för stunden.

Det är självfallet oerhört viktigt att säkerhetsaspekterna hela tiden har den högsta prioriteten. Det är skälen till att vi under ett antal år framöver

kommer att se relativt stora investeringar i de kvarvarande kärnkraftverken. Jag tror att det är oerhört viktigt att vi inte på något vis tar undan de investeringar som behöver göras för att garantera säkerheten i fortsättningen. Om den höjda säkerheten i våra kvarvarande kärnkraftverk dessutom kan leda till en högre effektivitet i form av energiutförelse är det naturligtvis en dubbel vinst för samhället i sin helhet, där både säkerhet och energitillförelse kan förenas.

Anf. 94 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Sverige har redan mest kärnkraft per capita i världen. Genom de planerade effekthöjningarna får vi ännu mer kärnkraft. Om kraftindustrin väntar sig klartecken kommer ca 30 miljarder kronor att användas för att satsas på kärnkraft. Om den inte väntar sig klartecken kommer den att intressera sig för vindkraft och biokraftvärme.

Avser regeringen att ta ställning för obegränsad kärnkraft för obegränsad tid?

Anf. 95 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! Nej, regeringen ska naturligtvis inte ta ställning för obegränsad kärnkraft för obegränsad tid. Sverige är ett av de få länder som inte bara har beslutat att avveckla kärnkraften utan också har påbörjat avvecklingen. Men vi är oerhört angelägna om att det sker på ett sådant sätt att säkerheten ges den allra högsta prioriteten, som jag sade i mitt förra inlägg.

Vi arbetar också intensivt med att hitta ersättningsenergi av olika slag. Man kan inte hitta ett enda ersättningslag och en enda form av energi som kan ersätta kärnkraften, utan det är ett mycket brett arbete som handlar om allt från de klassiska exemplen som vindkraft och solkraft till andra energislager som har tillkommit under åren. Vi vill naturligtvis påskynda forskningsutvecklingen på området, och därför har regeringen också gång på gång föreslagit betydande förbättringar och ökning av anslagen för energiforskning. På så vis kan man snabba på processen att ersätta kärnkraft med annan form av energi.

Förbudet mot barnaga

Anf. 96 VERONICA PALM (s):

Herr talman! Det finns inga pedagogiska örfilar. Min fråga går till Thomas Bodström.

För ungefär en månad sedan friade domstolen i Varberg en man som stod åtalad för att ha misshandlat sin dotter. Pappan hade örfilat sin 15-åriga dotter och knuffat henne så att hon trillade. Pappan erkände. Trots det friades han.

Inte nog med att flickan blev slagen och kränkt av sin pappa – hon blev dessutom kränkt och övergiven av rättsväsendet. Våld och kränkningar av barn är aldrig okej.

Jag undrar vad justitieministern tänker göra för att det här inte ska upprepas i rättsväsendet.

Anf. 97 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Som bekant kan jag inte gå in och recensera domar. Det kan många gånger vara svårt, för också jag har förstås åsikter om hur det döms i olika mål. Jag ska inte göra undantag för det här fallet, utan jag ska hålla på de konstitutionella regler som vi har.

Låt mig ändå göra alldeles klart att även en örfil är misshandel. Det brukar i och för sig bedömas som ringa misshandel, men man döms för misshandel till böter. Det ska naturligtvis också kunna ge möjligheter till skadestånd.

Anf. 98 VERONICA PALM (s):

Herr talman! Jag förstår det. Tack, justitieministern!

Jag vill också betona att barnaga är förbjudet – punkt! Börjar man värdera hur mycket stryk det är okej att ge en unge så är barnens rättssäkerhet riktigt illa ute. Barn är i beroendeställning till sina föräldrar. En stor ska självfallet aldrig slå en liten. Många har reagerat på det här fallet. Bland annat har Unga Örnars riksförbund en namninsamling för att tydliggöra skyddet för barn.

Jag hoppas verkligen att justitieministern gör allt som står i hans makt för att förbudet mot barnaga ska respekteras fullt ut av det svenska rättsväsendet.

Anf. 99 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tycker att det är oerhört bra att man engagerar sig i de här frågorna, men jag vill också understryka att det inte räcker med de lagar som vi har. Vi måste ge ett ännu starkare skydd till barn som råkar illa ut, och vi måste ge skydd även till de barn som till exempel bevittnar misshandel i hemmet. Det är också en oerhört stark kränkning av barnen. Det är därför vi nu arbetar med att de barnen till exempel ska ha rätt till ersättning från staten för den kränkning som de råkar ut för. De ska också betecknas som brottsoffer.

Vi kan alltså gå ännu längre än de lagar som vi självfallet tycker ska gälla i Sverige i dag. Vi måste fortsätta att arbeta för att ge stöd till de barn som är en särskilt utsatt grupp i den svåra situation som de befinner sig i när de möts av våld eller hot om våld av personer som de är beroende av.

Internationell militär övningsverksamhet i Sverige

Anf. 100 KRISTER HAMMARBERGH (m):

Herr talman! Jag har en fråga till försvarsministern.

Den 11 december föregående år gav regeringen i uppdrag till en särskild utredare att lämna förslag på hur internationell militär test- och övningsverksamhet på svenskt territorium skulle kunna utvecklas. Den 13 juni i år kom utredaren Carl Leifland med sitt betänkande *Snö, mörker och kyla*. Han konstaterar att det finns unika möjligheter för Sverige, inte minst för norra Sverige. Han ser också de kopplingar som finns till civil verksamhet.

Man kan tycka att det hade varit naturligt att ta in detta betänkande i försvarspropositionen, men så har inte skett. Det omnämns att det för

närvarande bereds i Regeringskansliet, men man slår ändå fast att de förslag som föreligger för det första är väl förenliga med Sveriges intressen, för det andra gagnar Sverige och för det tredje har stor betydelse för vår förmåga att försvara Sverige.

Jag tycker personligen att det är en konstig ordning att man slår fast grundorganisationen utan att ta ställning till betänkandet. Min fråga till försvarsministern är: När avser försvarsministern att ta initiativ till att politiskt behandla Carl Leiflands utredning och lämna förslag till riksdagen?

Anf. 101 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Som vi har hört har regeringen i försvarspropositionen varit instämmande i de slutsatser som dras och sett möjligheter i det betänkande som föreligger. Vi tittar nu på i vilken form det fortsatta arbetet med att implementera innehållet i förslaget ska ske. Det är det som beredningen i Regeringskansliet gäller. Vi återkommer till det.

Anf. 102 KRISTER HAMMARBERGH (m):

Herr talman! De förslag som föreligger i försvarspropositionen innebär att av de 50 helikoptrar som kommer att finnas när det gäller markoperativ verksamhet i fortsättningen kommer tre att finnas i norra Sverige. Dessa helikoptrar är av stor betydelse för möjligheten till just test- och övningsverksamhet. Det samma gäller egentligen K 4:s existens. Det är där den stora efterfrågan finns från internationella förband.

Upplever inte försvarsministern i likhet med mig att det finns stora risker för den verksamhet som Leifland har skisserat på grund av att man fattar besluten i fel ordning?

Anf. 103 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Herr talman! Nej, det gör det inte. I den beredning om hur förslaget till grundorganisation ska se ut – och där jag fått utgå ifrån hur vi ska ha en försvarsförmåga för Sverige i dess helhet – finns det inget som gör att vi hindras från att använda de förslag som finns i Leiflands utredning. Det har dock prövats.

Etnisk mångfald i statlig verksamhet

Anf. 104 ANITA BRODÉN (fp):

Herr talman! Jag har en fråga som jag vill rikta till vice statsministern.

På gårdagens DN Debatt skriver chefen för Integrationsverket Andreas Carlgren i samband med att en rapport avlämnats att statliga myndigheter inte lever upp som förebild på arbetsmarknaden för att främja ökad etnisk mångfald.

Andelen utrikes födda i statlig tjänst uppgår till 5,3 % mot 10,5 % totalt i yrkeslivet. Vi har i vårt land en stor potential med mycket duktiga och välutbildade utrikes födda som vi inte tar vara på. Det är en mänsklig tragedi, men det är också ett nationellt misslyckande.

Jag vill ställa frågan till vice statsministern på vad sätt regeringen ämnar arbeta för att förbättra denna situation.

Anf. 105 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s):

Herr talman! I regeringens riktlinjer till de statliga myndigheterna ingår att lägga stor vikt vid etnisk mångfald vid rekrytering av personal. Det är oerhört angeläget. Vi följer naturligtvis upp det med jämna mellanrum. En förklaring till att de statliga myndigheterna har en liten andel kan vara att de statliga myndigheterna har minskat sin personal kraftigt de senaste åren. Det har under en period försvunnit över 50 000 arbetstillfällen, och därmed har det varit en relativt liten nyrekrytering. Det är oerhört angeläget att de statliga myndigheterna, Andreas Carlgren och andra generaldirektörer, lägger växande vikt vid att se till att man får en mångfald i sin rekrytering.

Anf. 106 TALMANNEN:

Tack. Därmed var dagens frågestund avslutad. Vi tackar regeringen så mycket.

10 § Svar på interpellation 2004/05:69 om insatser för att bekämpa narkotikan

*Svar på
interpellationer*

Anf. 107 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Viviann Gerdin har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förbättra polisens förutsättningar att bekämpa narkotikan.

Narkotikabrottsligheten är och förblir ett av de mest prioriterade områdena inom svensk kriminalpolitik. Regeringen driver också i EU-samarbetet den svenska restriktiva hållningen gentemot narkotika. EU:s nyligen antagna rambeslut mot narkotika är ett exempel på att vår narkotikapolitik vunnit gehör även på europeisk nivå.

År 2003 uppgick antalet registrerade brott mot narkotikabrottslagstiftningen till över 40 000, varav den stora merparten, nästan 37 000, rörde innehav eller eget bruk. Resten var överlåtelsebrott. Sammantaget innebär det en procentuell ökning med 6,9 % jämfört med 2002. Prioriterade områden för polisen under 2003 har bland annat varit insatser mot innehav och eget bruk av narkotika. Några polismyndigheter har till exempel utvecklat arbetet mot gatulangning genom att tydligare göra ingripandeverksamheten delaktig i narkotikabrottsbekämpningen.

Den kanske viktigaste frågan inför framtiden när det gäller narkotikabrottsbekämpningen är utvecklingen av samarbetet mellan de brottsbekämpande myndigheterna. Även om samarbetet mellan tullen, polisen och kustbevakningen redan i dag är bra på många sätt finns det mycket kvar att göra. I den delen håller jag med de närpoliserna som Viviann Gerdin refererar till. Den uppdelning som i dag finns mellan dessa tre myndigheter, som alla har brottsbekämpande uppgifter, är inte alltid ändamålsenlig. Myndigheterna har nu också redovisat ett gemensamt uppdrag som bland annat syftar till att identifiera hinder för ett effektivt informationsutbyte och till att finna ändamålsenliga lösningar för ett förbättrat informationsutbyte.

Självklart måste polisen utveckla sin samverkan även med andra myndigheter än de brottsbekämpande, exempelvis socialtjänsten. Här

gäller det att ta till vara de projekt som gett goda erfarenheter och se till att hela polisorganisationen och socialtjänsten kan dra nytta av dessa.

När det gäller frågan om effektivare verktyg för polisen är lagstiftningen en viktig beståndsdel. Straffskalan i narkotikastrafflagen är mycket bred vid en internationell jämförelse – den sträcker sig från böter ända upp till tio års fängelse. Det finns därför förutsättningar att mäta ut rimliga straff för såväl de allra lindrigaste fallen som de där till exempel storskalig narkotikahandel bedrivits med starkt vanebildande preparat.

Det finns även långtgående regler för att underlätta arbetet med att upptäcka och utreda narkotikabrott. Regeringen föreslog i maj i år att polisens möjligheter till hemliga tvångsmedel, som hemlig teleavlyssning och hemlig kameraövervakning, skulle utvidgas till att också avse brott vars straffvärde kunde antas överstiga fängelse i två år. Förslaget ledde fram till lagstiftning som trädde i kraft den 1 oktober 2004.

Därutöver pågår inom Justitiedepartementet ett brett arbete, bland annat inom ramen för de förslag som presenterats av Beredningen för rättsväsendets utveckling (BRU), som syftar till att förbättra och effektivisera bekämpandet av i synnerhet den grova, gränsöverskridande brottsligheten, till exempel användning av kameror, kroppsmikrofoner, provokation, kontrollerade leveranser, skyddsidentitet med mera. Här måste vi emellertid vara ytterst vaksamma så att vår strävan efter ökad effektivitet i brottsbekämpningen inte tillåts inkräkta på den personliga integriteten mer än absolut nödvändigt.

Andra förslag som ligger framför oss just nu rör bland annat skydd av bevispersoner och förverkande av vinning, hjälpmedel och egendom som härrör från brott.

Vidare har under senare år inom EU antagits ett flertal beslut som möjliggör ett ökat rättsligt samarbete mellan EU-länder för att bekämpa den grova, gränsöverskridande brottsligheten, inklusive narkotikabrottslighet.

Det pågår alltså mycket på det här området såväl inom polisen som inom Regeringskansliet för att åstadkomma en effektivare narkotikabrottsbekämpning, samtidigt som vi på olika sätt lyfter fram de förebyggande insatserna för att till exempel fånga upp ungdomar i riskzonen.

Anf. 108 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Narkotikaspridningen och missbruket går som en farsot över hela världen – även i vårt land. Många ungdomar anger att det är mycket lätt att få tag på droger i dag, och detta får förödande konsekvenser för hela samhället. Det är väl känt att tillgång till narkotika har stor betydelse för ungdomars drogvanor. Det visar flera undersökningar. Där narkotikamissbruket finns där frodas även brott. Drygt hälften av vardagsbrotten beräknas begås av narkomaner.

I en rapport från BRÅ redovisas att narkotikamissbruket har ökat. Bland annat har andelen mänstrande som prövat narkotika ökat från 6 % år 1992 till 18 % år 2002. Även antalet tunga narkomaner har ökat och beräknas vara i dag ca 26 000 personer.

En annan utredning visar att narkotikabruket också kryper allt längre ned i åldrarna. Bland högstadieläverna har det framkommit att 8 % prövat narkotika någon gång. Det är en skrämmande siffra. Detta sker i

ett land som har en vision om ett narkotikafritt samhälle. Det visar att dagens insatser i kampen mot narkotika är otillräckliga.

I en rapport från Polisförbundet och Mobilisering mot narkotika kommer samstämmiga uppgifter om att polisorganisationen behöver förstärkning för att bättre kunna bekämpa narkotikan. Det räcker inte med en omfördelning av resurserna, en nationell handlingsplan och en särskild samordnare i kampen. Det behövs fler poliser som tar upp kampen mot narkotikamaffian. Det behövs också en nära samverkan med skolan och socialtjänsten.

Närpolisen har en nyckelroll i kampen mot vardagsbrotten. Med deras lokal- och personkännedom ökar också möjligheterna att upptäcka handeln med droger och missbruket bland ungdomarna. Tyvärr ges närpolisen inte de bästa förutsättningarna. Drygt hälften av närpoliserna anger att de saknar vidareutbildning, och var tredje polis saknar stöd från sin chef i kampen mot narkotikan. Drygt hälften av landets polisstyrelser påpekar att bekämpningen av narkotika inte fungerar tillfredsställande. I rapporter framgår också att närpolisen anser att det existerar kriminella nätverk i ca 50 % av Sveriges närpolisområden.

I budgetförslaget för innevarande år anger regeringen att inte alla polisorganisationer prioriterat narkotikabrottsligheten. De flesta myndigheter gör det. Detta tyder på att regeringens uttalade ambitioner att bekämpa narkotikan är en halvhjärtad satsning eftersom den inte fått fullt genomslag ute på fältet. Detta ger felaktiga signaler till brottssyndikaten, att inte alla polisorganisationer har förutsättningar att bekämpa brottsligheten. Det påverkar även samhällets inställning till droger. Risken är att många betecknar droger som mer eller mindre acceptabla. Jag tror att justitieministern är väl medveten om problemet.

Min fråga till ministern är: Vilka ytterligare förslag kommer att genomföras som rör arbetet ute på fältet, för att det ska bli effektivare i kampen mot narkotika? Jag återkommer senare till att kommentera ministerns svar på interpellationen.

Anf. 109 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Det här är en väldigt svår fråga som behöver många lösningar. Polisen klarar ju inte det här själv. Justitieministern har delvis nämnt detta i sitt svar.

Vi hade för två dagar sedan en information från regeringen. Man informerades om förslaget till ny narkotikastrategi inom EU. Det var väldigt intressant. Man spaltade upp hur man har tänkt sig att arbetet på EU-nivå ska bedrivas. Det handlar om att få en helhetssyn och om hur man ska kunna hjälpas åt med den här svåra frågan.

I dag fick vi i justitieutskottet en information om det stundande EU-mötet där man ska ta upp utvärderingen av den gamla EU-strategin – jag kan ju ha synpunkter på att man inte använder de erfarenheter som man har vunnit med den gamla strategin när man nu lägger fram förslag på en ny. Men då slog det mig att vi inte har det här i Sverige. Vi har ingen narkotikastrategi. Mobilisering mot narkotika, som regeringen själv har tillsatt för att man ska titta på det här problemet och föreslå olika saker, har just pekat på att vi måste få till en samlad narkotikastrategi i Sverige.

Min första fråga till justitieministern är: När kommer vi att få en samlad narkotikastrategi för svenska förhållanden? Nu finns det förebilder i

Europa. När kommer den svenska? Det måste ju vara ett samarbete mellan alla myndigheter – polis, tull, kustbevakning och även militär. Justitieministern tog inte upp militären och den möjlighet som militären faktiskt har. Man kan ju se på problemen med att huvuddelen av narkotikan kommer sjövägen. Vi har inte så stor flotta längre och kan då också behöva ta hjälp av de militära insatserna. När får vi en narkotikastrategi för svenska förhållanden?

Den andra delen, som jag hade hoppats att justitieministern skulle nämna i sitt svar, handlar om det viktiga verktyget med lagstiftningen kring prekursorer. Vi hade ju ett beslut i kammaren angående EU:s rambeslut, där vi ålades att ta in prekursorer i vår nationella lagstiftning. Vi är många som ivrigt går och väntar på när lagstiftningen ska läggas på riksdagens bord. Tyvärr vet vi att regeringen prioriterar högre att införa sprututbyte. Vi vet när den propositionen kommer, men vi vet inte när prekursorslagstiftningen kommer. Jag skulle vara tacksam om vi kunde få ett svar på detta i denna debatt.

Anf. 110 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Just det. Kampen mot narkotika måste föras på en bred front. En första början på en sådan bred front är att de brottsbekämpande myndigheter som vi har i Sverige faktiskt samarbetar strukturerat och systematiskt. Ansvaret för detta åvilar regeringen, enligt vår grundlag. Det är bara regeringen, och ingen annan, som kan styra myndigheterna. Ansvaret bärs av regeringen kollektivt, men föredragande i dessa ärenden är ändå justitieministern, och han har därmed det operativa ansvaret, som jag ser det.

Folkpartiet liberalerna hade i dag ett bra seminarium med Mobilisering mot narkotika som pratade om just den organiserade grova brottsligheten, hur den breder ut sina rötter i Sverige och hur lite som görs och vilka systemfel som finns. Det hade varit mycket bra om justitieministern hade varit där i dag. Det hade dessutom varit trevligt, tror jag, att höra vad regeringens syn på detta är.

Men man kan konstatera att det finns vissa strukturella problem inom polisen. Ett är organisationen. Hur kör man effektivt mot den organiserade brottsligheten? I dag saknas sådana enheter centralt och regionalt. Man har tankar på att förstärka kriminalunderrättelsetjänsten regionalt, och det är bra, men det finns en hel del att önska. De strukturella problemen i polisen är väl fastslagna i tidigare utredningar. Vi har Göteborgskommittén. Vi har den senaste från i somras, av Carl-Anton Spak.

Men vi har också ekonomin. För att kunna planera en viktig och bra verksamhet och bekämpa organiserad brottslighet i allmänhet och kanske narkotika i synnerhet krävs det att man har långsiktiga förutsättningar, och det har man inte i dag.

På Rikspolisstyrelsen säger man att man har de resurser som har angivits i den senaste budgetpropositionen – bläcket har knappt hunnit torka. Men där finns det bara resurser till en tredjedel av de utlovade satsningarna. Man prioriterar allt, men man skickar inte med några pengar. Justitieministern kommer snart att säga att det blir någon miljard mer och så vidare. Men det räcker inte. Människor får högre löner, och det kostar att driva bilar. Bensinen ökar i pris och så vidare. Polisen måste få bedriva den här verksamheten och veta vart de ska gå. De riske-

rar stora underskott, och vi vet vad som händer. Närpolisstationer stängs. Civilanställda riskerar att inte få fortsätta sina arbeten på vikariat. Det finns till och med risk för uppsägningar. Det har vi sett förut.

Men så är det då själva styrningen, vad regeringen gör. Man kan inte samordna sina regleringsbrev för de brottsbekämpande myndigheterna, kustbevakningen, tullen, polisen, Ekobrottsmyndigheten. Jag kan bygga en stor lista över detta. Men det sker ingen samordning. Är det inte helt fantastiskt? Myndigheten regeringen, som har ansvaret för de andra myndigheterna, har inte en samordning när det gäller att bekämpa narkotikan. Det är olika bud. Man får olika dagordningar. Så kan det inte fortsätta.

Jag är glad åt att justitieministern ändå lyfter fram tanken på att det behövs lite nya verktyg vad det gäller att kunna förverka egendom hos personer som döms för grova narkotikabrott. Man måste ju gå på pengarna. De här människorna håller på med det här för att tjäna pengar. Då ska man slå hårdast där det gör ondast – och det är när det gäller pengarna.

Vi måste se över möjligheten att faktiskt provocera fram bevis. I dag kan polisen inte ens gå och köpa svartsprit av personer som systematiskt säljer till våra ungdomar som super sig sönder och samman. Så kan vi inte ha det. Samma problem finns när det gäller narkotika. Vi måste göra det möjligt med rumsavlyssning, så kallad buggning. Man ska kunna bugga hotellrum. Man ska kunna göra det här på bilar. Självklart handlar det om både behov och ändamål och proportionalitetsprincip. Det är det inget snack om. Men kom fram med de förslagen! Jag gissar att det bromsas mycket beroende på det samarbete som regeringen tyvärr har med Miljöpartiet och Vänsterpartiet, som är mycket negativa till de här kraftfulla åtgärderna, verktygen för att bekämpa narkotikan.

Det finns en hel del att önska. Mycket bra görs i dag, men det är en hel del som kan förbättras. Och jag väntar på de skarpa förslagen.

Anf. 111 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tror inte att det finns någon riksdag i Europa som prioriterar de här frågorna så mycket, och det finns heller ingen regering som gör det. Så tror jag faktiskt att det skulle vara även om vi hade en borgerlig regering därför att vi har ett starkt engagemang i de här frågorna.

Det faktum att vi satsar väldigt mycket på det här har också givit resultat. Även om det har varit en oroväckande höjning som i och för sig har vänt nu – det är ändå viktigt att poängtera – är det fortfarande på en väldigt låg nivå internationellt sett. Det tror jag beror just på att vi har en så stark enighet. Men självklart kan saker och ting bli bättre. Så är det. Och det är därför som vi har lyft fram de här sakerna i budgetpropositionen, och också på annat håll, där polisen måste engagera sig mera, och mera samordnat, och på vissa håll öka aktiviteterna. Det här är någonting som också bekräftas av de undersökningar och de rapporter som kommer, att poliserna gärna gör mera.

Polisen är dock bara en del i det hela. Självklart måste man kunna samordna bättre med andra myndigheter. Bland annat gäller det kustbevakningen och tullen. Därför har vi nu skickat ut förfrågningar, vi kallar det för ”remiss”, till de olika myndigheterna om hur den här samordningen ska kunna bli bättre. Just med tanke på hur vår omvärld förändras och

att länder runtomkring oss går med i EU blir arbetet annorlunda framöver. Det är också detta som ligger bakom. Generellt sett är det ingen tvekan om att myndigheternas samordning kan bli mycket bättre. Det har blivit bättre, men det finns fortfarande saker som kan bli mycket bättre. En del saker kan vara genom lagändringar, men mycket handlar faktiskt också om att myndigheterna själva samarbetar. När man gör det ger det nästan alltid resultat.

Ett samlat grepp har vi ju bland annat genom det uppdrag som Björn Fries har, men vi måste också arbeta var för sig i de olika departementen. Nu har ju riksdagen också bett om en resultatskrivelse, och den kommer att ges till riksdagen senast den 29 april. Då ingår det också nya handlingsplaner, inte bara mot narkotika utan också mot alkohol, som är ett annat stort problem. Det är väl det närmaste en strategi man kan komma. Men vi kommer att fortsätta driva detta arbete. Vi kommer att fortsätta satsa på myndigheter. Vi kommer också att fortsätta med de tekniska hjälpmedel som jag talade om inledningsvis för att hela tiden ge polisen bättre möjligheter att kunna komma åt narkotikan i brottsbekämpning men samtidigt ha respekt för den personliga integriteten.

Anf. 112 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Jag vill återkomma med att kommentera en del i svaret som jag har fått av justitieministern. Det förvånar mig faktiskt att inte samverkan är bättre vad gäller narkotikabekämpningen. När jag har läst en del handlingar och konstaterat hur det är i verkligheten brister det väldigt mycket i samverkan. Och det som förvånar mig mest är att det är så stora brister vad gäller samverkan inom polismyndigheterna. Det är ingen samverkan över regiongränser.

Det här gör det naturligtvis mycket svårt för polisen, som sysslar med informations- och spaningsverksamhet. Det försvårar kommunikationerna mellan dem. Just i fråga om de här informationskanalerna inom poliskåren har det ju också påtalats i rapporter att det finns stora brister. Det är väl det man allra främst ska satsa på: att poliserna jobbar tillsammans för att brottsligheten är så förgrenad över hela landet. Den är inte bara förgrenad inom landet utan även över gränserna till andra länder. Jag tycker att det måste göras tydligare från politiskt håll att den organiserade brottsligheten ska bekämpas än mer samlat.

Justitieministern anger i sitt svar att det gäller att identifiera hinder för ett effektivt informationsutbyte. Naturligtvis vill jag instämma i det i allra högsta grad. Det som är förvånande är väl att man inte har kommit längre med tanke på att narkotikaproblemet ändå har funnits under ganska lång tid. Vi har också sett hur det på senare år har ökat.

Det finns också ett nytt, mycket skrämmande inslag. Det tycker jag är handeln med narkotika över Internet. Vemsomhelst kan egentligen sätta sig ned och beställa i dag, men framför allt är det skrämmande att det är så tillgängligt för ungdomar att beställa och faktiskt också få hem droger som det är förbjudet både att inneha och att bruka. Jag är naturligtvis medveten om svårigheten att bemästra det här, och det är väl en fråga som absolut måste tas upp i internationella sammanhang för att man ska kunna komma till rätta med det här, inte bara inom EU utan även inom FN.

Sedan tycker jag också att fler åtgärder måste vidtas när det gäller alla de här drogpåverkade förarna. Det har blivit ett nytt allvarligt problem att allt fler påträffas rattonyktra och är knarkpåverkade. Ska vi ha målet om ett narkotikafritt samhälle måste naturligtvis också drogmisshandlingen inom våra fängelser upphöra. Många av de knarkpåverkade förarna är ju också kriminella. Ska det finnas förutsättningar att de också ska kunna återgå till ett normalt liv måste man satsa på drogbekämpningen inom fängelserna.

Jag tycker att det är spännande att läsa de förslag som justitieministern anger. Jag vill bara vädja till justitieministern att inte bara låta det här förbli under fortsatt beredning utan också se till att det leder till konkreta förslag som kan omsättas. Framför allt tycker jag att provokation måste tillåtas, för kampen förs i dag på helt ojämna villkor. Brottsligheten är ständigt före oss. Det känns ibland som om gärningsmännen har ett mycket högre skydd än det skydd som vi lagstiftare kan ge de tilltänkta offren. Så det är oerhört viktigt att vi ger klara och tydliga signaler om att vi inte accepterar den pågående utbredningen av narkotikamisshandlingen. Vårt mål måste vara att trasa sönder narkotikahandeln och få ett totalt stopp för den.

Anf. 113 CECILIA MAGNUSSON (m):

Herr talman! Justitieministern talar om samordning. Jag tror att det är dags att börja tala om samarbete myndigheterna emellan. Och de som kan initiera och styra det här är ju regeringen, Johan Pehrson talar om detta väldigt förtjänstfullt, med regleringsbrev och annat. Regeringen har tillsatt narkotikasamordnaren Björn Fries, som justitieministern nämnde. Det är ju faktiskt Mobilisering mot narkotika som har föreslagit att vi ska ha en nationell narkotikastrategi. Varför kan inte justitieministern ge besked? Han kunde säga: Jo, det här är en jättebra idé. Jag har sett hur de hanterar det här i EU, och det är klart att vi måste ha det i Sverige.

Vi måste ha betydligt starkare krafter mot den organiserade brottsligheten, de kriminella gängerna, än vad varje myndighet för sig kan klara av. Det här med *task force*, som man använder i andra länder, är ett jättebra förslag. Varför kan vi inte på bred front redan nu, innan regeringen ska avrapportera, säga att vi kan börja jobba mot detta?

Sedan ställde jag frågan om prekursorer. När kommer lagstiftningen om prekursorer i svensk narkotikalagstiftning? Det är så efterlängtat. Justitieministern sade att narkotikamisshandlingen går ned. Det har vi ingen som helst aning om. Drogerna flödar in. Nya droger kommer till varje dag. Vi vet inget om detta. När kan vi få en lagstiftning som innehåller prekursorer? En prekursor är en ingrediens i narkotika.

Anf. 114 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Den 2 december är talmannen välkommen till ett möte som den borgerliga alliansen ordnar om just dessa föränderliga droger där det tricksas och mixas för att man ska komma förbi lagen. Det är klockan åtta på morgonen. Hjärtligt välkommen.

Jag sträcker ut en hand, justitieministern. Jag vill så gärna att vi går vidare. För det är ju så att med den koalition som justitieministern har, det är olika dagskurs på värdet, med Miljöpartiet och Vänsterpartiet, som jag inte ens ser i kammaren i dag, är det lite bräckligt. Vi har hjälpt till

med kampen mot klottret för att få en bra lagstiftning där. Vi har hjälpt till att öka möjligheterna att komma åt grovt kriminella med hemlig avlyssning via telefon. Vi har hjälpt till från flera i den borgerliga alliansen med att se till att vi får bra EU-lagstiftning på olika områden.

Detta gör vi ju för att vi tycker att det är viktigt för Sverige. Vi vill gärna fortsätta göra det som är viktigt. Sverige ska inte behöva lida för att det inte finns någon kraft i regeringens arbete beroende på att man har koalitionspartner som inte verkar vilja komma fram när det gäller förverkande, buggning och möjlighet att provocera fram bevis.

Ett annat område där jag också är beredd att sträcka fram handen är detta med polisers möjligheter att fokusera. Det är så viktigt för närpolisen, de som jobbar nära medborgarna. Jag träffade nyligen en polischef i Borås. Han är rätt som det är ute och är chef för 70 nötkreatur som han måste ta hand om. Hur blir det med narkotikabekämpningen den helgen? Det ingår i dagens lagstiftning. Jag träffade den gamle närpolisen i Askersund. Han var helt plötsligt chef för tre stycken hingstar. Och då pratar jag inte om poliser utan om djuren hingstar. Dem får han åka runt och försöka placera på någon bondgård i väntan på nödslakt.

Det blir ingen polisverksamhet av detta. Vi räcker ut handen från Folkpartiet. Vi vill att vi går framåt. Vi vill ha breda uppgörelser som är bra för svensk polis och för polisens verktyg att bekämpa brott.

Anf. 115 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Det görs undersökningar just på huruvida det går upp eller ned. Det är en ganska blygsam nedgång. Det har stannat av. Om vi ska tro på när det går upp ska vi väl också tro på att det går ned. Det kan väl inte vara så att vi bara tror på de rapporter som talar i fel riktning. Det är ju samma undersökningar. Vi är fortfarande på en alldeles för hög och oacceptabel nivå, men det kan vara värt att nämna det i sammanhanget.

När det gäller prekursorer pågår arbetet för fullt. Det kommer en proposition nästa år. I det sammanhanget vill jag säga att det är väldigt viktigt att vi fortsätter att ha den inställning som Socialdemokraterna och Folkpartiet har och inte ansluter oss till den moderata inställningen till samarbetet i EU, där man har samma uppfattning som Miljöpartiet och Vänsterpartiet att all detaljlagstiftning ska vara på plats. Då skulle vi aldrig klara att lägga en proposition när det gäller prekursorer eller något annat. Då skulle vi få avstå från samarbetet. Det skulle bli betydligt sämre för bekämpandet av narkotika i Sverige om vi följde den inställning som Moderaterna mycket märkligt har anslutit sig till. Det kommer som sagt en proposition nästa år.

Avslutningsvis vill jag kort säga något om kriminalvården. Det finns sedan tre år tillbaka en stor satsning. Trots att det finns svårigheter inom kriminalvården, som till exempel att praxis har gjort att det är många som sitter på fängelse och att det är en svår situation för kriminalvården, har vi ändå tillsammans med samarbetspartierna lyckats genomföra en satsning som gjort det möjligt att det ska finnas 1 400 platser. Särskilda anstalter finns nu på ett sätt som vi inte har haft tidigare. Det finns särskilda enheter på andra anstalter. För dem som inte är tillräckligt motiverade har vi ökat repressiviteten. Man arbetar med flera hundar och annat för att stoppa narkotikan till kriminalvården.

Jag håller helt med om att detta är ett mycket prioriterat område. För dem som sitter i fängelse och förblir narkotikamissbrukare eller har kvar begäret när de släpps ut är sannolikheten att de råkar i ny brottslighet mycket hög. Det är helt riktigt att det är ett område som vi måste fortsätta att prioritera.

RPS har ett nätverk med spaningschefer och regionala kontaktmän där man samarbetar för att det inte ska prioriteras i olika grad i olika delar i landet. Det är viktigt.

Regeringen har också gett i uppdrag till andra myndigheter att samarbeta och att samordna sina verksamheter bättre så att vi får ett effektivare skydd och kan öka kampen mot narkotika.

Anf. 116 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Justitieministern sade tidigare att vi har en restriktiv hållning. Det kan jag väl hålla med om att vi har i jämförelse med omvärlden.

Eftersom vi har den situation vi har i dag är det tydligen tillämpningen som brister i kampen mot narkotika. Vi vet också att samordningen inte är fullständig och att det finns mycket att göra där. Det är ju väldigt olyckligt att olika departement som har samma mål gör olika prioriteringar i sina styrdokument och att det skiljer sig åt mellan landets olika polismyndigheter när det gäller brottsbekämpningen. Med en bättre samordning tror jag absolut att vi har bättre förutsättningar.

Ett annat intressant område är att skaffa sig mer kunskaper om hur narkotikan smugglas in i landet. Det hör också ihop med satsningar på bättre kontrollåtgärder. Jag kan konstatera att Tullverket har gjort ökade beslag av narkotika under innevarande år. Det oroar samtidigt som det naturligtvis är ett ljus i tunneln att det är myndigheterna som lägger beslag på narkotikan.

Jag hoppas verkligen att det inte ska dröja länge innan vi får ett bättre samarbete och att man kan enas om att det behövs en större samlad kraft och i det involvera skolan. Skolan är oerhört viktig, särskilt med tanke på att narkotika förekommer bland högskoleelever och att det är grupper där som är i farozonen.

Jag kommer fortsatt att följa frågan. Jag vill också tacka justitieministern för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på interpellation 2004/05:82 om åtgärder mot förföljelse-syndrom och psykiskt sjuka brottslingar

Anf. 117 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Johan Pehrson har frågat mig om jag kommer att verka för ett lagförslag som innebär en särskild brottsrubricering mot förföljelse-syndrom, när vi får se ett sådant förslag, och vilka åtgärder jag vidtar för att polisens och psykiatrins samarbete ska utökas samt att de ges bättre förutsättningar att göra systematiska farlighets- och riskbedömningar. Johan Pehrson har även frågat vilka åtgärder jag vidtar för att

berörda myndigheter ska kunna få bättre tillgång till viktig registerinformation.

Frågorna är ställda mot bakgrund av fenomenet att en person systematiskt förföljer och trakasserar en annan person på olika sätt, så kallat förföljelsesyndrom eller *stalking*.

I många fall är de enskilda gärningarna straffbelagda, som till exempel ofredande, olaga hot eller misshandel. Att brottslighet bedrivits i stor omfattning utgör dessutom redan i dag en försvårande omständighet som ska beaktas när domstolen bestämmer ett straff.

Olika åtgärder och metoder måste användas för att bekämpa *stalking*.

Rikspolisstyrelsen har på regeringens uppdrag, i samråd med Riksåklagaren, utarbetat rutiner och riktlinjer för polisens arbete med ärenden om besöksförbud. Vidare har regeringen gett Brottsförebyggande rådet i uppdrag att genomföra en ytterligare utvärdering av tillämpningen av besöksförbudslagstiftningen.

Rikspolisstyrelsen har också beslutat genomföra ett metodutvecklingsarbete med särskild inriktning på brott där *stalking* förekommer, i syfte att höja kvaliteten på polisens insatser i dessa fall.

Jag har denna vecka mottagit betänkandet *Personskyddet för den centrala statsledningen*, som innehåller förslag till hur personskyddet kan förbättras ytterligare. Utredaren understryker bland annat vikten av tillgång till relevant information för korrekta hotbilda- och bedömningar. Därför föreslås bland annat att Säkerhetspolisen i vissa fall ska kunna få del av rättspsykiatriska undersökningar samt uppgifter från hälso- och sjukvården och kriminalvården.

Bedömningar av psykiskt sjuka personers farlighet för egen och andras hälsa är givetvis en uppmärksam fråga inom psykiatri. Socialstyrelsen kommer inom kort att presentera en kunskapsöversikt över risk- och farlighetsbedömningar och avser att ge ut riktlinjer för riskbedömningar. Den av regeringen utsedda nationella psykiatrisamordnaren arbetar också med dessa frågor.

Regeringen har dessutom tillkallat en parlamentarisk kommitté med uppdrag att föreslå åtgärder för att motverka och förebygga hot och våld mot förtroendevalda i stat, kommun och landsting. I uppdraget ingår bland annat att överväga om det i något avseende finns behov av förändring av det straffrättsliga skyddet för förtroendevalda.

Inom Justitiedepartementet bereds vidare olika lagförslag som ska ge ökat skydd av personer som utsätts för hot och våld. Det gäller bland annat utvidgad sekretess för dem som kan komma att utsättas för hot, våld eller annat allvarligt men, och en utvidgning av regeln om sekretessgenombrott inom sjukvård och socialtjänst, där det starka intresset av sekretess föreslås till viss del få stå tillbaka för intresset av en effektiv brottsbekämpning.

Att bli utsatt för förföljelse på det här sättet är mycket skrämmande och hotfullt. Som framgått pågår ett omfattande arbete för att förhindra brott av detta slag. Jag följer utvecklingen noggrant och är beredd att vidta ytterligare åtgärder om detta skulle visa sig nödvändigt.

Anf. 118 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Svara aldrig på förföljarens brev och e-post. Det förstärker beteendet. Det allra bästa är att vara både neutral och likgiltig.

Läs ingenting men dokumentera allt för att kunna ge en helhetsbild av förföljelsen.

Så säger Martin Grann som är verksam vid Centrum för våldsprevention vid KI här i Stockholm. Han har jobbat mycket med det faktum att väldigt många människor – upp till 5 % av befolkningen – någon gång under sitt liv får uppleva att vara förföljda.

Det är således ganska vanligt att människor blir förföljda på olika sätt. Det handlar om personer som är mer eller mindre störda och har mycket svårt med relationer och att förstå sociala konventioner. Det kan gälla politiska företrädare, TV-kommentatorer eller kändisar, men det gäller också en mängd vanliga människor som på olika sätt har haft en nära relation till en person som, när den som blir utsatt vill bryta relationen, vägrar släppa. Då går det över till förföljelsemani, eller *stalking* som det heter på engelska.

Jag vill tacka för justitieministerns svar. Det är visserligen till stora delar en uppräknig av gällande men otillräcklig lagstiftning. Det handlar om utredningar som pekar på kanske tio år av tillkortakommanden när det gäller bland annat hotbilsbedömningar och personskydd, vilket vi har pratat väldigt mycket om det senaste året, inte minst efter det tragiska mordet på en tidigare utrikesminister.

Det handlar också om det faktum att Sverige år 2004 inte arbetar strukturerat med farlighetsbedömningar när det gäller psykiskt störda lagöverträdare. Det är mycket konstigt. Det är ett väldigt stort godtycke i dag, vågar jag påstå, på våra rättspsykiatriska kliniker när det gäller vilken person som kan betraktas som lämplig för längre frigång eller som färdigbehandlad och klar att släppas ut och återanpassas till samhället.

Det som oroar mig är att justitieministern inte säger ja till att titta närmare på detta med *stalking* eller förföljelsesyndrom. Jag kan dock säga att justitieutskottet i dagarna skickar ut detta på bred remiss i hela det svenska rättsväsendet. Vi i justitieutskottet tycker nämligen att detta är så allvarligt att vi kanske måste trycka på justitieministern något. Jag tycker att det är viktigt.

Detta berör så många människor som får sina liv förstörda. Det handlar om situationer som inte når upp till olaga hot, inte till ofredande och inte till grov fridskränkning. Besöksförbud är otillräckligt. Ändå får man sitt liv förstört därför att det springer omkring en människa och trakasserar och förföljer en, och detta kan pågå mycket länge.

Vi vet att med effektiva åtgärder direkt, om man följer de råd Martin Grann ger, kan säkert 90 % av detta upphöra. Det är viktigt. Men det är 10 % som inte ger sig, och då måste vi välja: Står vi på den utsattas sida, eller står vi på gärningsmannens sida? För mig och Folkpartiet är det självklart att vi måste stå på den utsattas sida, den som får sitt och sin familjs liv slaget i spillror. Man vågar inte gå ut mer än längs en i förväg bestämd väg. Man har polisbeskydd, man har larmpaket och man är ständigt hotad.

Det viktiga här är att vi går framåt och förbereder oss för en förändring i straffrätten där vi väger in detta för att stå på den utsattas sida när vi måste välja – för konflikten är ofrånkomlig.

Prot. 2004/05:27
11 november

Svar på
interpellationer

Anf. 119 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Herr talman! Min frågeställning berör detta. Den handlar om de människor som på olika sätt begår brott på grund av att de har ett handikapp eller en svag psykisk konstitution. Det jag närmast tänker på är de utvecklingsstörda människor som sedan specialistsjukhusen stängdes behandlas som vanliga brottslingar och kan dömas till fängelsestraff.

Dessa människor har också hamnat i kriminalvården. De har hamnat på fängenvårdsanstalter där de har fått en mycket speciell ställning. De är synnerligen svagbegåvade. De har inte mental kraft att hävda sin rätt. De utsätts för mobbning och utnyttjas av andra, smartare interner till att begå brott. De luras till att begå brott.

Det finns ingen klar bild av hur det ser ut i våra fängelser när det gäller dessa människor. Psykansvarskommittén har sagt att när det gäller de här människorna skulle ett slutet gruppboende kunna vara en betydligt bättre form av påföljd för deras misstag att begå brott. Ofta handlar det nämligen inte om medvetna brott. Man har alltså inte ens insikten om att det är ett brott man har begått.

Den här frågeställningen tycker jag känns väldigt viktig. Till skillnad från Johan Pehrson som vill ha ett hårdare och mer straffande samhälle vill jag mer värna om de människor som har blivit utsatta på ett annat stadium så att de har hamnat i den situation där de är. Jag efterlyser det gamla Folkpartiets och det liberala partiets människosyn där man faktiskt såg till de svagaste och ville hjälpa och stödja dem.

Jag håller naturligtvis med om att människor inte ska behöva vara rädda för brott i samhället. Men vi får inte heller glömma bort de människor som av olika skäl har hamnat på den banan. Vår uppgift måste vara att ta hand om dem.

Då vill jag fråga justitieministern: När vi nu pratar om att förändra kriminalvården och funderar på ett ökat antal platser, vore det då inte lämpligt att också bedöma möjligheten till ett slutet gruppboende för just den grupp av människor som i övrigt inte skulle kunna klara en anstalt och som inte ens skulle kunna begripa att de sitter i ett fängelse?

Anf. 120 TALMANNEN:

Jag vill gärna säga att jag under Leif Björnlods anförande har varit tveksam till huruvida det rör interpellationen. Nu tyckte jag att det lät som om Leif Björnlod kom in i den frågeställning som interpellationen gäller, men jag anser att varken justitieministern eller interpellanten behöver ta upp detta vidare. Leif Björnlod kan få ett ytterligare inlägg, men jag vill vädja om att detta då ligger inom det som interpellationen handlar om.

Anf. 121 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag är av samma uppfattning. Inte desto mindre tar Leif Björnlod upp en väldigt viktig fråga. Vi arbetar ju tillsammans med de här sakerna. Bland annat ligger det inom ramen för vårt samarbete att kriminalvårdens projekt om omhändertagande av psykiskt störda ska fortsätta. Ett antal platser byggs nu också ut, jag tror att det sammanlagt är bortåt 200, bland annat på Kumla.

Låt oss alltså fortsätta att diskutera de här viktiga sakerna i vårt samarbete, och då också Psykansvarskommitténs förslag om utvecklingsstörda och särskilt boende för dem.

När det gäller det som Johan Pehrson tar upp tror jag att inte ens Folkpartiet liberalerna själva tror att de står ensamma på de utsattas sida. Det tror jag att alla gör, även om det är en problematik kring hela fenomenet i sig och man naturligtvis också måste se till att så få människor som möjligt över huvud taget hamnar i den situationen att de börjar förfölja andra. Men som sagt: Det är självklart att vi är på de utsattas sida.

Som jag sade pågår det ett omfattande arbete nu. Detta är en fråga som i och för sig diskuterats sedan en tid tillbaka men inte särskilt länge, och vi har fått lära oss väldigt mycket under de senaste åren. Det här arbetet pågår för fullt. Vissa saker har redan gjorts, som Johan Pehrson mycket riktigt säger, och vissa saker pågår. Jag är ganska övertygad om att ytterligare åtgärder kommer att behöva vidtas, men det arbete som nu pågår måste också få en chans att utvecklas.

Jag vill alltså inte på något sätt säga att detta är tillräckligt och att vi inte kommer att göra någonting. Tvärtom skulle jag gissa att vi kommer att behöva göra ytterligare saker.

Anf. 122 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Jag börjar med Leif Björnlod och Miljöpartiet som dimper ned som en månlandare i denna debatt med en lite annorlunda utgångspunkt. Vad denna sak gäller är att om det finns människor som är förföljda och människor som inte mår särskilt bra så är naturligtvis lösningen att de som inte mår särskilt bra borde få någon hjälp, men det får de ju inte i det samhälle och det Sverige som Miljöpartiet är med och tar ansvar för. Ni prioriterar tydligen inte det tillräckligt mycket.

Den situationen kan då uppstå att helt oskyldiga människor blir utsatta för förföljelse. Det kan drabba vemsomhelst. Det kanske kan drabba Leif Björnlod. Jag hoppas att det inte sker, för det är fruktansvärt; det hör man när man träffar och lyssnar till de människor som är utsatta för detta. I så fall kommer jag dock att stå på Leif Björnlods sida när det gäller rätten att få känna frihet och inte behöva känna sig förföljd, jagad och hotad av en person.

Man ska veta att detta i de värsta fallen kan övergå till handgripligheter och våld. Det är det som är så farligt. Därför är detta en viktig fråga.

Det här gäller vanliga människor också. Justitieministern tar i sitt svar upp att man överväger att höja straffvärdet när det gäller politiska företrädare som är hotade runtom i kommuner och landsting och i riksdagen, men det gäller ju många vanliga människor också. Och jag pratar inte om straffvärde; det handlar om att de här människorna tillfälligt måste plockas bort. Det måste markeras tydligt. Det hjälper ju inte att tala med dem, som det gör i 90 % av fallen. Det är de andra 10 det handlar om. Det är en verklighet för väldigt många människor som får sina livschanser och sin frihet inskränkta.

Jag hoppas att det leder till en lagstiftning. Jag är övertygad om att vi är på väg däråt. Justitieutskottet kommer, hoppas jag, även socialdemokraterna där, att driva frågan framåt. Jag hoppas att Miljöpartiet ändrar sig och inte försöker dra några billiga poänger och säga vem som är hård

Svar på
interpellationer

och vem som är kall. Vi pratar om att skydda mycket utsatta människor som får sina liv förstörda. Var Miljöpartiet ställer sig i denna fråga får framtiden utvisa.

Det gäller också delvis frågan om psykiskt störda lagöverträdare och farlighetsbedömningar där. Vi har en lagstiftning i dag, som vi har haft men som inte har fungerat, och en utredning som har funnits i två år. Nyligen har justitieministern kommit fram med en åsikt. Då ska man tala om två saker som är fundamentala och inhumana med dagens lagstiftning. Det är att människor som är otillräkneliga, eller icke tillräkneliga kanske man korrekt ska säga, döms till ansvar för brott. Så är det i dag. Det är mycket tveksamt tycker jag. Det är människor som inte vet vad de har gjort. De vet inte var de är. De döms i svenska domstolar i dag. Det är faktiskt tveksamt och mycket på gränsen till inhumant.

Vi vet också att situationen med fängelseförbud för personer med allvarlig psykisk störning gör att de hamnar inom hälso- och sjukvårdslagens ramverk, där de dock genom bland annat den särskilda utskrivningsprövningen tvingas vara kvar fast de är färdigbehandlade. Det är människor som medicinskt är friska, dock inlåsta på hälso- och sjukvårdslagens premisser. Det är också en mycket stor tveksamhet. Det är därför den här reformen är så viktig som presenterades för två år sedan.

Nu har justitieministern kommit fram och sagt att han kan tänka sig en liten förändring. Det är ju bra, bättre än ingenting. Så kommer en stor mediedebatt om hur människor med en utvecklingsstörning tas om hand i våra fängelser. Det finns en massa förslag, också i den utredningen, om att detta ska förbättras. Om de döms till fängelse och är tillräkneliga ska de faktiskt hamna i ett särskilt boende. Det finns förslag om det. Då är regeringen för det också.

Jag tycker att det är dags att vi genomför hela den här reformen. Det gör saker mindre dåliga. Jag är övertygad om att det inte finns några enkla och bra lösningar. Jag vädjar också här till justitieministern. Jag sträcker ut handen. Vi behöver ha en bred uppgörelse om det här. Det är inte tillräckligt stabilt att du ska vila på Vänsterpartiet och Miljöpartiet i den här frågan. Jag tycker att du ska bjuda in fler. Det här är allvarliga frågor som vi inte ska ha någon större politisk konflikt om. Det ska gälla under lång tid, och det gäller svåra målkonflikter som måste balanseras.

Anf. 123 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Nu börjar även Johan Pehrson lämna det ursprungliga ämnet. Låt oss bara säga när det gäller det ursprungliga ämnet att jag tycker att det är oerhört bra att justitieutskottet – det är Folkpartiet, Socialdemokraterna och andra partier också – på olika sätt kommer att arbeta för att få fram de lösningar som behövs. Vi arbetar också på Justitiedepartementet. Så låt oss se det som ett parallellt arbete och se till så att vi får den bästa tekniska lösningen.

När det gäller den andra saken har det med Psykansvarskommittén pågått ett intensivt arbete på Justitiedepartementet. Det är antagligen det största och mest komplicerade arbetet någonsin. Det innehåller så oerhört många olika delar. Det tror jag har kommit fram under de senaste dagarna. En sak som dock gör mig tveksam är att fler psykiskt sjuka kommer att komma ut på gator och torg om man genomför hela förslaget. Förslaget bygger på att öppenvården fungerar om man kommer ut från krimi-

nalvården och fortfarande har psykiska problem. Det är där jag känner en stor tveksamhet, inte minst utifrån de brister som har kommit fram under de senaste åren. Därför måste vi lösa den här biten först. Annars vore det oansvarigt, när vi får rapporter och information om att den öppna vården inte fungerar, att genomföra någonting bara för genomförandets skull.

Vi arbetar nu parallellt på Justitiedepartementet med de delar som jag presenterade tidigare. Men vi måste avvakta Anders Milton, psyksamordnaren, och hans arbete för att se om vi klarar att genomföra hela projektet. Att nu inte låtsas om som om all den information vi har fått inte skulle kunna vara ett praktiskt hinder och faktiskt utsätta fler personer för större fara än i dag tycker jag vore oansvarigt. Jag tycker att det är en väldigt bra idé att vi fortsätter att samarbeta i det här. Men, som sagt, det finns en del saker som först måste ordnas innan vi kan ta slutlig ställning till hela förslaget. Men vissa delar är definitivt mycket bra, utan tvekan.

Anf. 124 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Jag tackar för det svar och den diskussion vi har haft nu. Jag bedömer det som att regeringen också är beredd att själv sätta i gång. Vi har många duktiga medarbetare i justitiekottet och många duktiga ledamöter, men vi har något begränsat med resurser jämfört med den armé av duktiga jurister som Thomas Bodström är chef för på Justitiedepartementet. Arbetsfördelningsmässigt skulle det underlätta om justitieministern satte i gång detta arbete för att lösa situationen något bättre när det gäller förföljelsesyndrom eller *stalking*. Jag hoppas att vi kan jobba brett med detta. Jag ser fram emot ytterligare diskussioner med justitieministern i detta ämne.

När det gäller det andra och det breda om psykiskt störda lagöverträdare finns det ju ingen vilja till samarbete annat än att vi kanske ska diskutera det här och har det här samtalet nu. Men jag ser gärna att Folkpartiet är med. Jag har sagt det flera gånger när frågan har varit uppe under de senaste två åren och justitieministern har sagt att man bereder frågan. Nu har justitieministern kommit ut och sagt att han tycker att flera delar är bra. Nu säger han att nästan alla delar är bra. Jag välkomnar det, men det är bara att lyfta luren, skicka ett e-brev, skicka ett vanligt brev, och vi är med och jobbar med detta. Här måste vi ha breda lösningar redan när det kommer en proposition, tycker jag. Det är ju inget konstigt. Vi är vana från Folkpartiet att hjälpa regeringen när samarbetspartierna i koalitionen lämnar justitieministern stående väldigt ensam.

Anf. 125 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Låt mig först säga att vårt samarbete med samarbetspartierna fungerar väldigt bra. Men det är riktigt att det finns frågor där vi också samarbetar väldigt bra. Det är ingen tvekan om det, och det samarbetet uppskattar jag. Många gånger har vi gemensamma intressen, och det är för Sveriges bästa.

Det är i och för sig en stor del av det här, den största delen, som bygger på att den öppna vården fungerar. Om man genomför hela förslaget är det faktiskt så att fler psykiskt sjuka och däribland kanske fler farliga psykiskt sjuka kommer ut. Man måste se till så att övergången fungerar. Det är inte så att jag har funderat i två år. Det har varit ett öppet remissförfarande, till och med ett kompletterande remissförfarande. Det har

varit ett väldigt intensivt arbete. Jag kommer inte ihåg om det är 60 eller 70 remissinstanser i denna oerhört komplicerade fråga.

Arbetet har verkligen bedrivits med hög intensitet. Men vi får inte genomföra någonting bara för genomförandets skull. Vi ska tänka oss för så att konsekvenserna verkligen blir på allra bästa sättet. Om det handlar om hela förslaget eller delar av förslaget har vi inte underlag för i dag. Vi måste se till så att den öppna vården fungerar på ett tillfredsställande sätt. Det är det allra viktigaste.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2004/05:101 om betalningsansvar för polisiär bevakning av kultur- och idrottsarrangemang

Anf. 126 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Gunnar Andrén har i en interpellation frågat vice statsminister Bosse Ringholm vilka polisiära ordningsinsatser som, enligt hans bedömning, idrottsklubbar och musikkonsertarrangörer bör betala för. Arbetet i regeringen är så fördelat att det ankommer på mig att besvara interpellationen.

Inom ramen för polisens grundläggande uppgift att förebygga och utreda brott ingår ordningshållning som en väsentlig del. Jag tycker därför att diskussionen kommit lite snett när man som Gunnar Andrén menar att den utredande verksamheten eftersätts för att polisen måste ägna sig åt ordningshållning i samband med stora evenemang av olika slag. Det är inte fråga om antingen eller. Polisen har till uppgift att klara av båda dessa uppgifter. I ett modernt samhälle som Sverige är det naturligt att det arrangeras både demonstrationer, konferenser, konserter och idrottsevenemang som drar mycket deltagare och publik och därmed kräver viss medverkan från polisen.

Polisen kan i vissa fall begära ersättning för sina merkostnader i samband med ordningshållning om arrangören är vinstdrivande. Polisens arbete handlar i dessa fall om att stödja arrangören i dennes ansvar att hålla ordning inne på arenan eller området. Det vanliga är dock att arrangören anlitar annan personal i form av ordningsvakter och publikvärdar för att upprätthålla ordningen på och invid arrangemanget.

I den mån polisen kan begära ersättning från arrangören berör det den personal som finns vid och inne på arenan eller området. Så fort man går utanför dess omedelbara närhet är det inte ett ansvar för arrangören att finansiera polisens verksamhet. Då är det samhällets uppgift att upprätthålla den allmänna ordningen, även i de fall en ordningsstörning kan förväntas uppkomma som en direkt följd av en anordnad tillställning av något slag. Det är också här som merparten av polisinsatserna görs, till exempel längs vägen till anslutande kollektivtrafik och på dess stationer.

För de flesta vore det helt främmande att låta privata aktörer finansiera den typen av polisiär verksamhet.

Anf. 127 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret. Jag hade naturligtvis formulerat mig illa. Jag hade förväntat mig att få svar från vice statsministern eftersom min fråga tog sikte på någonting annat. Men nu har jag fått ett helt annat svar än det som jag hade förväntat mig.

Det måste ändå, som jag tidigare har sagt, vara underbart att vara justitieminister i detta land med ett så enormt stöd från oppositionen för nya resurser och så vidare, om jag får anknyta till den tidigare debatten.

Den här debatten måste också anknyta till vad det är som vi ska prioritera. Jag har låtit göra en lista med hjälp av ledamoten i Stockholms läns polisstyrelse, Lennart Gabrielsson, som nu är kommunalråd i Sigtuna, över antalet resurstimmar från och med den 1 januari till och med den 31 oktober 2004 för polisens övervakning. Och jag måste tyvärr ta kammarens tid i anspråk för att läsa upp detta för att få med det i protokollet.

Där framkommer följande: Konserter och musikevenemang 530 timmar, övriga offentliga tillställningar 2 267 timmar, övriga allmänna sammankomster 2 480 timmar, platsbevakning 6 350 timmar, rättegångsbevakning 8 909 timmar, demonstrationer 14 518 timmar, ambassadbevakning 26 013 timmar, annan särskild övervakning 39 070 timmar, idrotts-evenemang 41 819 timmar, statsbesök 99 461 timmar och gränskontroll 256 009 timmar. Det blir totalt 497 426 timmar. Och enligt länspolisen i Stockholm kostar varje polisiär bevakningstimme 564 kr. Det blir ungefär 280 miljoner kronor.

Man kan fråga sig om detta är mycket eller litet. Mycket av detta är självklart polisiära uppgifter. Man kan inte ta bort all gränskontroll. Man kan diskutera om vi har en rationell ordning, och om den bristande samordningen med till exempel tullen är bra. Det är många saker som behöver åtgärdas på detta område. Och man kan inte räkna allting rakt av.

Men om man skulle försöka kvantifiera detta för att se hur mycket Stockholms läns polis ägnar sig åt bevakningsuppgifter över huvud taget så rör det sig om ungefär 300 årsarbetskrafter. Idrottsplatsbevakningen rör sig om ungefär 30 årsarbetskrafter. Skulle man kunna vara så fräck, vilket man kanske inte kan vara, bara för att kvantifiera detta och fråga: Hur mycket bevakningsarbete ägnar man sig åt i förhållande till antalet anmälda brott? Vi vet att antalet anmälda brott i Stockholm 2003 var ungefär 350 000. Det innebär att man använder ungefär en och en halv till en och trekvarts timme per anmält brott till bevakning.

Statsrådet har alldeles rätt när han säger att polisen ska ägna sig åt båda dessa saker. Men polisen har inte hur mycket resurser som helst. Jag tror för min del, och vi har diskuterat detta tidigare, att om det är någonting som gemene man, vem det nu är, upplever så är det tyvärr bristen på kapacitet att utreda brottslig verksamhet. Och det finns ett konkurrensförhållande mellan denna uppgift och övervakningsuppgifterna. Jag medger att inte alla dessa övervakningsuppgifter kan tas bort, men man kan åtminstone diskutera avvägningen dem emellan.

Anf. 128 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Detta är en lite omvänd diskussion jämfört med vad man brukar ha. Det brukar alltid talas om att antalet ordningsvakter och väktare är så stort och att det ska vara poliser i stället. Då brukar vi alltid

tala om att de har olika uppgifter. Ordningsvakter har sina uppgifter, väktare har rena bevakningsuppdrag, och polisen har sina uppgifter. Det är väldigt viktigt att respektera dessa olika yrkesroller. Polisen ska inte sköta rena bevakningsuppdrag, på samma sätt som väktare inte ska göra polisens arbete.

Så är det också till exempel vid fotbollsmatcher. Det är klubbarna som betalar för till exempel ordningsvakter och väktare i vissa fall. Men sedan behövs också polisens medverkan, framför allt kanske utanför arenan men i vissa fall även inne på arenan därför att risken finns för att det kommer att begås brott, och då behövs polisen där. På så sätt kan man också förhindra brott, vilket i sin tur leder till att man kan ägna sig åt de brott som ändå har begåtts. Det är ju brottsförebyggande arbete, och det är polisens viktigaste uppgift. Det är samma sak vid demonstrationer och vid konserter. Genom att polisen är där i brottsförebyggande syfte innebär det säkerligen att färre brott begås, och på så sätt sparar man också polisens resurser.

Men det är bara polisen som kan utföra vissa uppdrag. Och fler ordningsvakter eller väktare ska inte göra polisens jobb. Vi ska inte heller privatisera så att man ska betala för polisens jobb som handlar om dess vanliga funktion ute i samhället, även om det handlar om att hålla ordning efter en fotbollsmatch eller efter en konsert.

Sedan kan man många gånger tycka, och det tror jag att vi är överens om, att det är fråga om onödiga kostnader därför att det sker bråk på läktare och så vidare. Men när man tittar närmare på det är i så fall de allra flesta saker onödiga. Det handlar ju om brott som över huvud taget inte ska behöva begås. Och det är polisen som får göra detta arbete, och det är viktigt att polisen ändå fortsätter att ha huvudansvaret för det som är polisens arbete. Det ska ingen annan än polisen göra.

Anf. 129 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag kan hålla med om att det är en ovanlig interpellation i det avseendet att jag verkligen inte har yrkat på någon privatisering av någon del av den polisiära verksamheten. Det kan hända att andra partier gör det, men jag är noga med att säga att i den delen som det handlar om myndighetsutövning ska vi inte ha någon privatisering i detta sammanhang.

Däremot har jag i denna interpellation velat peka på något som jag tror att många människor upplever, nämligen att det finns ett konkurrensförhållande i fråga om tid och resurser inom polisens ramar mellan brottsbekämpande uppgifter och det som statsrådet nu talar sig väldigt varm för, nämligen ordningens upprätthållande, också i förebyggande syfte. Jag håller med om att det också är en viktig uppgift, och det tror jag att alla gör. Likväl uppfattar jag att det med begränsade resurser känns om inte stötande så uppseendeväckande med de ibland betydande polisiära resurser som måste tas i anspråk för bevakningen av arrangemang som inte är direkt anknutna till statsbesök eller något annat utan som är mer av privat karaktär. Och då är det lite tveksamt om det står i samklang med den rättsuppfattning som vi har att polisen verkligen ska användas på allra bästa sätt.

Jag skulle vilja föra frågan vidare till statsrådet eftersom den frågan egentligen inte kom upp: Var går egentligen enskilda föreningars och

klubbars yttre ansvar för att också upprätthålla ordningen i anslutning till sina egna arrangemang? Det kan vara större popkonsert och så vidare. Det är en inte helt ointressant fråga. Och statsrådet avstod på något sätt från att beröra själva gränsdragningen. När man tittar på detta är det 5–8 % av all bevakningsverksamhet som råkar falla på just det som vi kallar idrottsevenemang. Det är inte så litet. I runda slängar 30 polistjänster om året går till denna typ av verksamheter.

Jag säger inte att jag eller ens statsrådet, trots att statsrådet säkert kan mer än jag om detta, vet exakt hur man ska göra. Jag har bara velat peka på det problem som finns med detta konkurrensförhållande när det gäller polisens resurser och tider mellan ordningsupprätthållande och utredande och spaningsverksamhet.

Anf. 130 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag vill återigen säga att polisen har flera olika uppgifter. Det här är en. Sedan kan jag hålla med Gunnar Andrén om att det kan finnas gränsdragningsproblem. Arrangörerna har sitt stora ansvar. Och det ska de också se till att ta. Och det har de klarat på ett väldigt bra sätt trots att vi har sett en hel del riktigt tråkiga händelser på senare tid. Bråket på läktarna har stävjats ordentligt, och också polisen har blivit mycket bättre. Det är betydligt färre poliser som håller bättre ordning än det var för 10–15 år sedan därför att man har lärt sig och utvecklat sitt arbete. Och det är naturligtvis någonting som också är viktigt för att kunna frigöra resurser till annan del av polisverksamheten och, som Gunnar Andrén mycket riktigt säger, för att klara upp ännu flera brott och inte minst det som vi kallar för vardagsbrottslighet.

Jag tror därför att vi trots allt är relativt överens om dessa saker. Sedan kan saker och ting naturligtvis bli ännu bättre. Och jag tror att detta arbete kommer att fortsätta. Samarbetet mellan klubbar och polisen kommer att fortsätta, därför att det som vi såg i slutet av denna säsong i fotbollsallsvenskan är saker som vi inte vill se under nästa säsong vare sig i allsvenskan eller i superettan.

Anf. 131 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag utgår från att det gäller bara den polisiära verksamheten – inte den idrottsliga verksamheten, för där kan man naturligtvis ha olika meningar.

För egen del hoppas jag att AIK snart kommer upp i allsvenskan.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på interpellation 2004/05:59 om handlingsplan för vården i livets slutskede

Anf. 132 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr! Ulrik Lindgren har frågat av vilka skäl jag har valt att inte förelägga riksdagen en proposition om vården i livets slutskede, vilka åtgärder jag avser att vidta för att uppfylla Europarådets rekommendationer

gällande palliativ vård samt om jag avser att vidta åtgärder för att förbättra utbildning och forskning kring vården i livets slutskede.

Utredningen om vård i livets slutskede tar i sitt slutbetänkande *Döden angår oss alla – värdig vård vid livets slut* upp flera angelägna frågor. Många av dessa ingår också i Europarådets rekommendation angående organisationen av den palliativa vården. Flertalet av utredningens förslag kräver dock inte lagändringar utan är av den karaktären att huvudmännen redan i dag kan arbeta för att förbättra den palliativa vården. Jag vet också att det på många ställen i landet pågår mycket bra utvecklingsarbete inom området.

Med utredningen som bakgrund föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2005 att rätten till tillfällig föräldrapenning utvidgas på så sätt att föräldrar till ett svårt sjukt barn under 18 år får rätt till ett obegränsat antal dagar med tillfällig föräldrapenning. Detta är ett viktigt resultat av utredningens arbete. Även flera andra frågor som kommittén föreslagit åtgärder för har behandlats i andra sammanhang, till exempel de nya möjligheter till samverkan som numera finns i lagen om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet. Ett annat exempel är frågor kring vad som bör gälla för beslutsoförmögna personer, vilket nu utreds av Utredningen om förmyndare, gode män och förvaltare. Här väntas förslag senast den 31 december i år. Vidare har en särskild utredare, på regeringens uppdrag, gjort en översyn, *Översyn av vård och omsorg för äldre – tio år efter Adelreformen*. Fokus för uppdraget var samverkan mellan kommunernas vård och omsorg och landstingens hälso- och sjukvård. I slutbetänkandet *Sammanhållen hemvård*, som överlämnades till regeringen i juni i år, lägger utredningen fram förslag till bland annat åtgärder för att förstärka läkarmedverkan i hemvården. Betänkandet remissbehandlas för närvarande.

Regeringen har under de senaste åren gjort stora satsningar för att stärka hälso- och sjukvården. Genom den nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvården och den så kallade tillgänglighets-satsningen har viktiga steg tagits mot att långsiktigt förbättra tillgängligheten och förkorta väntetiderna såväl i primärvården som i sjukhusvården. En viktig del i dessa satsningar har varit medelstillskottet om drygt 12 miljarder kronor till hälso- och sjukvården under perioden 2001–2004. Som en fortsättning av den nationella handlingsplanen har regeringen för avsikt att under hösten 2004 teckna två överenskommelser med Landstingsförbundet och Svenska Kommunförbundet om den framtida utvecklingen. Den ena överenskommelsen avser främst primärvården och äldre vården, och den andra överenskommelsen avser insatser för personer med psykisk sjukdom eller psykiska funktionshinder. För detta ändamål har regeringen i budgetpropositionen avsatt totalt 4 miljarder kronor för år 2005. Regeringen har därutöver föreslagit kraftigt ökade tillskott till kommuner och landsting för de kommande åren. Sammantaget anser jag att tillskotten till huvudmännen innebär att förutsättningarna för förbättringar inom hälso- och sjukvården stärks avsevärt.

Alltfler sjuka och döende vårdas nu i särskilda boendeformer eller i ordinärt boende med hemtjänst, vilket bland annat ställer krav på hög kompetens i den kommunala omsorgen. Socialstyrelsen har utifrån kommunernas personalstatistik påvisat att 40 % av omvårdnadspersonalen saknar formell yrkesutbildning för sitt arbete. Mot denna bakgrund

gav regeringen i juli 2002 i uppdrag till tio statliga myndigheter att utarbeta en gemensam plan för kompetensförsörjning inom kommunernas vård och omsorg. Uppdraget redovisades i juni 2004 i rapporten *Invester nu! Handlingsplan för kompetensförsörjning inom vård och omsorg*. I rapporten föreslår myndigheterna att tio mål och tio åtgärder läggs till en tioårig handlingsplan som ska stödja investeringar i bättre arbetsmiljö och kompetens.

Samhället har ett ansvar för att alla äldre med behov av hjälp och stöd ska erbjudas vård och omsorg av hög kvalitet. Regeringen har därför tagit initiativ till en treårig satsning på kvalitetsutveckling genom kompetensutveckling för personal inom den kommunala vården och omsorgen om äldre. I budgetpropositionen för 2005 föreslår regeringen att sammanlagt 1 050 miljoner kronor satsas de kommande tre åren som ett stöd till kommunernas kompetensutveckling inom området. Jag förutsätter att denna satsning på personalens kompetensutveckling kommer att förbättra kvaliteten inom vården och omsorgen om äldre och även få genomslag när det gäller utvecklingen av den palliativa vården.

Anf. 133 ULRİK LINDGREN (kd):

Herr talman! Tack, statsrådet! Palliativ vård definieras ofta som en aktiv helhetsvård för att lindra, förbättra livskvaliteten och förebygga exempelvis smärta vid sjukdom som det inte går att bota, som är livshotande. Det handlar om vår avancerade hemsjukvård. Palliativ vård kan finnas inom en särskild institution eller integrerad på en vårdavdelning. Det handlar om både kropp och själ och om andens behov.

Behovet av denna debatt och behovet i Sverige vad gäller palliativ vård handlar om att vi måste komma till en position där palliativ vård är en given, självklar, del precis som andra medicinska specialiteter och därmed finns i hela landet. Det understryks också av Prioriteringsutredningen på 1990-talet som väldigt klart och tydligt sagt att de som berörs av palliativ vård, långvarigt och svårt sjuka människor, ska höra till prioriteringsgrupp 1.

Frågorna i dag, som pochar på svar, är om vi får en nationell plan för palliativ vård – något som bland annat ett nystartat palliativt vårdteam i Sverige frågar efter – och varför det inte kommer någon proposition om palliativ vård i livets slutskede trots väntan i fyra år. En tredje fråga i sammanhanget är om statsrådet avser att vidta åtgärder för att förbättra utbildning och forskning kring vården i livets slutskede.

Man kan, herr talman, säga att det när det gäller statsrådets svar får bli både lite ris och ros. Där finns allmänna hänvisningar. En del av dessa allmänna hänvisningar är naturligtvis positiva för den palliativa vården. Där finns en viktig anhörigåtgärd – att ett obegränsat antal dagar med tillfällig föräldrapenning kan beviljas om det gäller barn och ungdom under 18 år. Där finns också det positiva med att försöka förstärka läkarmedverkan i hemsjukvård och – något som Kristdemokraterna hemskt gärna ser – detta med en enda huvudman för hemsjukvården. Vidare har vi hänvisningen till en treårig satsning på kompetensutveckling. Det är förstås också bra.

Men en del av svaret blir lite platt. Jag tänker då på hänvisningarna till utredningar och till en tioårsplan för att stödja investeringar i en bättre

arbetsmiljö och i kompetens. Det har ingen direkt fokusering på palliativ vård.

Vidare tycker jag att statsrådet sänker sig till den, tyvärr, ganska vanliga socialdemokratiska nysvenskan i skrivningarna om ekonomin. Det sägs att det de senaste åren har gjorts stora satsningar. Det blir dock en vilseledande nysvenska eftersom det inte är intressant att endast berätta om 12 miljarder i nominellt tal till kommuner och landsting under åren 2001–2004. Vi vet ju att nettot efter urholkningen av statsbidragens värde och återtagandet av somligt statsbidrag – det visar rapport efter rapport från Kommun- och Landstingsförbunden – är negativt för kommunerna. Således har man nyligen redovisat att elva landsting och 126 kommuner egentligen har 10,2 miljarder att återhämta enligt lagen om balans i räkenskaperna för kommuner och landsting – alltså 10,2 miljarder att återhämta av tidigare förluster. Möjligen är det igen lite ljusare för kommuner och landsting, men fortfarande finns det även för åren 2005–2006 ett antal kommuner som kommer att vara i akut behov av ytterligare insatser, utöver det utökade statsbidrag som de kommer att få.

Vad jag saknar är alltså en fokusering i statsrådets svar på vad jag frågar om i interpellationen, alltså hur det blir med den palliativa vården i Sverige.

Anf. 134 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag hoppas att Ulrik Lindgren och jag kan vara överens om att det viktiga är att vi åstadkommer en förbättring av den palliativa vården. Min bedömning är att kunskapen finns. Det är inte i första hand ny kunskap som behövs för att åstadkomma en bra, värdig palliativ vård. Däremot behöver kunskapen spridas och tillämpas, men den finns. Det är egentligen inte ny kunskap som vi behöver finna för att kunna åtgärda detta.

Det är också min uppfattning att det egentligen inte är dyrare att ge sjuka och döende människor en god palliativ vård än att inte göra det. Det är inte i första hand en kostnadsfråga. Jag fick stöd för det när jag helt nyligen träffade utredaren och andra experter inom området. De delar bedömningen att egentligen finns kunskapen, att det egentligen inte är en kostnadsfråga. Det handlar om att fler måste tillämpa den kunskap som finns och att fler måste omfattas av den kunskapen.

Av det drar jag slutsatsen att huvudmännen i dag har de förutsättningar som behövs för att bedriva en bra och förbättrad palliativ vård och att det inte i första hand är nya statliga insatser som behövs.

Det är viktigt att vi följer detta och att det verkligen åstadkoms en förbättring på det här området, för det är ett oerhört angeläget område.

Ulrik Lindgren frågade också varför det inte kommer någon proposition. Jag har redan svarat på det, att vi redan nu har lagt propositioner. Flertalet av förslagen från utredningen var av det slaget att de inte är lämpliga för en proposition utan är uppmaningar och förslag som huvudmännen förfogar över och ansvarar för och som många redan arbetar med. Några saker är sådana att de ska läggas in i en proposition eller eventuellt utredas vidare. Där har regeringen redan vidtagit flera åtgärder.

Min bedömning är därför att vi har goda förutsättningar att förbättra den palliativa vården. Vad det nu handlar om är mera utbildning och

Anf. 135 ULRIK LINDGREN (kd):

Herr talman! Att det inte är relevant med ett ekonomiresonemang i sammanhanget kan jag bitvis hålla med om. Det kostar naturligtvis ibland att göra en satsning på palliativ vård i landsting som har klenst med denna vara. Men det ger också netto – det är jag ganska övertygad om – en mindre belastning på vården om patienten känner sig trygg och vet att hon får god palliativ vård i sin kommun, i sitt landsting. Det ger mindre stress i sjukvården; det är jag övertygad om. Det ger också en mindre efterfrågan när patienten, den behövande, känner trygghet att den finns. Hon behöver inte ringa varje dag, för hon vet att någon kommer till henne och ger henne vad hon behöver.

Jag tror inte heller att det räcker med en allmän hänvisning till att huvudmännen – landstingen och kommunerna – har frihet att utveckla det här, får göra det här. Jag tror att staten har en viktig roll i att på olika sätt driva på så att palliativ vård blir någonting som självklart finns i hela landet.

Den rekommendation om organisation av palliativ vård som antogs av Europarådets ministerkommitté förra året och som även Sverige skrivit på förpliktar. Det är alldeles uppenbart att den ger staten ett antal viktiga uppgifter för att vi ska få större framgång och genomslag för palliativ vård i Sverige.

Kunskap finns, säger statsrådet. Ja visst, men det är också så att det inte finns någon obligatorisk del vad gäller utbildning i palliativ vård för vårdpersonal. Jag tänker närmast på sjuksköterskor och läkare. Det är naturligtvis ett statligt ansvar att se till att detta kommer till.

Det finns heller ingen riktig analys av behov och kartläggning av var det finns palliativ vård i Sverige. Var skulle det behöva göras förbättringar? Det är, åtminstone delvis, ett statligt ansvar. Det finns heller inte utarbetade nationella standarder för palliativ vård i Sverige. Det är också någonting som hör ihop med den viktiga rekommendation som är antagen och som nu omfattas, såvitt jag förstår, av nästan alla Europas länder och som i sig är ett oerhört framgångsrikt dokument i det europeiska samarbetet.

Det nybildade nationella palliativa rådet i Sverige har nyligen ställt frågan: Kan du dö med värdighet och utan smärta i Sverige? Det nationella palliativa rådet har bildats av ett antal professionella verksamma inom den palliativa vården. De menar att kartläggningen är ofullständig. Det finns kanske ett femtiotal enheter som kan kallas för palliativa vårdenheter i Sverige, varav ett trettiotal i Stockholm. Det finns ett antal människor som bor utanför Stockholm, vet vi.

På vissa håll pekar man på att det är kö till så kallad avancerad hem-sjukvård. Det är en viktig uppgift att förbättra kartläggningen. Var finns det vård? Var är den framgångsrik? Var finns de goda exemplen? Här måste staten naturligtvis spela en viktig roll. Det ska inte vara slumpfaktorn som avgör om jag får palliativ vård eller inte, alltså beroende på var jag bor. Det är inte acceptabelt. Hela Sverige ska enligt hälso- och sjukvårdslagen omfattas av principen om likvärdig vård.

Svar på
interpellationer

Kunskap fattas inte, utan det handlar om spridning, säger ministern. Det är på sätt och vis rätt, men här har staten en viktig roll i att stimulera och se till att kunskap sprids. Nationella palliativa rådet hävdar att i mer än 90 % av fallen kan smärtfrihet nås, men fortfarande är det bara 50 % som får adekvat smärtlindring i Sverige.

Anf. 136 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag tror inte att vi står så långt ifrån varandra i den här frågan, Ulrik Lindgren och jag. Självklart har staten ett ansvar och kommer att ta det.

En av de viktiga frågorna handlar om att alltfler, en stor andel, i dag dör i hemmet. Till skillnad från tidigare, då det var vanligt att man dog på sjukhus eller någon institution, är det nu en majoritet som dör i sin bostad. Många är i livets slutskede beroende av hemtjänst. Här gör regeringen en stor satsning på kompetensutveckling av personalen inom hemtjänsten och äldreomsorgen. Jag har också planer på att utveckla ett kompetenssystem för äldreomsorgen, som också kommer att innefatta moduler för palliativ vård.

Anf. 137 ULRİK LINDGREN (kd):

Herr talman! Jag får tacka för debatt och diskussion i detta ämne. Jag saknar fortfarande lite mer konkreta besked, men de kanske kommer under tidens lopp. Statsrådet är ju färsk på positionen att axla andra ministrars tidigare underlåtenhetssynder. Vi får hoppas att vi får mera fart vad gäller en kommande proposition om vård i livets slutskede. Får vi en nationell plan för palliativ vård i hela Sverige? Hur blir det med utbildningssektorn, med mera?

Vi får stanna vid den diskussion vi har haft i dag och det halva besked som vi fått och hoppas på en god fortsättning.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på interpellationerna 2004/05:72, 74 och 75 om den psykiatriska vården

Anf. 138 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Chatrine Pålsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förbättra tillgängligheten inom psykiatri och om jag avser att verka för att 1 000 nya vårdplatser skapas inom den psykiatriska vården. Gunnar Nordmark har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att inom den psykiatriska tvångsvården begränsa patienters möjlighet att, med hjälp av bland annat telefon och brev, hota och trakassera målsäganden och andra. Cristina Husmark Pehrsson har frågat mig om jag kommer att vidta några åtgärder under innevarande år för att ge den psykiatriska vården bättre förutsättningar och om jag kommer att vidta några åtgärder med anledning av Socialstyrelsens iakttagelser och kritik i Arvikafallet. Eftersom frågeställningarna är nära besläktade kommer jag att ge ett samlat svar.

Jag vill inledningsvis understryka att psykiatrin är en av mina högst prioriterade frågor. Det är av högsta vikt att staten och huvudmännen tar ett gemensamt ansvar för att stärka och utveckla psykiatrin. Tillgängligheten till vården, liksom samverkan mellan huvudmännen, måste förbättras, och sektorns tillgång till kompetent personal måste säkerställas.

För ett år sedan tillsatte regeringen en nationell psykiatrisamordnare. Uppdraget till samordnaren handlar om att samordna och stärka utvecklingsarbetet, att identifiera och analysera problem samt att föreslå åtgärder som kan ge positiva effekter på vården, den sociala omsorgen och rehabiliteringen av personer med psykiska sjukdomar eller funktionshinder. Psykiatrisamordnaren för nu en aktiv dialog med huvudmännen och andra berörda aktörer med syfte att uppnå förbättringar på såväl kort som lång sikt. Samordnaren har också presenterat en översikt av dagsläget inom svensk psykiatri, där det bland annat klargörs att tillgången till vård- och stödinsatser inte svarar mot målgruppens behov och att det därför krävs aktiva insatser från såväl staten som huvudmännen.

Regeringen har, med utgångspunkt i psykiatrisamordnarens förslag, i budgetpropositionen för 2005 föreslagit att inom psykiatris område avsätta 500 miljoner kronor under 2005 och 200 miljoner kronor under 2006. Syftet är att förbättra tillgängligheten till vård och socialt stöd samt att utveckla verksamheter för personer med psykisk sjukdom eller psykiskt funktionshinder. Därutöver avser regeringen att teckna en överenskommelse med Landstingsförbundet och Svenska Kommunförbundet om att 500 miljoner kronor av de medel som tidigare hanterats inom den nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvården årligen ska satsas på förbättringar av psykiatri under åren 2005–2007. Därtill ska regeringen teckna en överenskommelse med Landstingsförbundet om införandet av en nationell vårdgaranti som ska gälla från den 1 november 2005. Därigenom tas ytterligare ett viktigt steg för att förbättra kvaliteten och tillgängligheten i hälso- och sjukvården.

Jag vill också nämna att regeringen föreslagit kraftigt ökade tillskott till kommuner och landsting 2005 och 2006 i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2004 och budgetpropositionen för 2005. Sammantaget anser jag att tillskotten till huvudmännen innebär att förutsättningarna inom psykiatris område förbättras avsevärt.

En viktig fråga inom psykiatris område gäller riskbedömningar, det vill säga bedömningar av psykiskt sjuka personers farlighet för sin egen och andras fysiska och psykiska hälsa. Regeringen gav i regleringsbrevet för 2004 Socialstyrelsen i uppdrag att samverka med Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU) i deras uppdrag att ta fram en kunskapsöversikt som tillsammans med erfarenheter från tillsynen ska utgöra grund för en vägledning för den praktiska hanteringen vid riskbedömningar. Även psykiatrisamordnaren arbetar aktivt med denna fråga i nära samarbete med professionen.

Psykiatrisamordnaren har också i uppdrag att analysera och föreslå hur nödvändig kompetens hos personal inom vård, social omsorg och rehabilitering kan säkras. Jag vill i detta sammanhang klargöra att det självfallet är viktigt att kunskapsbaserade metoder används inom den psykiatriska vården och att huvudmännen tar till sig och använder den kunskap som i dag finns genom bland annat Socialstyrelsens och SBU:s arbete.

Inom ramen för sitt uppdrag utreder psykiatrisamordnaren bland annat frågan om begränsning av patientens möjlighet att använda telefon. I denna och andra frågor kommer psykiatrisamordnaren att lämna de förslag till författningsändringar och förtydliganden i gällande regelverk som han anser påkallade. Jag kommer, så snart som möjligt, att återkomma till riksdagen med de förslag till åtgärder som krävs för att utveckla och stärka psykiatris områden.

Anf. 139 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Jag vill börja med att hälsa Ylva Johansson välkommen som statsråd och som ansvarig för en av befolkningens allra viktigaste frågor. Det är sannerligen en stor utmaning, och många av oss har stora förväntningar på Ylva Johansson.

Jag har tidigare sagt i denna kammare att jag är näst intill generad över hur den sittande regeringen har negligerat och nonchalerat de grupper av personer som inte själva kan tala för sig. Jag tycker att det är beklämmande.

I den föregående interpellationsdebatten tog Ulrik Lindgren upp frågan om vård i livets slutskede. Människor med psykisk sjukdom är ett annat sådant område.

Människor får inte den vård och behandling som de behöver. Det känns svårt när personer med psykisk sjukdom som söker vård blir avviesade därifrån. Då kanske vissa av dem begår våldshandlingar som de inte skulle ha begått om de inte hade varit sjuka. Dessa handlingar kommer man aldrig i livet ifrån. Det är väldigt allvarligt. Det finns tyvärr många exempel på sådana händelser som har inträffat i Sverige.

Det svar som jag har fått på min interpellation handlar om Anders Miltons utredning. Problemet är att regeringen inte gör som han säger.

Jag frågade om Ylva Johansson var beredd att tillskapa 1 000 nya vårdplatser. Enligt Anders Miltons förslag är det vad som behövs inom psykiatrin. Om man nu har inrättat en psykiatrisamordnare med ett så viktigt uppdrag måste väl regeringen vara lyhörd för vad han säger. Regeringen avsatte inte alls de pengar som Anders Milton behövde.

Det känns kanske fel att just Ylva Johansson som nyss har tillträtt ska få skulden, men det är väl en utmaning så god som någon för ett nytt statsråd att verkligen lita till den expert som man har tillsatt. Då handlar det om både resurser och idéer om hur man ska tillskapa de vårdformer som behövs.

Sedan vill jag ställa en fråga om vårdgaranti, vilket vi borgerliga partier har krävt i flera år. Vi hade också ett gemensamt borgerligt förslag 2002. Menar Ylva Johansson att en psykotisk patient ska behöva vänta i tre månader på vård? Det är klart att det är jättebra med en vårdgaranti, men här handlar det om att kunna erbjuda hjälp nu till de människor som är i behov av akuta insatser.

När det gäller denna överenskommelse, vet man att den blir av? Det står att man ska träffa en överenskommelse med Landstingsförbundet och Svenska Kommunförbundet. Hur ska människor som är i behov av vård i dag kunna vara säkra på att det blir av? Man måste ju handla nu. Läget är akut.

Anf. 140 GUNNAR NORDMARK (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Om en gärningsman döms till fängelse har man möjlighet att begränsa hans kommunicerande med omvärlden via telefon eller Internet därför att kommunikationen kan vara en del i en fortsatt kriminell verksamhet och även försvåra hans eller hennes rehabilitering. Om däremot samma gärningsman döms till rättspsykiatrisk vård får man i dag inte ta ifrån honom eller henne mobiltelefonen eller stänga av Internetuppkopplingen. I praktiken betyder det att dömda gärningsmän från den rättspsykiatriska institutionen kan fortsätta att hota människor i sin omgivning eller att den för pedofili dömd kan ladda ned barnpornografi från nätet.

Dessa ord är inte mina, utan de kommer från regeringens psykiatrisamordnare i en artikel i Dagens Nyheter i början av oktober. Han beskriver ett problem som är verkligt. På olika psykiatriska institutioner i det här landet sitter det i dag människor som är dömda till psykiatrisk vård. De kan fortsätta med sitt brottsliga beteende bland annat via mobiltelefon och Internet. De försätter sig dessutom i situationer som de inte gjort om det hade funnits möjlighet att utfärda sådana restriktioner som efterlyses.

Det finns ju personer som drabbas av detta gång på gång. De reagerar givetvis också. De tycker att det är märkligt att om den intagne hade blivit dömd till fängelse hade de inte behövt bli utsatta för detta. Men i och med att man blir dömd till psykiatrisk vård kan man fortsätta med sitt brottsliga beteende. Det finns gott om personal på de psykiatriska institutionerna som vittnar om detta. För rehabiliteringen av den enskilde är det förödande.

Psykiatrisamordnaren fortsätter: Jag kommer att föreslå att chefsöverläkaren ska ha möjlighet att inskränka patientens rätt till kommunikation via dessa elektroniska hjälpmedel med hänvisning till behandlingsskäl eller för att förebygga brott. Beslutet måste anmälas till Socialstyrelsen och ska kunna överklagas till länsrätten.

Jag vill därför fråga ministern – psykiatrisamordnarens uppfattning i de här frågorna är ju känd – om det kommer förändringar i lagstiftning och regelverk på det sätt som psykiatrisamordnaren förordar. När i så fall kommer detta att ske?

Anf. 141 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Tack för svaret ministern. Jag vill också börja med att tacka för svaret i frågestunden i dag som handlade om äldreomsorgen. Det gladdde mig. Det är inte en dag för tidigt att börja ta tag i frågan. Många gånger har jag stått här i kammaren och vädjat om att man ska ta tag i kvaliteten i äldreomsorgen, så jag önskar ministern lycka till i det arbetet. Det är högst angeläget.

Därmed kopplar jag över till frågan om psykiatrin, för det finns ju också ett samband mellan äldreomsorg och psykiatri. Vi ser hur många äldre det är som i dag får illa och inte får rätt diagnos. Det finns skrämmande siffror som visar att de dels inte får någon diagnos, dels får fel diagnos. Man sätter fel diagnos för depression, demens, och så vidare. Båda de här två ämnena har alltså mycket samröre.

I svaret säger statsrådet att psykiatrin är ett av hennes högst prioriterade områden – jag undrar om det snart finns något område som inte är

högst prioriterat. Det är ett otroligt viktigt område, så jag uppskattar detta. Jag uppskattar särskilt ministrarnas tal om tillgänglighet och minns att, just som Chatrine Pålsson sade, för ett år sedan röstade Socialdemokraterna nej till en vårdgaranti tolv gånger under ett år. Därför börjar vi naturligtvis undra lite grann vad som ska hända.

Brist på tillgänglighet gör att många psykiskt sjuka inte får den vård de behöver. Är man psykiskt sjuk orkar man inte alltid uppsöka en mottagning på bestämd tid. En brist i vården gör att man inte får det stöd och den hjälp som man behöver. Man blir då försämrad, får en försämrad livskvalitet och en isolering. Men mycket av detta är landstings och kommuners angelägenheter, där de har sitt ansvar.

Socialministern påminner om att psykiatrin kommer att få 200 miljoner mer i år. Samma summa ger också Moderaterna, men vi ger ytterligare 200 miljoner nästa år och 500 miljoner året därpå. Jag hoppas att vi kan ha en liten tävling här i både ökad kvalitet och bättre vård men också mer pengar till den psykiatriska vården, för det behövs en ordentlig satsning inom psykiatrin. Vi vet nämligen att sju av tio våldsvärkare bara i Stockholm har nekats den hjälp de har sökt just före sitt våldsdåd. Detta är ju helt oacceptabelt.

För de många sjuka är bristen på samarbete mellan socialtjänsten och vården i olika former det som får vågskålen att tippa över. Neddragningar inom denna sektor, psykiatrin, har också, som vi hörde här, påverkan på rättsväsende och trygghet. Här är det – återigen – kommuner, landsting, olika aktörer inom landstinget men också rättsväsendet som berör de psykiskt sjuka.

Men det handlar inte bara om pengar. Det handlar också om psykiskt sjukas rätt att få ett arbete och sysselsättning. I dag ser vi skrämmande nog många personer med psykiska sjukdomar, inte minst unga, som i stället får förtidspension. De får alltså en social isolering och en påtvingad fritid. Jag menar att arbetsgivaren måste få incitament att anställa arbetshandikappade. Samtidigt måste sjukförsäkringen göras mer flexibel. I dag är det många småföretagare som skulle kunna och hade velat anställa någon med något arbetshandikapp, men med det utökade arbetsgivaransvar man får i dag för sjuklöneperioden vågar man inte ta den risken. Det är ett problem på arbetsmarknaden, och det är arbetsmarknadspolitik som har ansvaret för dessa psykiskt sjuka, men också arbetsförmedlingar och försäkringskassor.

Vad jag vill säga med detta är att det är så väldigt många olika händer som ansvarar för de psykiskt sjuka. Min fråga är: Vilket ansvar anser sig Ylva Johansson ha som statsråd för de psykiskt sjuka?

Anf. 142 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Modern politik är på många sätt rätt märklig. Det som förs fram i den politiska debatten är det dagsaktuella, och då verkar det ofta kraftfullt.

För drygt ett år sedan var vi i en situation med ett fruktansvärt tragiskt mord på utrikesministern. Vi hade haft andra incidenter där psykiskt sjuka människor hade skapat stor tragedi. Många av dem hade sökt men inte fått vård. Psykiatrin stod på dagordningen.

Det vi såg var egentligen ett resultat av en oförmåga att prioritera från socialdemokratiska regeringars sida under tio års tid. Man klarar inte i ett

land med världens högsta skatter att prioritera de grupper som är allra mest utsatta, det vill säga, i det här fallet, de psykiskt sjuka.

Det bekymmersamma med dagens regering är att man, herr talman, verkar ha något slags mästerskap i att smita undan ansvar. Thomas Bodström har besökt parlamentet i dag, och jag tror att det var fyra eller fem gånger som han skjutsade bollen vidare för tillståndet i rättsväsendet till någon annan.

Vad gäller psykiatrin gick man vid ett par tillfällen tidigare ett steg längre. Man försökte inte bara smita undan ansvaret för vad som hade skett, utan man tänkte också att det var finurligt att tillsätta en psykiatrisamordnare – då kunde man gömma sig bakom psykiatrisamordnaren Anders Milton. Det kan ju vara bra om det är så att psykiatrisamordnaren kommer fram till ett antal kloka förslag som sedan genomförs. Men det som bekymrar mig och Folkpartiet för närvarande är hur mycket av det som psykiatrisamordnaren föreslår som kommer att genomföras. Som tidigare interpellanter har talat om har Anders Milton redan gått ut och sagt: Jag får inte de pengar jag behöver, jag får inte de pengar jag föreslår.

Vi ser bara drygt ett år efter mordet på utrikesminister Anna Lindh att det finns ett stort antal exempel på landsting runtom i Sverige som har psykiatrin som besparingsobjekt.

Gunnar Nordmark har i sin interpellation lyft fram vad som händer med personer som döms till slutna rättspsykiatrisk vård, bland annat för att de kunnat trakassera andra människor, att de kan inte åläggas restriktioner. För de flesta människor borde det vara ganska naturligt att säga att de restriktioner som man kan ålägga en person för att han eller hon inte ska fortsätta att trakassera ett brottsoffer ska man kunna ha även inom rättspsykiatrisk vård.

Uppenbarligen har den här frågan varit svår för regeringen och för ministern. I svaret till Gunnar Nordmark i dag säger ministern: Jo, men vi ska avvakta vad Anders Milton säger. Nu har Gunnar Nordmark läst tidningen och berättat för ministern vad Anders Milton säger, det vill säga att vi ska ha restriktioner så att man inte ska kunna fortsätta att trakassera i ett läge där man har dömts till rättspsykiatrisk vård. Det vore då klädsamt ifall ministern i dag kunde ge ett tydligt besked om man på den här punkten kommer att följa psykiatrisamordnarens förslag eller om man kommer att göra som med resurserna, det vill säga att man inte följer vad psykiatrisamordnaren föreslår.

Nu är det ju så att även som opposition ska man ge en ny minister en chans. Ylva Johansson har tidigare ställt till med elände i svensk skola. Nu har jag hopp om att en del av det som sker på Socialdepartementet kommer att vara bra.

Jag hoppas, Ylva Johansson, att du inte hakar på Thomas Bodström och de andra och tävlar om att smita undan ansvar. Det som är viktigt att komma ihåg är att det är socialdemokratiska regeringar som har styrt detta land i tio år. Det är den socialdemokratiska regeringen som bär ansvar för tillståndet, och det ansvaret är kollektivt. Men den fråga som är särskilt intressant att få svar på i dag är om Ylva Johansson nu kommer att följa psykiatrisamordnarens förslag, det vill säga att införa restriktioner för dem som har dömts till rättspsykiatrisk vård.

Anf. 143 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Det här är en intressant och viktig debatt. Problemen inom psykiatrin, Erik Ullenhag, är dessvärre inte någon dagsaktuell fråga utan har dessvärre en mycket lång historia.

Det är upprörande och mycket allvarligt att vi i dag inte ger människor med allvarlig psykisk sjukdom eller psykiska funktionshinder samma rätt till vård och omsorg som människor med kroppsliga, somatiska sjukdomar och funktionshinder har. Det tycker jag är otillständigt, och det är oacceptabelt att vi ska ha det så. Dessvärre är det på inget sätt ett nytt tillstånd.

Vi har en psykiatrisamordnare som föreslår att de metoder som ska användas för vård- och stödinsatser ska vara kunskapsbaserade och förlöpande följas upp och utvärderas. Det är dessvärre mycket anmärkningsvärt att det ens behöver påpekas att metoderna ska vara evidensbaserade och att de ska följas upp. Det här är alltså inte ett dagsaktuellt problem. Jag tror inte heller att det finns någon snabb lösning. Men jag vet och kommer att medverka till att vi kan göra viktiga insatser för att förbättra psykiatrisförutsättningar.

Jag har några kommentarer till de inlägg som har gjorts.

Till Chatrine Pålsson kan jag säga att överenskommelsen blir av. Vi arbetar med den, och jag räknar med att vi blir klara i tid. Psykiatrisamordnaren har föreslagit och nämnt siffran 300 nya vårdplatser. Det är den bedömning som vi har gått på. Det är möjligt att det behövs fler platser. Men det är det som är angett, och det är alltså också det som har varit grunden för de resurser som psykiatrisamordnaren ansåg skulle tillföras och som också regeringen tillför under nästa år i öronmärkta statsbidrag. Därutöver tillför vi resurser i det allmänna statsbidraget. Det är alltid en avvägning när det gäller hur mycket som ska öronmärkas. Hur bra är det med öronmärkning? Det är alltid bra i det särskilda fallet, men det är också viktigt att kommuner och landsting inte får alla sina resurser öronmärkta. Då får vi andra problem med deras möjligheter att fullfölja sitt ansvar.

Till Gunnar Nordmark, som tar upp det allvarliga problemet att mobiltelefoner och Internet kan användas både för fortsatt kriminell verksamhet och för att försvåra eller motverka rehabilitering och vård, vill jag säga följande.

Psykiatrisamordnaren kommer med ett förslag. Vi räknar med att det kommer inom en vecka. Regeringen tar inte ställning till debattartiklar utan till förslagen när de levereras. När förslaget kommer till regeringen så kommer vi skyndsamt att behandla det. Jag ska inte föregripa behandlingen, men jag har en positiv inställning till psykiatrisamordnarens resonemang i frågan.

Till Cristina Husmark Pehrsson vill jag säga att jag har tre prioriterade områden. De är äldreomsorgen, psykiatrin och primärvården. Jag hoppas att det också kommer att märkas i min gärning att det är de frågorna som jag prioriterar.

Herr talman! Jag blir lite besviken på Erik Ullenhag, som utmärker sig i debatten både genom att söka konflikt i en viktig fråga och genom att handskas ovarsamt med sanningen. Han anklagar mig för att smita från ansvaret. Tyvärr kan jag inte låta bli att göra en jämförelse när Erik Ullenhag säger att vi smiter och inte klarar att prioritera. Sanningen är att

i den regering som Folkpartiet satt i, där det var en folkpartist som var finansminister, klarade man verkligen inte av att prioritera. Då prioriterade man skattesänkningar, och vi hamnade i ett moras i svensk ekonomi som det har tagit lång tid att ta oss ur. Det är först nu som vi äntligen har en positiv och stark ekonomi så att vi kan göra satsningar på viktiga reformområden.

Anf. 144 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Jag förstår dilemmat, och jag hoppas att Ylva Johansson också förstår oss – vi som har stått här och talat om den här frågan i årtal. Ibland tar tålamodet slut. När vi – Cristina Husmark Pehrsson, Erik Ullenhag, Gunnar Nordmark och jag – som politiker gör en bedömning så gör vi det utifrån att vi har en kunskap om hur det ser ut i landet. Vi bor i olika delar av landet, och vi läser rapporter.

Det finns en man som jag vet har mycket stor kunskap, och det är Sten Levander. Han bor nere i Skåne, och han är professor. Han säger att psykiatrin har missköts i 20 år. I den delen har Ylva Johansson rätt; detta är inte någon dagsaktuell nyhet precis. Sten Levander påstår – och jag vet inte om det finns någon som kan detta bättre än han – att 80 % av dem som behöver vård inte får den vård som de behöver inom psykiatrin. Om det är så är det en katastrof.

Vi alla har ett ansvar för detta. Kommunerna har det, och landstingen har det. Men jag tycker att regeringen har ett mycket stort ansvar. Det har gjorts olika utredningar även om psykiatrin, men jag har inte upplevt att regeringen har tagit till sig de förslagen. Jag känner att vi inte har tid att vänta, Ylva Johansson! Människor framför våra fötter lider 24 timmar varje dygn. Det är ångest, oro och förtvivlan. Man känner sig missanpassad, och man känner sig inte accepterad av omgivningen. Man känner sig frustrerad och som en belastning.

Eftersom Ylva Johansson nämner primärvården kan jag säga att jag personligen tror att varenda vårdcentral borde ha en person med psykologisk eller psykiatrisk kompetens. Jag tror att vi behöver vårdteamet för att hitta personer som kanske söker för ont i magen men som i själva verket lider av någonting annat. Det har Kristdemokraterna krävt i ganska många år.

Enligt Landstingsförbundet har man ett krav på att vi behöver 200 specialister till för att klara av psykiatrin. Sten Levander känner sig orolig över att det inte finns specialister inom psykiatrin. Det finns icke folk som tar över. Man har inte prioriterat den verksamheten.

Det behövs en långsiktig lösning där vi garanterar att det finns specialister inom psykiatrin även i framtiden. Precis som Ylva Johansson tror jag att vi måste ha kunskap, kunskap och åter kunskap, för problemen är mångfasetterade.

Min fråga är: Vad tänker statsrådet göra åt även Landstingsförbundet anser att vi behöver 200 nya specialister?

Anf. 145 GUNNAR NORDMARK (fp):

Herr talman! Jag är väl medveten om att regeringen inte i första hand bygger sitt agerande på debattartiklar. Samtidigt är detta en fråga som har varit känd under ganska lång tid. Det finns ett antal regionpsykiatriska kliniker och liknande som har fått klander från Justitieombudsmannen,

från Socialstyrelsen och från andra håll därför att de – på vad man har uppfattat som ett korrekt sätt – har försökt begränsa patienters möjligheter till brottslig verksamhet.

Samtidigt kan jag konstatera att jag blir glad åt det svar som ministern ger om att psykiatrisamordnaren kommer att komma med konkreta förslag inom en vecka och att ministern ser positivt på det som har förekommit i artikeln. Jag förutsätter att det mycket snabbt kommer förslag till riksdagen om ändringar på den punkten. Det är viktigt. Det är viktigt för de människor som utsätts för brottsliga handlingar, och inte minst är det viktigt för de patienter som kan få sin rehabilitering förstörd därför att man saknar tillräckligt med tvångsmedel för att inskrida mot dem. Där tycker jag att det är viktigt att inskrida. Jag välkomnar förslag från ministern, och jag tackar för detta positiva besked.

Anf. 146 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! I mitt förra inlägg försökte jag beskriva alla inblandade runt den psykiskt sjuke. Jag avslutade med att ställa en fråga till ministern: Vad anser ministern vara sin uppgift och sitt ansvar när det gäller vården och omhändertagandet av psykiskt sjuka? Jag fick inget svar på den frågan, men det kanske jag kan få nu.

Vi moderater menar att problemet med det dubbla huvudmannaskapet måste lösas för att man ska kunna förbättra förutsättningarna för en god vård och ett gott omhändertagande och en hållbar vårdkedja. Vi anser att *en* huvudman bör ha ansvaret i bemötandet av de här utsatta människorna. Det är alldeles för många inblandade i den psykiska vården. Det finns alltför många stuprör, och då menar jag inte bara olika huvudmän och olika organisationer utan också inom vården, inom försäkringskassor, inom arbetsförmedlingar och så vidare. Det är så lätt att de psykiskt sjuka hamnar mellan stolarna där. Ett ansamlat ansvarstagande kring den sjuke måste vara mycket bättre.

Vi vill också, som en annan viktig åtgärd för att stärka de psykiskt sjuka, satsa på personliga ombud. Det gör vi med 200 miljoner kronor utöver vad regeringen satsar på i år. Detta är en verksamhet som ska hjälpa de psykiskt sjuka i kontakter med olika myndigheter och med sjukvården. Vårdbehovet minskar – det framgår av en uppföljning av dem som har haft kontakt med ett personligt ombud. Uppföljningen visar att för de 96 klienter som hade haft ett personligt ombud i många år minskade den psykiska slutenvården från 61 till 4 vård dagar. Kontakterna med öppenvården minskade från 41 till 27 gånger. Uppföljningen visar också att de psykiska symtomen minskade, och klienterna tyckte att de hade fått en bättre livskvalitet. För 200 miljoner kronor till hade vi fått väldigt många personliga ombud. Det är ofta ute i den öppna vården som människor mår väldigt dåligt och är isolerade.

Ett annat viktigt inslag är att lyssna på de psykiskt sjuka och höra vad de tycker och var de känner att de får den bästa vården. Då vill jag påminna om den nationella handlingsplanen för utveckling av hälso- och sjukvården. Där kan man läsa om behovet av just en mångfald inom den öppna vården. Det står så här: Genom att bejaka privata, ideella och kooperativa vårdgivare kan utvecklingen främjas, bland annat av tillgänglighet och kvalitet samt arbetsorganisation och former för service och bemötande.

Så står det i den nationella handlingsplanen. Riksdagens beslut var i enlighet med regeringens förslag, men med det tillägget, vilket Socialdemokraterna inte motsatte sig, att det är angeläget att olika driftsformer i den öppna vården stimuleras genom att fler privata, kooperativa och ideella entreprenörer ges möjlighet att sluta avtal med sjukvårdshuvudmännen.

Min fråga, förutom den första frågan om Ylva Johanssons ansvar för psykiskt sjuka, är: Vad har hänt med intentionerna i handlingsplanen när det gäller att bejaka, bevaka och se till att vi får en mångfald? Det handlar ju om att lyssna på de psykiskt sjuka och höra var de känner att de får en god vård och ett gott bemötande. Det handlar också, som det står i handlingsplanen, om att det i sig kan utveckla vården och främja kvaliteten och tillgängligheten.

Anf. 147 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Jag delar statsrådets bedömning att problemen i psykiatri inte är en dagslända. Vad jag däremot försökte beskriva var den moderna politikens problem. Där tror jag att vi alla bär ett ansvar. Vi springer på den boll som just nu är hetast i den mediala debatten. För drygt ett år sedan fanns det en enorm samling i Sverige där vi insåg att det under lång hade gjorts misstag i psykiatri både vad gäller resurser, organisation och en hel del annat.

Det som bekymrar mig är att något år senare ser man att rätt många landsting fortsätter att spara på psykiatri. Därmed riskerar den möjlighet vi hade till en upprustning av psykiatri att gå förlorad. Det blev en dagslända i den politiska verksamheten.

Jag lyssnar på statsrådet. Jag tycker att det är positivt att statsrådet säger att psykiatri är en av de prioriterade uppgifterna. Jag hoppas innerligt att vi kommer att se resultat. Varken jag eller någon annan kommer att kräva att vi ser resultat om en eller två månader, men vi kommer att kräva att det sker saker och att man på allvar försöker verkställa bland annat de förslag som kommer från psykiatrisamordnaren.

Jag tycker också att det är positivt att Ylva Johansson gav beskedet att hon är välvilligt inställd till restriktioner för personer som döms till rättspsykiatrisk vård. Det är oerhört viktigt för de brottsoffer som i dag drabbas av fortsatt förföljelse på grund av att man inte har den möjligheten i dag.

Herr talman! Sedan har vi detta med att smita undan ansvar. Jag anklagar inte Ylva Johansson för att göra det. Efter att ha lyssnat på kollegan Thomas Bodström sade jag att hennes kolleger i regeringen verkar ha en liten tävling i vem som kan smita undan ansvar bäst.

Vi får döma Ylva Johansson om ett år. Jag blir lite bekymrad när hennes första ryggradsreaktion när vi talar om ansvar är att börja prata om den borgerliga regeringstiden, som var för tio år sedan. Det är ett klassiskt sätt för den sittande regeringen att försöka prata om någonting annat än de problem som vi ser i verkligheten.

Anf. 148 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag ska försöka kommentera det som har sagts.

Regeringen har ett stort ansvar. Vi är inte ensamma, men vi har ett stort ansvar. Det är min avsikt att jag ska ta det ansvar som vilar på mig.

Jag tycker också att vi är i full färd med flera åtgärder. Det har hänt en hel del sedan psykiatrisamordnaren tillsattes. Det kommer nya förslag hela tiden. Vi handskas med de förslagen på ett, som jag tycker, någorlunda effektivt sätt.

Sedan är det självfallet viktigt att huvudmännen, landstingen och kommunerna, också har ett stort ansvar. Cristina Husmark Pehrsson tar upp ett problem som finns. Vi har alltför många stuprör. Jag delar den uppfattningen. Det är för dålig samordning. Jag tror dessvärre inte att det enkelt låter sig lösas med att det skulle vara samma huvudman, eftersom vi också har stuprör inom samma huvudman och också mellan andra delar. Det behövs över huvud taget mer av samverkan. Detta kommer att vara en av de viktiga uppgifter som psykiatrisamordnaren ska använda de pengar som han förfogar över till att stimulera.

Andra delar där regeringen kan göra insatser handlar framför allt om detta med att öka kunskapsbasen. Jag tycker för min del att det är oacceptabelt att vi har så pass dålig nationell kunskap om tillståndet inom psykiatrin att det inte finns tillförlitlig statistik i alla avseenden. Då kan man dra slutsatsen att man inte alltid använder sig av kompetensbaserade metoder såsom uttrycks i psykiatrisamordnarens rapport. Det måste vi självfallet åtgärda.

Jag tror att staten har ett ansvar för åtgärder som nationella kvalitetsregister, uppföljning och gemensamma strategier. Där kan vi göra mer än vad vi hittills har gjort.

Chatrine Pålsson pekar på en viktig fråga, och det är vikten av att utveckla primärvården. Det är i primärvården väldigt många möter vården, eller inte möter vården. Jag delar Erik Ullenhags uppfattning att det finns dagsländer i politiken och att det är ett problem i sig. Nu handlar mycket av debatten om våldsbenägna människor med psykiska sjukdomar. Det är trots allt en väldigt liten grupp. Det största problemet handlar om de människor som inte alls är våldsbenägna utan tvärtom sitter ensamma i sina lägenheter eller, ännu värre, inte ens har en egen bostad och inte söker vård. De kanske inte ens blir avvisade eftersom de inte söker vård. De finns inte, utan de lever ett liv långt under den nivå som man rimligen skulle ha möjlighet och rätt att leva på.

När det gäller personliga ombud vill jag säga till Cristina Husmark Pehrsson att det tycks som om verksamheten med personliga ombud är en väldigt bra verksamhet. Den utvärderas just nu av Socialstyrelsen. Den är fortfarande under uppbyggnad, och man har ännu inte använt alla de medel som är avsatta. Men mycket tyder på att det är en väldigt bra verksamhet. Det är säkert någonting som vi kan få anledning att återkomma till senare.

Till Erik Ullenhag vill jag säga att det finns en oenighet mellan den kartläggning som gjordes i en artikel i Dagens Nyheter och den kartläggning som Landstingsförbundet har gjort av hur mycket olika landsting kommer att satsa på psykiatrin under nästa år. Oavsett detta vill jag i alla fall deklarerera att det är min uppfattning att vi behöver satsa mer resurser på psykiatrin, och detta gäller generellt. Psykiatrin behöver en upprustning, och det hoppas jag också att vi ska kunna åstadkomma.

Anf. 149 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Så här i mitt sista inlägg vill jag tacka både för svaret och framför allt för det här samtalet. De här frågorna är ibland av den kalibern att jag tycker att vi bör föra samtal och inte hårda debatter. Jag är övertygad om att vi i grunden är överens, men orden och engagemanget måste utmynna i handlingskraft. Det är viktigt att vi nu ger Ylva Johansson möjlighet att visa handlingskraft. Jag såg i statistiken att mellan 2002 och 2003 försvann 289 vårdplatser inom psykiatrin. Det behöver upprustas.

När det händer sådana fruktansvärda våldsbrott där vi alla far illa hör jag många som bara ropar på strängare straff. Jag vill ha vård och förebyggande åtgärder så att dessa människor slipper begå dessa våldsbrott. Jag är säker på att de inte vill begå dem. Det behöver vi som politiker se till. Vi vill alltså försöka förhindra och förbättra. Kristdemokraterna har lagt nästan 1,7 miljarder extra på psykiatrin. Det är alltså ganska mycket mer än regeringen.

Jag ser fram emot Ylva Johanssons förslag på psykiatriområdet. Jag lovar att Kristdemokraterna kommer att stödja alla bra förslag. Jag hoppas att vi kan hjälpas åt så att det går ut signaler härifrån till landsting och kommuner om att vi är överens om att detta ska prioriteras. Enligt det prioriteringsbeslut vi fattade 1997 är faktiskt psykiskt sjuka i prioriteringsgrupp 1.

Anf. 150 GUNNAR NORDMARK (fp):

Herr talman! Jag vill bara i korthet tacka för en bra och intressant debatt. Jag vill också tacka för ett viktigt besked. Jag hoppas att statsrådet kommer att se till att det handhas så snabbt och effektivt att en motion som bland annat jag har väckt i detta ämne kommer att avslås med motiveringen att vad som ska göras redan är gjort. Tack än en gång!

Anf. 151 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Angående inte utnyttjade pengar för personliga ombud vill jag säga att många kommuner inte haft råd att ta emot erbjudandet eftersom kommunerna har merkostnader utöver dessa pengar. Återigen: Jag hoppas att vi får stöd för att tillsätta personliga ombud.

Jag återkommer också till den nationella handlingsplanen. Jag kan se hur s-majoriteten ute i landet inte lever efter handlingsplanen när det gäller vikten av mångfald, utveckling och förnyelse. Låt mig ge ett kort exempel.

Trots alla vackra ord avbryter nu s-ledningen i nordvästra Skånes sjukvårdsdistrikt upphandlingen av ett psykiatriskt öppenvårdsteam. Man gör det trots att teamet har fungerat i väldigt många år och trots att de patienter som går där bönar och ber om att det ska få vara kvar. I dag talade jag i telefon med en flicka som sade: Varför lyssnar man inte på oss? Varför respekterar man inte oss? Varför kan inte vi få bestämma och tala om var vi har det bra och mår väl?

Trots att man därmed inte skulle spara några pengar i sjukvårdsdistriktet avbröt man denna upphandling. Vi måste lyssna på de psykiskt sjukas egna besked. Vi som är friska och har små krämpor här och där kan bestämma till vilken vårdcentral vi vill gå eller om vi ska vända oss till en privatläkare, men det kan de inte göra på samma sätt. Jag vädjar

om att vi ska se till att också de får den här möjligheten. Det kan de få om vi låter kostnaden för vården följa dem och deras val.

Jag tycker att det är att visa respekt för de psykiskt sjuka om de får avgöra vart de vill gå, var de mår bra och vilken typ av behandling som de känner att de trivs med.

Samtidigt som jag tackar för debatten har jag slutligen en fråga till statsrådet: Hur förpliktande anser statsrådet det vara för politiskt valda ute i Sverige att följa det som står i den nationella handlingsplanen?

Anf. 152 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Också jag vill tacka för debatten och kort svara Cristina Husmark Pehrsson. Som Cristina Husmark Pehrsson vet kan jag inte kommentera hur enskilda landsting sköter sin upphandling eller vilka prioriteringar de gör. Det ligger helt inom deras kompetensområde. Men om man bygger ut och satsar nya resurser inom den psykiatriska vården ser jag det också som naturligt att fler kan medverka i den.

Däremot vill jag inte medverka till att vi får en marknadslösning. Jag vill inte tvinga ut vårdsökande på en marknad, men jag ser gärna att det finns flera aktörer som kan tillhandahålla vård och omsorg.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att också jag tycker att det varit en intressant och bra debatt. Vi har alla som framträdande politiker ett stort ansvar för hur och att debatten om psykiatrin förs. För det första vet vi att det fortfarande finns problem med både fördomar och stigmatisering i debatten kring psykiatrin, och vi har ett ansvar för att motverka detta. För det andra vet vi att psykiskt sjuka i stor utsträckning är en svag grupp. Tvärt emot vad man kan tro om man läser tidningar är det i allmänhet inte en grupp som gör särskilt mycket väsen av sig. Kanske är det också en av orsakerna till att resurser historiskt inte har satsats tillräckligt mycket på denna grupp. Där har vi gemensamt ett ansvar för att lyfta fram de här frågorna och att fortsätta att driva ett utvecklingsarbete.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2004/05:98 om Nationella hjälplinjen som del i det förebyggande psykiatriarbetet

Anf. 153 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Sonja Fransson har frågat om jag gör bedömningen att det behövs förebyggande vård i form av stöd, råd och information som kan ges via en nationell telefonjour för människor med psykiska problem samt om jag avser att försöka hitta en lösning för en permanentning av Nationella hjälplinjens viktiga verksamhet.

Inte bara för personer med psykiska problem utan för alla människor är det viktigt att i olika situationer få lämpligt stöd, råd och information. Staten, landstingen och kommunerna har i dessa sammanhang en väsentlig uppgift. Det finns även en rad organisationer och föreningar som på frivillig basis gör viktiga insatser inom området bland annat genom telefonlinjer.

Telefonlinjer och telefonjourer är en del i ett omfattande nätverk av råd, stöd och information som personer i olika situationer kan vända sig till. Utbudet av telefonlinjer som fyller olika funktioner är mycket stort. Många drivs av frivilliga. Det finns till exempel nio självvårdande linjer, varav en är Nationella hjälplinjen. Det finns också glidande skalor av utbildade alternativt professionella och experter som svarar på samtalen. Ju större område som en rådgivningsfunktion famnar över, desto svårare blir det att ha specialistkunskaper och desto mer blir det en fråga om så kallade allmänmänskliga samtal – att lyssna och vara en medmänniska, någon att vända sig till när oron växer – eller att hänvisa samtal till någon som kan hjälpa, en organisation eller en institution.

Staten har givetvis inte möjlighet att finansiera alla dessa linjer. Organisationer, statliga myndigheter, landsting, kommuner med flera får dock stöd i olika former för att kunna ge råd, stöd och information. Det sker genom organisationsstöd, anslag eller statsbidrag.

Några få linjer stöds av staten mer permanent eller tillfälligt i ett projekt. Det är då fråga om linjer som till exempel är knutna till en institution inom landstinget och ibland kan bidra till kunskapsutveckling inom området. Statens stöd för att driva dessa linjer är förhållandevis måttliga jämfört med de kostnader som Nationella hjälplinjen uppgivit att verksamheten nu skulle uppgå till om linjen drevs dygnet runt. Det kan inom parentes nämnas att när Nationella hjälplinjen startade var den beräknade kostnaden cirka hälften så hög.

Förutsättningar för en fortsatt drift av hjälplinjen efter projektidens slut har klargjorts för dem som driver linjen. Det stöd som regeringen föreslagit för 2005 är därför tillfälligt.

Psykiatrisamordnaren, som har ett brett uppdrag inom det psykiatriska området, har i rapporten *En översiktlig genomgång av dagsläget inom svensk psykiatri* uppgett att SOS Alarm, brukar- och intresseorganisationerna med flera framfört behovet av en telefonrådgivning. Samordnaren anser att ska det vara av typen sjukvårdsupplysning måste den hålla hög kvalitet när det gäller både innehåll och tillgänglighet samt att det i dagsläget är svårt att skissa hur en eventuell telefonlinje bäst skulle organiseras. Det är så pass olika behov som ska tillgodoses att det inte finns någon enkel lösning. Enligt samordnaren bör frågan utredas vidare och diskussioner föras med såväl brukar- och intresseorganisationer som de olika huvudmännen.

Ska staten på sikt gå in och ta ett ansvar för en särskild telefonlinje för personer som är psykiskt sjuka eller befinner sig i en akut psykisk kris finns det en rad frågor som först måste utredas. Det kan till exempel vara frågor kring juridiskt ansvar, risker och kvalitet, kring effektivitet, kostnader och finansiering, kring tillgänglighet och avgränsningar – vad vill staten uppnå och vilka behov ska tillgodoses som inte redan tillgodoses. Lösningarna kan vidare se olika ut. Jag är därför i dag inte beredd att närmare gå in på framtida statligt finansierade permanenta telefonlinjer inom psykiatrin – varken i förebyggande eller i andra syften.

Anf. 154 SONJA FRANSSON (s):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Jag delar statsrådets synpunkter när det gäller frivilliga organisationer och deras viktiga arbete för att ge råd och stöd och att lyssna som medmänniska. Det arbetet ska

naturligtvis bedrivs bland annat med hjälp av föreningsstöd. När det gäller den nationella hjälplinjen talar vi dock om en sådan professionell hjälp som psykiatrisamordnaren faktiskt har eftersökt. Det gäller alltså professionella stödsamtal med utbildad personal som har kunskaper och erfarenhet för att klara mycket svåra samtal. Dessutom har personalen tillgång till handledning, vilket är alldeles nödvändigt när man jobbar med så känsliga frågor.

Att det finns ett stort behov av den här verksamheten är ju helt klart. Under perioden den 8 april 2002 till den 31 december 2003 fick man nära 94 000 påringningar. Man kunde tyvärr inte ta emot alla men lyckades svara på 14 171 samtal. SOS Alarm och sjukvårdsupplysningen anser att det verkligen behövs en professionell psykiatrisk rådgivning som är nationell.

Man menar att här kommer många samtal som inte hör hemma i SOS Alarm eller i den vanliga sjukvårdsupplysningen. Det behövs mer kunskap, och här har Nationella hjälplinjen verkligen kunnat ställa upp. Men vad man saknar är då att det ska vara öppet hela dygnet, och för ett större samarbete fordras det också att man känner till att man har en verksamhet som kommer att finnas i framtiden också. Man vågar inte gå in i ett projektsamarbete, men tillfälligt samarbetar man.

Det gläder mig att också psykiatrisamordnaren talar för en nationell telefonjour med hög kvalitet då det gäller tillgänglighet och innehåll. Här stämmer då Nationella hjälplinjen väl in. Man har prövat fram detta med projektpengar från staten, man känner behovet och man vet vad som ytterligare behöver göras. Ett exempel är att man har sökt medel från olika stiftelser för utveckling av verksamheten. Det är projektmedel, och det är tyvärr inte medel som kan finansiera den långsiktiga verksamheten, men det är viktigt för att öka tillgängligheten och kvaliteten. Det handlar till exempel om fasta telefontider för uppföljande eller bearbetande samtal, texttelefoni för döva personer, stöd via e-post med en handikappanpassad hemsida, att tillsammans med SOS Alarm och den nationella sjukvårdsupplysningen kunna vända sig till olika språkgrupper i samhället, och man ska också hitta metoder för att förmedla information om andra stödformer så att hjälpsökande inte i alla sammanhang belastar psykiatrin. Det här är saker som är på gång och som diskuteras för en utveckling.

Jag är övertygad om att det behövs en nationell 24-timmarsjour som är statsunderstödd, precis som det i dag finns i Norge. Det finns ingen annan finansör om rådgivning skulle vara tillgänglig över hela landet på lika villkor.

Denna utredning som ministern talar om förstår jag behövs, och jag hoppas att den kommer att arbeta snabbt och att man i det här sammanhanget analyserar den verksamhet som redan finns framtagen med stöd av statliga utvecklingsmedel, det vill säga Nationella hjälplinjens verksamhet. Det måste vara bättre att satsa på att utveckla en verksamhet som redan är känd och etablerad där man känner till behovet än att lägga ned den här verksamheten för att starta något nytt.

Jag vill fråga ministern: Kommer man framöver att vara beredd att satsa på Nationella hjälplinjen fram till dess att utredningen är klar så att man tar med Nationella hjälplinjen och analyserar den i samband med utredningen?

Anf. 155 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Först vill jag hälsa Ylva Johansson välkommen tillbaka till riksdagen.

Vi ska här i dag diskutera Nationella hjälplinjen, som började 2001 på initiativ av fem patientorganisationer. Kortfattat går verksamheten ut på att man ger stödsamtal och rådgivning till människor i akut psykisk kris och även deras närstående. Man kan också tala om var man möjligtvis kan söka vidare hjälp. Den viktiga biten är att dessa jourarbetare har en utbildning och erfarenhet från människovårdande yrken. De är psykologer, sjuksköterskor, socionomer och mentalskötare. De är alltså professionella, och det tycker jag möjligtvis att Ylva Johansson missar lite när hon pratar om det här.

Redan förra året lade vi faktiskt från samtliga partier här i riksdagen fram en motion där vi ville att man skulle betrakta Nationella hjälplinjen som en del av det förebyggande psykiatriarbetet. Vi visste ju då att regeringen sade att man prioriterade psykiatrin. Nu står vi här i dag och får svaret att man inte vet riktigt var det här kommer att landa någonstans. Regeringen säger fortfarande att man prioriterar psykiatrin, och det gör vi moderater också. Det framkom ju i förra debatten att vi lägger mer pengar på psykiatrin än vad regeringen gör eftersom vi tycker att det är väldigt viktigt.

Nu har regeringen gett ett tillfälligt stöd till Nationella hjälplinjen, och det ger ändå en signal när man gör det. Det ger en signal utåt att man nog tror att Nationella hjälplinjen är någonting att satsa på framöver. Jag håller med Ylva Johansson när hon säger att man måste se att det finns kvalitet, tillgänglighet och alla de bitarna. Samtidigt ska vi veta att man har gjort en delrapport från Institutet för kvalitets- och utvecklingsarbete vid Karlstads universitet, och den visar att Nationella hjälplinjens verksamhet fyller ett stort behov och att de som har fått stöd och rådgivning är nöjda med den hjälp de har fått via jourtelefonen. Samtidigt visar den också att hjälplinjen för närvarande inte har resurser att svara på alla samtal, precis som Sonja Fransson var inne på här tidigare. Det finns alltså en del man kan gå på för att titta vad Nationella hjälplinjen står för och vilken kvalitet den håller.

Ylva Johansson är visserligen ny som statsråd, men frågan är inte ny – det är det jag vill säga – eftersom den redan fanns för ett år sedan. Den är inte ny. I år har det lagts fram en motion igen, som visserligen bara fyra borgerliga partier står bakom, där vi efterlyser att man ska försöka hitta ett permanent stöd för Nationella hjälplinjen.

Min fråga, som ändå kvarstår, till Ylva Johansson är: När kommer man att få ett besked? Alla behöver ju framförhållning i sin verksamhet. Hur länge kommer psykiatrisamordnaren att utreda och fundera över detta? När kan man förvänta sig ett besked om Nationella hjälplinjen framöver kommer få ett lite mer permanent stöd och får fortsätta? Alla som håller på i sådan här verksamhet lever ju ganska osäkert på alla projektmedel och sådant som de måste söka, och därför tycker jag att man i anständighetens namn måste kunna tala om när de kan få ett besked. De levde ju väldigt osäkert tills de fick det tillfälliga stödet för 2005. När kan man alltså få ett besked?

*Svar på
interpellationer*

Anf. 156 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Det är tyvärr inte så positiva besked jag har till Sonja Fransson. Det är ju så att Nationella hjälplinjen gör ett viktigt arbete, och det är många som uppskattar det. Men att dra slutsatsen att staten ska vara med och finansiera och driva detta är faktiskt en annan fråga, och den kommer inte självklart av att det är en viktig och bra verksamhet.

Det som har pekats på både av psykiatrisamordnaren och när vi har tittat på det själva inom departementet är att det finns ett antal problem, som till exempel att om staten ska driva och finansiera, eller i alla fall finansiera och på något vis ansvara för någon nationell hjälplinje för den här typen av behov – jag tror i och för sig att det finns behov av det – så finns det en rad frågor som behöver utredas närmare. De utreds i dag inte närmare om vi inte tar några nya initiativ på det området, och det gäller till exempel de juridiska problemen med vilka åtaganden man gör när man ger råd till människor. Det handlar till exempel om kvaliteten. Jag tror säkert att man håller en hög kvalitet, men hur säkerställer man den? Hur kan den som ringer vara försäkrad om en viss kvalitet? Det här är ganska svåra frågor, så innan jag är beredd att ge något svar på huruvida staten över huvud taget på ett varaktigt sätt ska stödja en sådan här hjälplinje behöver den typen av frågor i så fall utredas närmare.

Jag har i dag fått uppgifter från Nationella hjälplinjen att kostnaden per samtal är mycket hög. Man räknar med ungefär 500 kr per samtal eller en timkostnad på 1 000 kr för att driva hjälplinjen, och det är klart att det är en mycket hög kostnad. Ska man ha den höga kostnaden och gå in och finansiera måste det också motsvaras av att man kan säkerställa kvaliteten och den juridiska aspekten: Vad är det för råd man ger? Om någon följer de råden och de visar sig vara felaktiga, vad händer då? De här sakerna måste i så fall säkerställas. Men jag är inte beredd att i dag ge något nytt utredningsuppdrag, och jag är inte heller i dag beredd att ge något annat besked än det som vi redan har gett: Stödet för Nationella hjälplinjen är tillfälligt, och det gäller för 2005.

Anf. 157 SONJA FRANSSON (s):

Herr talman! Ja, det var tråkiga besked – det tycker jag. Framför allt gäller det att ministern inte är beredd att tillsätta en utredning, som man hänvisar till här. Jag förstår faktiskt inte riktigt det, med tanke på att psykiatrisamordnaren också rekommenderar det och säger att man bör ha en nationell hjälptelefon på något sätt med kvalitet. Jag hade ju hoppats på detta och kände att det här var en möjlighet och att ministern snabbt skulle tillsätta en utredning. Jag förstår naturligtvis att man måste säkerställa kvaliteten, veta vad man betalar för och också se på de juridiska aspekterna i det här sammanhanget, som ministern tar upp i sitt svar.

Just det gav öppningen att Nationella hjälplinjen kan vara med och visa på vilket behov som finns, vilken kvalitet som behövs och vilka erfarenheter de har från de samtal de haft. De har haft pengar för att utveckla verksamheten, för att ta reda på behoven, och det har de också gjort. Det finns till exempel behov av ökad tillgänglighet, texttelefon, möjlighet att tala på olika språk samt ha öppet 24 timmar om dygnet.

I dag är detta en upparbetad verksamhet. De som behöver dessa samtal känner till Nationella hjälplinjen. När och om den läggs ned finns det ingenting. SOS Alarm säger att det behövs något där man kan föra längre samtal. Samtalen till dem är ju snabba, och de måste kunna skicka dem vidare. Redan i dag skickar de samtal till Nationella hjälplinjen, men för att få ett utvecklat samarbete – vilket behövs – måste man kunna arbeta 24 timmar per dygn. Det är en viktig fråga i sammanhanget.

Jag hörde tidigare i debatten att ministern talade om tillgängligheten över hela landet, att det ser olika ut i olika landsting. Man drar ned på resurserna på vissa ställen och ökar på andra. Det har satsats pengar för att utveckla psykvården. Men det här handlar verkligen om att förebygga, vilket dessutom underlättar för både landsting och kommuner.

Om en person får rätt råd och stöd via ett telefonsamtal kanske han eller hon inte behöver åka in till akutsjukvården för att där eventuellt få det samtalet. Det handlar inte om våld eller sådant, utan det handlar om den ensamma personen som inte kan sova på natten, som måste ha någon att prata med, som kanske annars riskerar att ta livet av sig. Dessa samtal är oerhört viktiga, och de måste därför finnas tillgängliga när behovet är som störst. Då kan man kanske lösa sin situation.

Jag menar därför att dessa samtal sker i förebyggande syfte, men de ger också en avlastning för den psykiatriska vården liksom den kommunala psykiatrivården. Dessutom kan den enskilde redan från början hamna mera rätt om han eller hon får rätt råd och stöd.

Därför hade jag hoppats att ministern var villig att tillsätta utredningen och även analysera den verksamhet som finns. Karlstads universitet har också tittat på Nationella hjälplinjen och visat att den håller hög kvalitet och fungerar väl. Om man tog med det i utredningen skulle det kanske visa sig att det är just vad psykiatrisamordnaren efterfrågar. På det sättet kunde verksamheten kanske hållas i gång i stället för att riskera att läggas ned av ekonomiska skäl. Senare kommer man kanske på att en sådan verksamhet måste finnas, och så får den byggas upp på nytt. Det känns inte rimligt och rätt, och därför hoppas jag att ministern ger en öppning i den här frågan.

Anf. 158 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Nu blir jag ännu mer konfunderad över varför regeringen gav detta tillfälliga stöd för nästa år. Det ger trots allt en signal – om man nu hyser de betänkligheter som jag tycker att Ylva Johansson ger uttryck för.

Ylva Johansson tar upp frågan om ekonomin och hur mycket det hela kostar. Jag vet inte hur mycket de andra liknande verksamheterna kostar, men det kan ju vara så att samtalen till Nationella hjälplinjen är väldigt långa just för att det inte är fråga om det akuta behovet där man bara skickas vidare till sjukhus eller något sådant. Dessa samtal är mycket längre, vilket kan vara ett av skälen. Man kanske jämför äpplen och päron.

Som jag sade tidigare håller jag med Ylva Johansson om detta med kvalitet och att det juridiska måste lösas. Vi hade hoppats att man, om man tittade djupare på verksamheten, skulle dra slutsatsen att Nationella hjälplinjen höll en hög kvalitet och var professionell. Därför känns beskedet mycket dystert. Det hade kanske varit ärligare av Ylva Johansson

att i dag säga att det inte kommer att finnas någon fortsättning efter 2005, för det är nästan så jag uppfattar det hela när jag lyssnar på debatten.

Min slutsats blir att det inte finns någon fortsättning, och jag måste återigen säga att jag därför blir ännu mer konfunderad över varför man gav ett stöd för nästa år och därmed en signal och ett hopp, när något hopp inte tycks finnas över huvud taget.

Anf. 159 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag vill till Sonja Fransson säga att jag tror att det finns ett stort behov av den här typen av hjälplinje, och Nationella hjälplinjen har ju förändrats från det att den startades. Den började som en försöksverksamhet med medel från Allmänna arvsfonden, och sedan beviljades ett stöd på 3 miljoner kronor för att driva projektet. Ett av argumenten var att Röda Korsets linje hade stängts, och då startades hjälplinjen. I dag har Röda Korsets linje öppnat igen, och kostnaden är nu uppe i 12–13 miljoner per år.

Till Marietta de Pourbaix-Lundin kan jag säga att det handlar om helt andra kostnader än vad andra linjer har. Det skiljer väsentligt i kostnader mellan det som staten ger stöd till och det som drivs av frivilliga organisationer. Därför tror jag att man måste ta ställning till om det ska vara en linje som har statligt stöd – i så fall måste man också ta ställning till en rad andra frågeställningar – eller en linje som drivs av frivilliga organisationer, vilka i första hand söker finansiering från andra håll än staten. Jag tror att man måste göra det vägvalet.

Jag utesluter inte att det kan bli en fortsättning som har ett statligt stöd och att vi i så fall får göra den nödvändiga utredningen. Psykiatrisamordnaren föreslår inte detta, utan han säger att brukar- och intresseorganisationer samt SOS Alarm för fram det behovet, och om det ska finnas en linje krävs det först en utredning. Jag utesluter alltså inte detta, men jag är inte beredd att i dag – tyvärr – ge besked om en sådan utredning.

Anf. 160 SONJA FRANSSON (s):

Herr talman! När det gäller det ekonomiska stödet är det riktigt att man räknar med ungefär 13 miljoner på ett år. Anledningen är antagligen att man sett att behovet är större än man trodde och att man vill ha kvalitet i verksamheten. Men jag förmodar att även detta kan diskuteras.

Nationella hjälplinjen har verkligen sökt pengar. De har sökt från fonder, stiftelser som Wallenbergstiftelsen, läkemedelsindustrin, telefonbolag, Stadsmissionen och så vidare. Alla säger att de möjligtvis kan ge tillfälligt stöd men inget som håller långsiktigt, permanent. Då handlar det i stället om ett nationellt stöd.

I en artikel läste jag, vilket är intressant, att psykiatrisamordnaren menar att om vi ska få en mer enhetlig psykiatri över hela landet måste mer pengar öronmärkas. Det kanske är dags att staten i det här sammanhanget öronmärker en viss summa pengar som ger hjälp över hela landet. Jag tror att det är fullständigt omöjligt att klara detta genom samverkan mellan Landstingsförbundet, kommuner och andra. De är alldeles för många. Om vi ska få enhetlighet över hela landet, med lika villkor och hög tillgänglighet och kvalitet, måste staten ta ett ansvar för detta. Jag

menar att det skulle innebära en avlastning för kommuner och landsting, och därför borde pengarna kunna tas från den påsen innan de fördelas.

Man kan ju tycka att 13 miljoner är mycket pengar, men om vi ser på helheten och den stora budget staten ger till kommuner och landsting, och sjukvård över huvud taget handlar det inte om så mycket pengar. Då måste man också väga in den hjälp och det stöd som det skulle innebära för enskilda människor. Jag menar att de pengarna redan finns. Dem skulle man kunna fördela innan de delas ut till kommuner och landsting.

Anf. 161 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag delar Sonja Franssons uppfattning att om staten ska ta ansvar för en nationell telefonrådgivning ska staten självfallet också betala den. Det kommer i så fall att kosta en del pengar, och då måste man också kunna ta det fulla juridiska, kvalitetsmässiga och kvalitets-säkringsmässiga ansvaret.

Psykiatrisamordnaren, som har i uppgift att mycket brett lägga fram förslag till åtgärder inom området, har dock inte föreslagit detta. Han har emellertid glidit lite på frågan, eftersom han tagit upp den utan att egentligen komma med något förslag. Jag är inte beredd att i dag ta ställning till hur jag ska handskas med den frågan. Däremot vill jag säga att när det gäller tillfälligt stöd till ideellt driven hjälpverksamhet eller rådgivning via telefon, som inte har svar på de andra frågorna, handlar det om ett mycket högt belopp, som indirekt skulle ge staten ett ansvar utan att vi har utrett formerna för det. Det är jag inte beredd att föreslå i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 2004/05:25 Slopad arvsskatt och gåvoskatt

2004/05:Sk6 av Per Landgren m.fl. (kd)

med anledning av prop. 2004/05:31 Sänkt avkastningsskatt för vissa livförsäkringar, m.m.

2004/05:Sk7 av Marie Engström och Per Rosengren (v)

2004/05:Sk8 av Per Landgren m.fl. (kd)

med anledning av prop. 2004/05:34 Ökad användning av intensivövervakning med elektronisk kontroll

2004/05:Ju16 av Johan Pehrson m.fl. (fp)

2004/05:Ju17 av Beatrice Ask m.fl. (m)

Prot. 2004/05:27

11 november

Svar på

interpellationer

17 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 11 november

2004/05:132 av *Elina Linna* (v) till statsrådet Jens Orback

Utvidgat förvaltningsområde för den sverigefinska minoriteten

2004/05:133 av *Kerstin Lundgren* (c) till statsrådet Sven-Erik Österberg

LSS-kostnadsutjämnings konsekvenser

2004/05:134 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till statsrådet Ulrica Messing

Tågtrafiken mellan Gävle och Stockholm

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 november.

18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 11 november

2004/05:316 av *Carina Adolfsson Elgestam* (s) till statsrådet Jens Orback
Arbetet för demokrati och mänskliga rättigheter

2004/05:317 av *Agne Hansson* (c) till utrikesminister Laila Freivalds

Nordiskt samarbete om ambassader

2004/05:318 av *Agne Hansson* (c) till utrikesminister Laila Freivalds

Nordisk diplomatutbildning

2004/05:319 av *Agne Hansson* (c) till statsrådet Carin Jämtin

Nordiskt samarbete på biståndsområdet

2004/05:320 av *Catharina Elmsäter-Svärd* (m) till jordbruksminister

Ann-Christin Nykvist

Jägare med funktionshinder

2004/05:321 av *Christer Nylander* (fp) till utbildnings- och kulturminister

Leif Pagrotsky

Öresundsuniversitetet

2004/05:322 av *Stefan Hagfeldt* (m) till statsrådet Ulrica Messing

Ombyggnad väg 51, förbifart Svärtinge

2004/05:323 av *Agneta Ringman* (s) till jordbruksminister Ann-Christin

Nykvist

Livsmedelsindustrins konkurrensförmåga

2004/05:324 av *Carina Hägg* (s) till socialminister Berit Andnor

Rätten till abort på Färöarna

2004/05:325 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-

Christin Nykvist

Jordbrukets produktionskostnader

2004/05:326 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-

Christin Nykvist

De finska nationella stöden och konkurrensen inom jordbruksproduktionen

2004/05:327 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Antalet salmonellafall

2004/05:328 av *Gudrun Schyman* (v) till statsrådet Ibrahim Baylan
Bristande jämställdhet i skolan

2004/05:329 av *Marina Pettersson* (s) till statsrådet Morgan Johansson
Fågelinfluensan

Prot. 2004/05:27
11 november

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 november.

19 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 11 november

2004/05:233 av *Axel Darvik* (fp) till utbildningsminister Thomas Östros
Arbete för utländska studenter

2004/05:236 av *Carina Hägg* (s) till finansminister Bosse Ringholm
Ekonomiska aspekter på sex- och människohandel

2004/05:251 av *Birgitta Gidblom* (s) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin
Solcellspaneler

2004/05:256 av *Erling Bager* (fp) till finansminister Pär Nuder
Utredning om tonnageskatt

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 november.

20 § Kammaren åtskildes kl. 17.40.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till ajourneringen
kl. 13.52,
av talmannen därefter till och med 12 § anf. 126 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Utökning av antalet suppleanter i skatteutskottet	1
2 § Val av extra suppleant i skatteutskottet	1
3 § Ny riksdagsledamot	1
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	2
5 § Svar på interpellation 2004/05:63 om Malmö högskola	3
Anf. 1 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	3
Anf. 2 LUCIANO ASTUDILLO (s).....	3
Anf. 3 LARS-IVAR ERICSON (c).....	5
Anf. 4 MARIE WAHLGREN (fp).....	5
Anf. 5 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	6
Anf. 6 LUCIANO ASTUDILLO (s).....	7
Anf. 7 LARS-IVAR ERICSON (c).....	7
Anf. 8 MARIE WAHLGREN (fp).....	8
Anf. 9 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	8
6 § Svar på interpellation 2004/05:84 om Sveriges Radio och opartiskheten.....	9
Anf. 10 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	9
Anf. 11 GUNNAR AXÉN (m).....	10
Anf. 12 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	11
Anf. 13 GUNNAR AXÉN (m).....	12
Anf. 14 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	13
Anf. 15 GUNNAR AXÉN (m).....	13
Anf. 16 Utbildnings- och kulturminister LEIF PAGROTSKY (s).....	14
7 § Svar på interpellationerna 2004/05:67 och 73 om Östersunds garnison	15
Anf. 17 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s).....	15
Anf. 18 HÅKAN LARSSON (c).....	16
Anf. 19 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v).....	17
Anf. 20 MARIA ÖBERG (s).....	18
Anf. 21 GUNNAR SANDBERG (s).....	19
Anf. 22 SVEN BERGSTRÖM (c).....	19
Anf. 23 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s).....	20
Anf. 24 HÅKAN LARSSON (c).....	21
Anf. 25 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v).....	22
Anf. 26 MARIA ÖBERG (s).....	22
Anf. 27 GUNNAR SANDBERG (s).....	23
Anf. 28 SVEN BERGSTRÖM (c).....	23
Anf. 29 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s).....	24

Anf. 30 HÅKAN LARSSON (c).....	25
Anf. 31 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	25
Anf. 32 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	26
8 § Svar på interpellation 2004/05:70 om drogtest av värnpliktiga	26
Anf. 33 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	26
Anf. 34 ELSE-MARIE LINDGREN (kd)	27
Anf. 35 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	28
Anf. 36 ELSE-MARIE LINDGREN (kd)	28
Anf. 37 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	29
Anf. 38 ELSE-MARIE LINDGREN (kd)	29
Ajournering.....	30
Återupptagna förhandlingar	30
9 § Frågestund.....	30
Anf. 39 TALMANNEN.....	30
<i>Regeringens satsning på ungdomsidrott.....</i>	<i>30</i>
Anf. 40 LENNART GUSTAVSSON (v)	30
Anf. 41 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	30
Anf. 42 LENNART GUSTAVSSON (v)	31
Anf. 43 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	31
<i>Kriminalvården.....</i>	<i>31</i>
Anf. 44 JOHAN PEHRSON (fp).....	31
Anf. 45 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	32
Anf. 46 JOHAN PEHRSON (fp).....	32
Anf. 47 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	32
<i>Filmer från projektet Flicka .....</i>	<i>33</i>
Anf. 48 MONICA GREEN (s)	33
Anf. 49 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	33
Anf. 50 MONICA GREEN (s)	33
Anf. 51 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	33
<i>Personalstrukturen i försvaret.....</i>	<i>34</i>
Anf. 52 OLA SUNDELL (m).....	34
Anf. 53 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	34
Anf. 54 OLA SUNDELL (m).....	34
Anf. 55 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	34
<i>Föräldraförsäkringen .....</i>	<i>35</i>
Anf. 56 KENNETH LANTZ (kd)	35
Anf. 57 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	35
Anf. 58 KENNETH LANTZ (kd)	35
Anf. 59 Socialminister BERIT ANDNOR (s)	35
<i>Kriget i Irak.....</i>	<i>36</i>
Anf. 60 LOTTA HEDSTRÖM (mp)	36
Anf. 61 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	36
Anf. 62 LOTTA HEDSTRÖM (mp)	36
Anf. 63 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	36
<i>Säkerheten på kriminalvårdsanstalterna .....</i>	<i>37</i>
Anf. 64 JOHAN LINANDER (c).....	37
Anf. 65 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	37

Anf. 66 JOHAN LINANDER (c).....	37
Anf. 67 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	38
<i>Särskilt boende för äldre</i>	38
Anf. 68 ULRIK LINDGREN (kd)	38
Anf. 69 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	38
Anf. 70 ULRIK LINDGREN (kd)	39
Anf. 71 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	39
<i>Naturkatastroffond</i>	39
Anf. 72 VIVIANN GERDIN (c).....	39
Anf. 73 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	40
Anf. 74 VIVIANN GERDIN (c).....	40
Anf. 75 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	40
<i>Försäljning av receptfria läkemedel</i>	41
Anf. 76 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m)	41
Anf. 77 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	41
Anf. 78 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m)	41
Anf. 79 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	42
<i>Regeringens delgivande av beslut</i>	42
Anf. 80 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	42
Anf. 81 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s).....	42
Anf. 82 HELENA BARGHOLTZ (fp).....	43
Anf. 83 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s).....	43
<i>Officersutbildningen</i>	43
Anf. 84 ULLA LÖFGREN (m).....	43
Anf. 85 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	43
Anf. 86 ULLA LÖFGREN (m).....	44
Anf. 87 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	44
<i>Påföljd för barnmisshandel</i>	44
Anf. 88 BIRGITTA GIDBLÖM (s)	44
Anf. 89 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	44
Anf. 90 BIRGITTA GIDBLÖM (s)	45
Anf. 91 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	45
<i>Investeringar i kärnkraftverk</i>	45
Anf. 92 INGEGERD SAARINEN (mp)	45
Anf. 93 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s).....	45
Anf. 94 INGEGERD SAARINEN (mp)	46
Anf. 95 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s).....	46
<i>Förbudet mot barnaga</i>	46
Anf. 96 VERONICA PALM (s).....	46
Anf. 97 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	47
Anf. 98 VERONICA PALM (s).....	47
Anf. 99 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	47
<i>Internationell militär övningsverksamhet i Sverige</i>	47
Anf. 100 KRISTER HAMMARBERGH (m)	47
Anf. 101 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	48
Anf. 102 KRISTER HAMMARBERGH (m)	48
Anf. 103 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	48
<i>Etnisk mångfald i statlig verksamhet</i>	48

Anf. 104 ANITA BRODÉN (fp)	48
Anf. 105 Vice statsminister BOSSE RINGHOLM (s)	49
Anf. 106 TALMANNEN.....	49
10 § Svar på interpellation 2004/05:69 om insatser för att bekämpa narkotikan.....	49
Anf. 107 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	49
Anf. 108 VIVIANN GERDIN (c)	50
Anf. 109 CECILIA MAGNUSSON (m)	51
Anf. 110 JOHAN PEHRSON (fp).....	52
Anf. 111 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	53
Anf. 112 VIVIANN GERDIN (c)	54
Anf. 113 CECILIA MAGNUSSON (m)	55
Anf. 114 JOHAN PEHRSON (fp).....	55
Anf. 115 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	56
Anf. 116 VIVIANN GERDIN (c)	57
11 § Svar på interpellation 2004/05:82 om åtgärder mot förföljelsesyndrom och psykiskt sjuka brottslingar.....	57
Anf. 117 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	57
Anf. 118 JOHAN PEHRSON (fp).....	58
Anf. 119 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	60
Anf. 120 TALMANNEN.....	60
Anf. 121 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	60
Anf. 122 JOHAN PEHRSON (fp).....	61
Anf. 123 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	62
Anf. 124 JOHAN PEHRSON (fp).....	63
Anf. 125 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	63
12 § Svar på interpellation 2004/05:101 om betalningsansvar för polisiär bevakning av kultur- och idrottsarrangemang.....	64
Anf. 126 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	64
Anf. 127 GUNNAR ANDRÉN (fp)	65
Anf. 128 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	65
Anf. 129 GUNNAR ANDRÉN (fp)	66
Anf. 130 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	67
Anf. 131 GUNNAR ANDRÉN (fp)	67
13 § Svar på interpellation 2004/05:59 om handlingsplan för vården i livets slutskede.....	67
Anf. 132 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	67
Anf. 133 ULRIK LINDGREN (kd).....	69
Anf. 134 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	70
Anf. 135 ULRIK LINDGREN (kd).....	71
Anf. 136 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	72
Anf. 137 ULRIK LINDGREN (kd).....	72
14 § Svar på interpellationerna 2004/05:72, 74 och 75 om den psykiatriska vården	72
Anf. 138 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	72
Anf. 139 CHATRINE PÅLSSON (kd)	74
Anf. 140 GUNNAR NORDMARK (fp).....	74
Anf. 141 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m).....	75

Anf. 142	ERIK ULLENHAG (fp)	76
Anf. 143	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	78
Anf. 144	CHATRINE PÅLSSON (kd)	79
Anf. 145	GUNNAR NORDMARK (fp)	79
Anf. 146	CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m)	80
Anf. 147	ERIK ULLENHAG (fp)	81
Anf. 148	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	81
Anf. 149	CHATRINE PÅLSSON (kd)	83
Anf. 150	GUNNAR NORDMARK (fp)	83
Anf. 151	CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m)	83
Anf. 152	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	84
15 §	Svar på interpellation 2004/05:98 om Nationella hjälpelinjen som del i det förebyggande psykiatriarbetet	84
Anf. 153	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	84
Anf. 154	SONJA FRANSSON (s)	85
Anf. 155	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	87
Anf. 156	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	88
Anf. 157	SONJA FRANSSON (s)	88
Anf. 158	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	89
Anf. 159	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	90
Anf. 160	SONJA FRANSSON (s)	90
Anf. 161	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	91
16 §	Bordläggning	91
17 §	Anmälan om interpellationer	92
18 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	92
19 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	93
20 §	Kammaren åtskildes kl. 17.40	93

Elanders Gotab, Stockholm 2004